

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ

Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών

Π.Μ.Σ.: ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΗ & ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Μεταπτυχιακή Διπλωματική εργασία

Επαγγελματική ανάπτυξη και ανάληψη επαγγελματικών ρόλων στο Δημοτικό

Σημειωτική ανάλυση των διαθεματικών δραστηριοτήτων των σχολικών εγχειριδίων του μαθήματος της Ελληνικής Γλώσσας

ΤΟΥ

Πασχάλη Σαρόγλου (Α.Ε.Μ. 602)

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Αναστασία Χριστοδούλου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

Εξεταστές: Αργύριος Κυρίδης, Καθηγητής, Νικόλαος Φωτόπουλος, Επ. Καθηγητής

Θεσσαλονίκη, Φεβρουάριος 2017

UNIVERSITY OF WEST MACEDONIA
FACULTY OF EDUCATION
DEPARTMENT OF EARLY CHILDHOOD

MA: EDUCATION SCIENCES
STUDY DIRECTION: SEMIOTICS & COMMUNICATION

Master Thesis

Career development and professional roles in Elementary school

Interdisciplinary activities in textbooks of Greek language course through a semiotic perspective

written by

Paschalis Saroglou

Supervising Professor: Anastasia Christodoulou, Associate Professor

Examiners: Argyrios Kyridis, Professor, Nikolaos Fotopoulos, Assistant Professor

Thessaloniki, February 2017

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας στην κατεύθυνση «Σημειωτική και Επικοινωνία».

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την επιβλέπουσα της παρούσας μελέτης, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια κ. Αναστασία Χριστοδούλου, για την πολύτιμη καθοδήγηση, υποστήριξη και ενθάρρυνση με στόχο την επίτευξη του καλύτερου δυνατού αποτελέσματος. Οι παρατηρήσεις, οι επισημάνσεις και οι παρεμβάσεις της ήταν χρήσιμες και με διευκόλυναν στην πορεία υλοποίησης της εργασίας μου.

Επίσης, ευχαριστώ τα υπόλοιπα μέλη της Τριμελούς Επιτροπής, κ. Αργύριο Κυρίδη (Καθηγητή) και Νικόλαο Φωτόπουλο (Επ. Καθηγητή), για το χρόνο που διέθεσαν και τις πολύτιμες παρατηρήσεις τους.

Τέλος, ευχαριστώ τους γονείς μου, Χαράλαμπο και Καλλιόπη, για την κατανόηση και την αμέριστη στήριξη που μου παρείχαν καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

Copyright © Πασχάλης Σαρόγλου, 2017.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και μόνο.

Όνοματεπώνυμο: Πασχάλης Σαρόγλου

A.E.M.: 602

Ηλεκτρονική διεύθυνση: saropasx@gmail.com

Έτος εισαγωγής: 2015

Κατεύθυνση: Σημειωτική και Επικοινωνία

Τίτλος διπλωματικής εργασίας: Επαγγελματική ανάπτυξη και ανάληψη επαγγελματικών ρόλων στο Δημοτικό: Σημειωτική ανάλυση των διαθεματικών δραστηριοτήτων των σχολικών εγχειριδίων του μαθήματος της Ελληνικής Γλώσσας

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία δεν αποτελεί προϊόν λογοκλοπής, είναι προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας, η βιβλιογραφία και οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα με παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή. Επισημαίνεται πως η συγκεκριμένη επιλογή βοηθά στον περιορισμό της λογοκλοπής διασφαλίζοντας έτσι το συγγραφέα.

Ημερομηνία 25 - 2 - 2017

Ο δηλών

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ	7
ΠΕΡΙΛΗΨΗ (ABSTRACT), Λέξεις-κλειδιά (Key words)	8
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
A ΜΕΡΟΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ	12
1. Επαγγελματική ανάπτυξη και επαγγελματικός προσανατολισμός	13
1.1 Εννοιολογικό πλαίσιο	13
1.2 Θεωρίες επαγγελματικής ανάπτυξης.....	14
1.2.1 Η τυπολογική θεωρία του John L. Holland	16
1.2.2 Η θεωρία του Eli Ginzberg και των συνεργατών του.....	17
1.2.3 Η εξελικτική θεωρία του Donald E. Super.....	18
1.2.4 Η αφηγηματική προσέγγιση του Mark L. Savickas.....	20
1.3 Ο επαγγελματικός προσανατολισμός στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.....	21
1.3.1 Η αναγκαιότητα εφαρμογής στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.....	23
2. Πρόγραμμα Σπουδών και Γλωσσικό μάθημα	26
2.1 Φιλοσοφία και γενικές αρχές του Προγράμματος Σπουδών.....	26
2.2 Το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.).....	28
2.3 Το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα της Γλώσσας.....	29
3. Το σχολικό εγχειρίδιο	30
3.1 Οριοθέτηση και ρόλος.....	30
3.2 Το σχολικό εγχειρίδιο ως αντικείμενο έρευνας και ανάλυσης.....	31
B ΜΕΡΟΣ: ΕΡΕΥΝΑ	33
4. Ταυτότητα της έρευνας	34
4.1 Σκοπός και στόχοι της έρευνας.....	34
4.2 Ερευνητική υπόθεση.....	34
5. Μεθοδολογία έρευνας	34
5.1 Δείγμα: καθορισμός και κριτήρια επιλογής.....	34
5.2 Μέθοδος ανάλυσης: Σημειωτικό μοντέλο του A.J. Greimas.....	41
5.3 Περιγραφή ερευνητικού εργαλείου.....	42
6. Ανάλυση	42
7. Αποτελέσματα ανάλυσης	145
8. Συμπεράσματα-Συζήτηση	153
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	156

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

A. Πίνακες

Πίνακας 1: Η ταυτότητα των διδακτικών εγχειριδίων της Ελληνικής Γλώσσας όλων των τάξεων του Δημοτικού.....	35
Πίνακας 2: Διαθεματικές δραστηριότητες Ελληνικής Γλώσσας Α΄ Δημοτικού.....	43
Πίνακας 3: Διαθεματικές δραστηριότητες Ελληνικής Γλώσσας Β΄ Δημοτικού.....	48
Πίνακας 4: Διαθεματικές δραστηριότητες Ελληνικής Γλώσσας Γ΄ Δημοτικού.....	58
Πίνακας 5: Διαθεματικές δραστηριότητες Ελληνικής Γλώσσας Δ΄ Δημοτικού.....	75
Πίνακας 6: Διαθεματικές δραστηριότητες Ελληνικής Γλώσσας Ε΄ Δημοτικού.....	98
Πίνακας 7: Διαθεματικές δραστηριότητες Ελληνικής Γλώσσας ΣΤ΄ Δημοτικού.....	119
Πίνακας 8: Κατανομή συχνοτήτων της μεταβλητής «αριθμός διαθεματικών δραστηριοτήτων σχετικά με τα επαγγέλματα» ανά τάξη.....	145
Πίνακας 9: Κατανομή συχνοτήτων της μεταβλητής «δευτερεύων κοινωνικός ρόλος» στην Α΄ τάξη.....	146
Πίνακας 10: Κατανομή συχνοτήτων της μεταβλητής «δευτερεύων κοινωνικός ρόλος στη Β΄ τάξη.....	146
Πίνακας 11: Κατανομή συχνοτήτων της μεταβλητής «δευτερεύων κοινωνικός ρόλος στη Γ΄ τάξη.....	147
Πίνακας 12: Κατανομή συχνοτήτων της μεταβλητής «δευτερεύων κοινωνικός ρόλος στη Δ΄ τάξη.....	147
Πίνακας 13: Κατανομή συχνοτήτων της μεταβλητής «δευτερεύων κοινωνικός ρόλος στην Ε΄ τάξη.....	148
Πίνακας 14: Κατανομή συχνοτήτων της μεταβλητής «δευτερεύων κοινωνικός ρόλος στη ΣΤ΄ τάξη.....	149
Πίνακας 15: Κατανομή επαγγελμάτων σε επαγγελματικές κατηγορίες.....	150
Πίνακας 16: Κατανομή συχνότητας της μεταβλητής «επαγγελματική κατηγορία» στην Α΄ τάξη	151
Πίνακας 17: Κατανομή συχνότητας της μεταβλητής «επαγγελματική κατηγορία» στη Β΄ τάξη	151
Πίνακας 18: Κατανομή συχνότητας της μεταβλητής «επαγγελματική κατηγορία» στη Γ΄ τάξη	152
Πίνακας 19: Κατανομή συχνότητας της μεταβλητής «επαγγελματική κατηγορία» στη Δ΄ τάξη	152
Πίνακας 20: Κατανομή συχνότητας της μεταβλητής «επαγγελματική κατηγορία» στην Ε΄ τάξη	152
Πίνακας 21: Κατανομή συχνότητας της μεταβλητής «επαγγελματική κατηγορία» στη ΣΤ΄ τάξη	153

B. Γραφήματα

Γράφημα 1: Το εξαγωνικό μοντέλο του Holland.....	17
Γράφημα 2: Ουράνιο Τόξο Σταδιοδρομίας (Life-Career Rainbow).....	20

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να ελέγξει τον τρόπο δόμησης της επαγγελματικής ανάπτυξης στο Δημοτικό σχολείο, μέσα από την ανάληψη διαφόρων κοινωνικών και επαγγελματικών ρόλων από τους μαθητές, στα πλαίσια της ενασχόλησής τους με διαθεματικές δραστηριότητες των σχολικών εγχειριδίων. Από τον πληθυσμό των εγχειριδίων, επιλέχτηκαν τα εγχειρίδια του μαθήματος της Ελληνικής Γλώσσας όλων των τάξεων του Δημοτικού, τα οποία χρησιμοποιούνται το σχολικό έτος 2016-17. Ως μεθοδολογικό εργαλείο για την ανάλυση του περιεχομένου τους, αξιοποιήθηκε το σημειωτικό μοντέλο του Algirdas Julien Greimas. Από την έρευνα καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι ο επαγγελματικός προσανατολισμός ξεκινά από το Δημοτικό και προωθείται μέσα από κατάλληλα διαμορφωμένες διαθεματικές δραστηριότητες που υπάρχουν διασκορπισμένες στα σχολικά εγχειρίδια όλων των τάξεων.

Λέξεις κλειδιά: επαγγελματική ανάπτυξη, διαθεματικές δραστηριότητες, Δημοτικό, Σημειωτική

ABSTRACT

The purpose of this study is to focus on the structure of career development in primary education, through different social and professional roles undertaken by pupils, when they deal with interdisciplinary activities inside textbooks. The research sample is the current textbooks of Greek language course (2016-17). As a methodological tool for the content analysis, is chosen the semiotic model of Algirdas Julien Greimas. The research concluded that the vocational guidance is promoted by suitably shaped interdisciplinary activities, which are scattered in textbooks of all classes.

Key words: career development, interdisciplinary activities, primary school, Semiotics

Εισαγωγή

Η σημασία του επαγγέλματος για τον άνθρωπο είναι διαχρονική. Οι κοινωνικές και μορφωτικές ανάγκες των ατόμων μεταβάλλονται διαρκώς και επιφέρουν συνεχή αναθεώρηση της γνώσης με αποτέλεσμα να ενισχύεται η δια βίου μάθηση. Ο ρόλος του σχολείου είναι σημαντικός για τη διαμόρφωση και ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητας, καθώς και για την ενίσχυση της αυτοαντίληψης με στόχο τη διερεύνηση των κλίσεων και ενδιαφερόντων και την ικανοποίηση των συναισθηματικών και γνωστικών αναγκών (Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων, 2002).

Ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός έχει εξελιχθεί σε μία συνεχή, δια βίου διαδικασία. Οι ραγδαίες κοινωνικοοικονομικές αλλαγές και η συνακόλουθη αλματώδης πρόοδος στο χώρο της Τεχνολογίας των Πληροφοριών και της Επικοινωνίας οδήγησαν να γίνει περισσότερο απαραίτητη η παροχή υπηρεσιών Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού στο εκπαιδευτικό σύστημα, με αφετηρία την πρώτη σχολική βαθμίδα (Γεωργιοπούλου, 2013· Πατέστη, 2007α). Σε αυτή την ηλικία, οι υπηρεσίες προσανατολισμού εστιάζουν κυρίως στη διευκόλυνση της επαγγελματικής ανάπτυξης του ατόμου, ώστε να είναι σε θέση μελλοντικά να επιλέξει με ορθολογικό και συνετό τρόπο εκπαιδευτική και επαγγελματική κατεύθυνση, να βρει εργασία και να προσαρμοστεί ομαλά σε αυτήν (Σιδηροπούλου - Δημακάκου, Αλεξοπούλου, Αργυροπούλου, Δρόσος & Ταμπούρη, 2008).

Η ολοένα αυξανόμενη τάση για θεσμοθέτηση και εφαρμογή της Επαγγελματικής Συμβουλευτικής στον χώρο του σχολείου, φαίνεται ότι δεν έχει επιφέρει, μέχρι στιγμής, το ανάλογο ερευνητικό ενδιαφέρον. Οι μελέτες σχετικά με τον ρόλο της εκπαίδευσης στην επαγγελματική ανάπτυξη είναι περιορισμένες. Η πλειονότητά τους διεξάγεται στις ΗΠΑ και εστιάζει αφενός στη λειτουργία του σχολείου και τον ρόλο του δασκάλου ως διαμεσολαβητή της γνώσης, και αφετέρου στον τρόπο που τα παιδιά συνδέουν τις σχολικές δραστηριότητες που τους ανατίθενται με την μελλοντική επαγγελματική τους σταδιοδρομία. Στα ελάχιστα παραδείγματα ερευνών, ανήκει αυτή των McMahon, Gillies, και Carroll το 2000, η οποία έδειξε ότι οι εμπειρίες που αποκτούν οι μαθητές στο χώρο του σχολείου μέσα από τις δραστηριότητες, εντός ή εκτός ΑΠΣ, είναι καθοριστικές για την επαγγελματική τους ανάπτυξη και τη σύνδεση του σχολείου με την αγορά εργασίας (Watson & Mc Mahon, 2005).

Η αναγκαιότητα εφαρμογής του επαγγελματικού προσανατολισμού από την πρώτη εκπαιδευτική βαθμίδα υποστηρίζεται σε διεθνές και εθνικό επίπεδο από πολλούς ερευνητές (Γεωργιοπούλου, 2013· Μωυσιάδου, 2012· Σιδηροπούλου-Δημακάκου κ. ά, 2008· Πατέστη, 2007α· Magnuson & Starr, 2000). Παρόλα αυτά, παρατηρείται δυσανάλογο ερευνητικό ενδιαφέρον για την πρώτη εκπαιδευτική βαθμίδα. Οι περισσότερες έρευνες σχετικά με την επαγγελματική ανάπτυξη

και τον επαγγελματικό προσανατολισμό αφορούν την περίοδο της εφηβείας, που αντιστοιχεί χρονολογικά στην περίοδο φοίτησης στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Σε έρευνα των Seligman, Weinstock, & Heflin σε παιδιά ηλικίας 9-10 ετών (1991, όπ. αναφ. στο Auger, Blackhurst & Wahl, 2005), το 50% θεωρούσε ότι οι επαγγελματικές του επιλογές θα επηρεάσουν τη μελλοντική του σταδιοδρομία. Σε αντίστοιχη έρευνα σε 620 ενήλικες 40-55 ετών (Trice & McClellan, 1994), το 23% του δείγματος δήλωσε ότι έλαβε τις πρώτες επαγγελματικές αποφάσεις για το τωρινό του επάγγελμα κατά την παιδική του ηλικία.

Ανάμεσα στις ελάχιστες ερευνητικές προσπάθειες εστιασμένες στην πρώτη σχολική βαθμίδα, ανήκει και αυτή των Borgen & Young (1982 όπ. αναφ. στο Watson & Mc Mahon, 2005). Οι ερευνητές διαπίστωσαν ότι στο δημοτικό τα παιδιά περιγράφουν ένα επάγγελμα με βάση μία δραστηριότητα που έχουν κάνει, ενώ τα μεγαλύτερα παιδιά στηρίζονται στις κλίσεις, τα ενδιαφέροντα και τις ικανότητές τους. Μέσω των δραστηριοτήτων αυτών δίνεται η δυνατότητα στα παιδιά να αναλάβουν διάφορους κοινωνικούς και επαγγελματικούς ρόλους. Σύμφωνα με την ερευνητική ανασκόπηση των Dorr και Lesser (1980, όπ. αναφ. στο Watson & Mc Mahon, 2005), η ανάληψη επαγγελματικών ρόλων συμβάλλει στην ενίσχυση της αυτοαξιολόγησης και αυτορρύθμισης και κατ' επέκταση, θα λέγαμε, στη διευκόλυνση της λήψης μελλοντικών επαγγελματικών αποφάσεων. Το παρακάτω πόρισμα επιβεβαιώνει έρευνα των Watson και McMahon (2007) σε παιδιά Στ' Δημοτικού από την Αυστραλία και τη Ν. Αφρική. Κατά τους ερευνητές, η συμμετοχή σε επαγγελματικές δραστηριότητες κινητοποιεί το ενδιαφέρον για επαγγελματική πληροφόρηση και συμβάλλει στην καλύτερη αξιοποίηση των πληροφοριών σχετικά με επαγγέλματα, με στόχο τις καλύτερες δυνατές (ανάλογα με την προσωπικότητα) μελλοντικές επαγγελματικές επιλογές.

Η ανάδειξη των ενδιαφερόντων και των κλίσεων των μαθητών και ο επαγγελματικός τους προσανατολισμός υποβοηθείται από το σχολικό εγχειρίδιο. Η κατάλληλη αξιοποίηση του μαθησιακού περιεχομένου του από τον εκπαιδευτικό στην τάξη, ή αλλιώς η διδακτική της χρήσης του, όρος που εισάγεται από τον Lambert (2002, όπ. αναφ. στο Σοφού, Κατσαντώνη, Ταβουλάρη, 2011), είναι καταλυτικής σημασίας για τη διευκόλυνση της επαγγελματικής ανάπτυξης του μαθητικού δυναμικού.

Αφορμή για την διεξαγωγή της παρούσας έρευνας αποτέλεσαν, σε συνδυασμό με τα παραπάνω, τα εξής στοιχεία:

- 1) Έλλειψη (ειδικά στη χώρα μας) ερευνών που να δίνουν αξιόπιστα στοιχεία σχετικά με την εισαγωγή του θεσμού του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην πρώτη εκπαιδευτική βαθμίδα, καθώς και με τον ρόλο των σχολικών εγχειριδίων στην επαγγελματική ανάπτυξη των παιδιών του δημοτικού σχολείου,

2) Ο χώρος του δημοτικού σχολείου εμπίπτει στα άμεσα ακαδημαϊκά και ερευνητικά ενδιαφέροντα του ερευνητή και αποτελεί (σύμφωνα με προσωπική του άποψη) προθάλαμο στην πορεία επαγγελματικής διαπαιδαγώγησης και ανάπτυξης του ατόμου.

Σκοπός της εργασίας είναι να ελέγξει τον τρόπο που δομείται η επαγγελματική ανάπτυξη στο Δημοτικό σχολείο, μέσα από την ανάληψη διαφόρων κοινωνικών και επαγγελματικών ρόλων από τους μαθητές, στα πλαίσια της ενασχόλησής τους με διαθεματικές δραστηριότητες των σχολικών εγχειριδίων όλων των μαθημάτων, όλων των τάξεων.

Από τον πληθυσμό των εγχειριδίων, επιλέχθηκαν τα εγχειρίδια του μαθήματος της Ελληνικής Γλώσσας όλων των τάξεων του Δημοτικού, τα οποία χρησιμοποιούνται το σχολικό έτος 2016-17. Ως εργαλείο για την ανάλυση του περιεχομένου τους, αξιοποιήθηκε το σημειωτικό μοντέλο του Algirdas Julien Greimas.

Το θεωρητικό μέρος της εργασίας χωρίζεται σε τρία επιμέρους κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο, γίνεται αναφορά στους όρους «επαγγελματική ανάπτυξη» και «επαγγελματικός προσανατολισμός», σε βασικές θεωρίες επαγγελματικής ανάπτυξης, καθώς και ανασκόπηση της ελληνικής πραγματικότητας. Στο δεύτερο, παρουσιάζεται η φιλοσοφία των Προγραμμάτων Σπουδών και δίνεται έμφαση στο μάθημα της Γλώσσας και στην έννοια της διαθεματικότητας. Στο τελευταίο, περιγράφεται το σχολικό εγχειρίδιο και ο ρόλος του.

Στο εμπειρικό μέρος της εργασίας, ακολουθούν κατά σειρά τα εξής επιμέρους κεφάλαια: α) Ταυτότητα της έρευνας: σκοποί και στόχοι, ερευνητική υπόθεση, β) Μεθοδολογία έρευνας, γ) Ανάλυση, δ) Αποτελέσματα ανάλυσης.

Η εργασία, κλείνει με αναφορά των συμπερασμάτων της σημειωτικής ανάλυσης, κάποιες γενικές διαπιστώσεις σχετικά με το αν επαληθεύεται ή διαψεύδεται η ερευνητική υπόθεση, καθώς και με συζήτηση για μελλοντική έρευνα στο υπό μελέτη πεδίο.

Α΄ ΜΕΡΟΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

1. Επαγγελματική ανάπτυξη και επαγγελματικός προσανατολισμός

1.1 Εννοιολογικό πλαίσιο

Σύμφωνα με τον Πλάτωνα, βασική αφετηρία για τη γέννηση μιας πολιτείας είναι η κάλυψη των ανθρώπινων αναγκών, η οποία επιτυγχάνεται μέσα από την κατανομή της εργασίας. Μεταξύ των μελών της υπάρχει μία αλληλεπίδραση, όπου ο καθένας με βάση το επάγγελμά του ικανοποιεί τις ανάγκες του άλλου (Πολιτεία, IV, 423δ). Χρησιμοποιούμε τον όρο επάγγελμα για να περιγράψουμε την κοινωνική δραστηριότητα που είναι θεσμοθετημένη και αναγνωρισμένη από τους άλλους. Αποτελεί μια υπόσχεση («επαγγέλλομαι» = υπόσχομαι) που δίνει το άτομο πρώτα στον εαυτό του, ότι αυτό που κάνει ανταποκρίνεται στις ικανότητες και τις επιθυμίες του, και δεύτερον στο κοινωνικό σύνολο ότι θα ασκήσει τίμια τον ρόλο του (Γεωργιοπούλου, 2013).

Η επιλογή επαγγέλματος και σταδιοδρομίας είναι γενικά σημαντική για την υπόλοιπη ζωή, καθώς καθορίζει το βαθμό επαγγελματικής επιτυχίας και γενικότερα την ομαλή και ενεργή ένταξη και προσαρμογή στο κοινωνικό σύνολο (Μωυσιάδου, 2012). Δεν πρόκειται για μία στιγμιαία απόφαση. Αντιθέτως, διαμορφώνεται σταδιακά στα πλαίσια της κοινωνικοποίησης ως αποτέλεσμα μίας εξελικτικής, δια βίου διαδικασίας που ξεκινά από την παιδική κιόλας ηλικία, από τη στιγμή που το άτομο ξεκινά να φοιτά στο σχολείο, και διαρκεί για όσο διάστημα είναι επαγγελματικά δραστήριο (Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2013· Κρασσάς, 2004). Η διαδικασία αυτή είναι γνωστή ως επαγγελματική ανάπτυξη και αφορά τις πτυχές της ανθρώπινης προσωπικότητας που σχετίζονται με τις προσωπικές και επαγγελματικές επιλογές, αποφάσεις και ενασχολήσεις, τη δημιουργία και διαμόρφωση επαγγελματικών προτύπων, εργασιακών αξιών και επαγγελματικής ταυτότητας, καθώς και την επαγγελματική ωριμότητα (Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2008).

Για την καλλιέργεια και υποβοήθηση της επαγγελματικής ανάπτυξης και ολοκλήρωσης του ατόμου είναι απαραίτητη η παροχή υπηρεσιών συμβουλευτικής από κατάλληλα καταρτισμένους επιστήμονες. Πρόκειται για μία εξελικτική και δυναμική διαδικασία, η οποία περιγράφεται με τους όρους Επαγγελματική Συμβουλευτική, Επαγγελματικός Προσανατολισμός ή Επαγγελματική Καθοδήγηση. Οι όροι αυτοί τείνουν να αντικατασταθούν στην Ελλάδα από τον γενικότερο, ενιαίο όρο Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός ή Επαγγελματική Συμβουλευτική και Προσανατολισμός. Συχνά, χρησιμοποιείται εναλλακτικά ο όρος Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας, ο οποίος ωστόσο αφορά την υποστήριξη και καθοδήγηση ατόμων που ήδη εργάζονται. Σκοπός της Επαγγελματικής Συμβουλευτικής είναι να μπορεί το άτομο να επιλέξει συνειδητά από μόνο του την εκπαιδευτική και επαγγελματική του σταδιοδρομία, καθώς και να ενταχθεί ενεργά και να προσαρμοστεί ομαλά στην κοινωνία και την αγορά εργασίας. Δεν είναι μια αυτόνομη επιστήμη. Δανείζεται στοιχεία από άλλες επιστήμες, κυρίως από την Ψυχολογία (Παιδαγωγική,

Κοινωνιολογία, Οικονομία, Φιλοσοφία, Επικοινωνία) (Μωυσιάδου, 2012· Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2008· Σιδηροπούλου-Δημακάκου κ. ά, 2008).

Γενικότερα, η Συμβουλευτική ως όρος δεν περιορίζεται στην επαγγελματική σταδιοδρομία, αλλά σχετίζεται με όλα τα πιθανά προβλήματα που αντιμετωπίζει το άτομο ως μέρος του κοινωνικού συνόλου. Πρόκειται για μια συστηματική, σταδιακή και τακτική διαδικασία ψυχολογικής υποστήριξης και ενθάρρυνσης του ανθρώπου-πελάτη (αυτός που ζητά συμβουλευτική υποστήριξη) από εξειδικευμένο επιστήμονα (σύμβουλος), ώστε να συνειδητοποιήσει τα καθημερινά προβλήματα και τις δυσκολίες που τον απασχολούν και να πάρει την κατάλληλη κάθε φορά για αυτόν απόφαση αναλαμβάνοντας παράλληλα την ευθύνη για την επιλογή του αυτή. Δεν αποσκοπεί στην παροχή συμβουλών, αλλά στη διευκόλυνση της δραστηριοποίησης του ατόμου για να ξεπεράσει με τις δικές του δυνάμεις τα προβλήματα που αντιμετωπίζει (Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2008· Σιδηροπούλου-Δημακάκου κ. ά, 2008).

Όσον αφορά το χώρο του σχολείου, η εισαγωγή του θεσμού του Επαγγελματικού Προσανατολισμού και της Συμβουλευτικής αποτελεί σημαντική καινοτομία. Συμβάλλει στην επαγγελματική ανάπτυξη και διαπαιδαγώγηση των μαθητών, μέσω της πληροφόρησης και της ενεργής εμπλοκής τους με τα διάφορα επαγγέλματα. Αποσκοπεί στη συνειδητή και ορθή εκπαιδευτική και επαγγελματική επιλογή ανάλογα με τις κλίσεις και τα ενδιαφέροντα τους (Μωυσιάδου, 2012). Αντί των όρων Επαγγελματικός Προσανατολισμός ή Επαγγελματική Συμβουλευτική, έχει επικρατήσει ο όρος Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός (Σ.Ε.Π.) (Ε.Κ.Ε.Π., χ.χ.). Ορίζεται ως το σύνολο των διαδικασιών που πραγματοποιούνται συστηματικά και οργανωμένα στο χώρο του σχολείου από ειδικούς επιστήμονες, ώστε να υποβοηθηθεί το μαθητικό δυναμικό να λάβει τις κατάλληλες για αυτό εκπαιδευτικές (Σχολικός προσανατολισμός) και επαγγελματικές αποφάσεις (Επαγγελματικός προσανατολισμός) (Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2008).

1.2 Θεωρίες επαγγελματικής ανάπτυξης

Στα πλαίσια της προσπάθειας μελέτης της επαγγελματικής ανάπτυξης και επιλογής, των παραγόντων από τις οποίες εξαρτώνται, καθώς και της ερμηνείας της εισόδου από το σχολικό περιβάλλον στην αγορά εργασίας, αναπτύχθηκε ένα σύνολο θεωριών που χαρακτηρίζονται ως Θεωρίες Επαγγελματικής Ανάπτυξης (Γεωργιοπούλου, 2013).

Η πρώτη θεωρία επαγγελματικής ανάπτυξης (όχι θεωρία με την αυστηρή έννοια-περισσότερο πρόταση-οδηγός) ήταν η ψυχολογική θεωρία χαρακτηριστικών και παραγόντων του Parsons, η οποία διατυπώθηκε το 1909. Ο Parsons επιχειρεί να ερμηνεύσει την επιλογή επαγγέλματος με βάση τα ατομικά, ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Η προσωπικότητα κάθε ανθρώπου αποτελείται από

μια σειρά μετρήσιμων σταθερών χαρακτηριστικών, τα οποία καθορίζουν το επάγγελμα που του ταιριάζει και θα επιλέξει, καθώς και την επαγγελματική του επιτυχία (ο κατάλληλος άνθρωπος στην κατάλληλη θέση). Η πορεία προς την τελική επαγγελματική απόφαση είναι μια στιγμιαία διαδικασία, η οποία διέρχεται από τα εξής 3 στάδια: α) αυτοαντίληψη, β) γνώση των επαγγελμάτων, γ) λογική απόφαση με βάση τα α και β (Γεωργιοπούλου, 2013· Savickas, 2002).

Έχουν προταθεί διάφοροι τρόποι ταξινόμησης των θεωριών επαγγελματικής ανάπτυξης. Άλλες δίνουν έμφαση στα κριτήρια επιλογής επαγγέλματος και τους παράγοντες που την επηρεάζουν, ενώ άλλες στην εξελικτική πορεία σχετικά με το επάγγελμα αρχίζοντας από την πρώιμη παιδική ηλικία και φτάνοντας μέχρι την επαγγελματική σταθεροποίηση και προσαρμογή του ατόμου (Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2008). Ο Osipow (1995, όπ. αναφ. στο Γεωργιοπούλου, 2013) διακρίνει 5 κατηγορίες: α)Θεωρίες χαρακτηριστικών – παραγόντων, β)Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις της επαγγελματικής επιλογής, γ)Εξελικτική θεωρία και θεωρία της αυτοαντίληψης, δ)Θεωρίες προσωπικότητας και ε)Συμπεριφοριστικές θεωρίες.

Σύμφωνα με τον Δημητρόπουλο (2002, όπ. αναφ. στο Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2008), διακρίνουμε τις παρακάτω 3 μεγάλες κατηγορίες θεωριών:

α) Μη ψυχολογικές/Κοινωνικοοικονομικές: επαγγελματική επιλογή με βάση εξωτερικούς παράγοντες (τυχαίοι, οικονομικοί, κοινωνικό-πολιτιστικοί, οικογένεια-σχολείο-συνομήλικοι-γενικότερο κοινωνικό περιβάλλον),

β) Ψυχολογικές: παράγοντες που σχετίζονται με το άτομο (βιολογία, κληρονομικότητα, επίκτητα χαρακτηριστικά-προσωπικότητα),

γ) Σύνθετες- Γενικές: αλληλεπίδραση ατομικών και περιβαλλοντικών παραγόντων.

Από τις παραπάνω κατηγορίες, οι ψυχολογικές θεωρίες διαιρούνται στις εξής υποομάδες:

i) Ψυχοδυναμικές: επαγγελματικές επιλογές μέσω ικανοποίησης ατομικών αναγκών ή κινήτρων.

Εδώ ανήκουν οι θεωρίες των Freud, Adler, Maccoby, Roe, Holland, Bordin, Horrock και Segal.

ii) Εξελικτικές: Δεν απορρίπτουν τις ψυχοδυναμικές. Είναι πιο περιεκτικές και εστιάζουν στη διαχρονικότητα της επαγγελματικής συμπεριφοράς και στην έννοια της αυτοαντίληψης. Εδώ ανήκουν οι θεωρίες των Ginzberg και Super.

iii) Θεωρίες μάθησης: βασίζονται κυρίως στη θεωρία κοινωνικής μάθησης του Albert Bandura. Υποστηρίζουν ότι η συμπεριφορά είναι προϊόν μάθησης με χρήση κατάλληλων κινήτρων-ενισχυτών.

iv) Θεωρίες λήψης απόφασης: ερμηνεία επαγγελματικών επιλογών με έμφαση στον οικονομικό παράγοντα (κέρδος- όχι μόνο το υλικό, αλλά και αξίες όπως κοινωνικό γόητρο, ασφάλεια). Εξέταση εναλλακτικών επιλογών και λήψη της απόφασης με τη μεγαλύτερη πιθανότητα επιτυχίας (Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2013).

1.2.1 Η τυπολογική θεωρία του John L. Holland

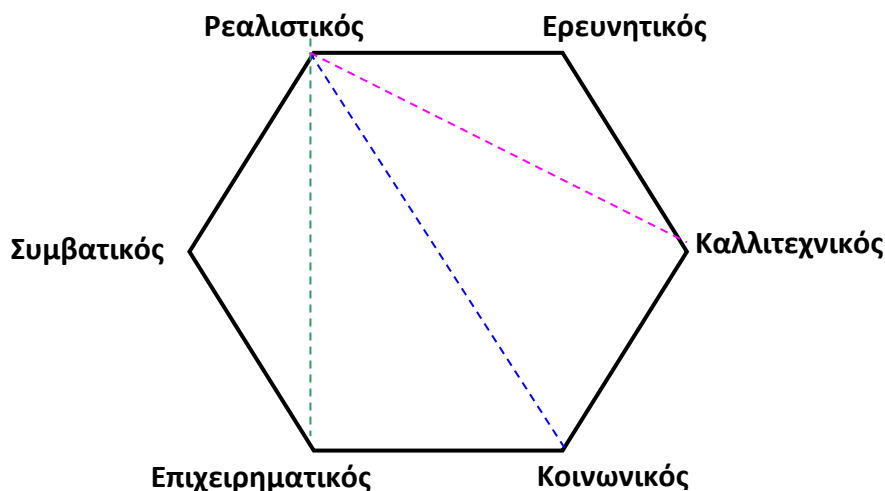
Η θεωρία του Holland οριστικοποιήθηκε το 1985 ως αποτέλεσμα της μακροχρόνιας έρευνας και της θητείας του ως επαγγελματικού συμβούλου (Γεωργιοπούλου, 2013). Πρόκειται για μια ευρέως διαδεδομένη θεωρητική προσέγγιση, η οποία εστιάζει στο περιεχόμενο των επαγγελματικών επιλογών και υποστηρίζει ότι αυτές διαμορφώνονται σε μία δεδομένη χρονική στιγμή (επικέντρωση στο τώρα) ως αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης ατομικών και περιβαλλοντικών παραγόντων (Σιδηροπούλου-Δημακάκου κ. ά, 2008· Amundson, Harris-Bowlsbey & Niles, 2008).

Η επιλογή επαγγέλματος αποτελεί έκφραση της προσωπικότητας. Η επαγγελματική ικανοποίηση, σταθερότητα και επιτυχία εξαρτάται από το βαθμό συμφωνίας της προσωπικότητας με το εργασιακό περιβάλλον (Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2013). Διακρίνει 6 τύπους προσωπικότητας καθένας από τους οποίους αντιστοιχεί σε έναν από τους 6 ομοειδείς τύπους από περιβάλλοντα εργασίας. Οι τύποι αυτοί είναι:

- Ρεαλιστικός (Realistic): προτιμά εργασίες στο ύπαιθρο και πρακτικές-χειρωνακτικές δραστηριότητες που περιλαμβάνουν χειρισμό μηχανημάτων, εργαλείων ή ζώων. Έλλειψη κοινωνικότητας και έμπνευσης, ειλικρινής, πρακτικός.
- Ερευνητικός (Investigative): Ενδιαφέρον για Θετικές Επιστήμες (Μαθηματικά, Βιολογία, Φυσική) και σχετικά επιστημονικά επαγγέλματα. Μεθοδικός, οργανωτικός, ακριβής, φιλομαθής, ανεξάρτητος, με μειωμένες ηγετικές ικανότητες.
- Καλλιτεχνικός (Artistic): εσωστρεφής, δημιουργικός. Προτίμηση στα καλλιτεχνικά και δημιουργικά επαγγέλματα (γλώσσα, τέχνες, μουσική, θέατρο).
- Κοινωνικός (Social): εξωστρεφής, φιλικός, εξυπηρετικός, συνεργάσιμος. Αποφεύγει πρακτικές δραστηριότητες. Προτιμά δραστηριότητες σχετικά με πληροφόρηση, διδασκαλία, περίθαλψη και συμβουλευτική.
- Επιχειρηματικός (Enterprising): οργανωτικός, ηγετικός, φιλόδοξος, εξωστρεφής, ριψοκίνδυνος. Επιδίδεται σε δραστηριότητες χειραγώγησης που αποφέρουν κέρδος. Προτίμηση για επαγγέλματα σχετικά με πωλήσεις και διοίκηση.
- Συμβατικός (Conventional): συστηματικός, οργανωτικός, μεθοδικός, τακτικός, υπεύθυνος, με έμφαση στη λεπτομέρεια. Προτιμά συμβατικές δραστηριότητες γραφείου και επαγγέλματα που σχετίζονται με τήρηση αρχείων, τον αριθμητικό υπολογισμό, τη δακτυλογράφηση ή τη χρήση υπολογιστή.

Οι άνθρωποι αναζητούν τα περιβάλλοντα που ταιριάζουν καλύτερα με την προσωπικότητά τους (ικανότητες, δεξιότητες, αξίες) και αναλαμβάνουν συμβατούς με αυτά ρόλους. (Σιδηροπούλου-Δημακάκου κ. ά, 2008· Amundson et al., 2008· Spokane, Luchetta & Richwine, 2002).

Οι 6 τύποι προσωπικότητας παρουσιάζονται σχηματικά ως κορυφές ενός εξαγώνου, όπως φαίνεται και στο γράφημα 1 (Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2013).

Γράφημα 1. Το εξαγωνικό μοντέλο του Holland

1.2.2 Η θεωρία του Eli Ginzberg και των συνεργατών του

Σύμφωνα με τον E. Ginzberg και τους συνεργάτες του (Sol W. Ginsburg, Sidney Axelrad, John L. Herma), η επαγγελματική επιλογή είναι μια εξελικτική, μη αναστρέψιμη διαδικασία, η οποία ολοκληρώνεται με έναν συμβιβασμό των προσωπικών επιθυμιών, ενδιαφερόντων, κλίσεων και επιδιώξεων με τις ευκαιρίες απασχόλησης, τις πραγματικές συνθήκες εργασίας και την πραγματικότητα της ζωής. Αρχίζει από τη γέννηση και φτάνει μέχρι την ωριμότητα (ηλικία 22-24 ετών). Χωρίζεται στα τρία παρακάτω στάδια:

A) Στάδιο φαντασίας (fantasy period): ηλικία 0-11 ετών. Τάση ταύτισης με τον ενήλικα και μίμησης των επαγγελματικών του ρόλων. Μη ρεαλιστικές επαγγελματικές προτιμήσεις επηρεασμένες από τις επιθυμίες της οικογένειας και του δασκάλου. Μετατόπιση από τον προσανατολισμό στο παιχνίδι στον προσανατολισμό στην εργασία.

B) Πειραματικό ή Δοκιμαστικό στάδιο (tentative period): ηλικία 11-18. Σταδιακή συνειδητοποίηση ενδιαφερόντων και ικανοτήτων με στόχο τη μελλοντική λήψη ρεαλιστικών επαγγελματικών αποφάσεων.

Γ) Ρεαλιστικό στάδιο (realistic period): ηλικία 19-22/24. Επαγγελματική απόφαση (μη αναστρέψιμη) προσαρμοσμένη στην πραγματικότητα (συμβιβασμός) (Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2013).

1.2.3 Η εξελικτική θεωρία του Donald E. Super

O D. E. Super βασίστηκε στη θεωρία του Ginzberg και προσπάθησε να βελτιώσει τις αδυναμίες της. Κεντρική έννοια της θεωρίας του είναι η αυτοαντίληψη (διαμόρφωση αυτοεικόνας στα πλαίσια της κοινωνικής αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας). Η πραγμάτωσή της καθορίζει την εξέλιξη των επαγγελματικών επιλογών και την ικανοποίηση του ατόμου από την εργασία και τη ζωή (Σιδηροπούλου-Δημακάκου κ. ά, 2008).

Η επαγγελματική ανάπτυξη αποτελεί ουσιαστικά μία συνεχή διαδικασία ανάπτυξης και εκπλήρωσης της αυτοαντίληψης και διαμορφώνεται ως αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης του ατόμου με την πραγματικότητα. Διέρχεται από μία σειρά από διαδοχικά στάδια που εκτείνονται από τη γέννηση ως το θάνατο του ατόμου, τα οποία ο Super ονόμασε βιωτικά στάδια ή στάδια της ζωής ή «μείζονες κύκλους» (life stages) (Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2013· Amundson et. al., 2008· Σιδηροπούλου-Δημακάκου κ. ά, 2008). Τα στάδια αυτά είναι πέντε:

- α) **Ανάπτυξη** (growth): γέννηση-14, σχηματισμός αυτοεικόνας
- β) **Διερεύνηση** (exploration): 15-24, αναζήτηση πληροφοριών προς συγκεκριμένα επαγγέλματα
- γ) **Καθιέρωση-Εδραίωση** (establishment): 25-44, προσαρμογή και προσπάθεια επαγγελματικής επιτυχίας
- δ) **Διατήρηση-Διαχείριση** (management- maintenance): 45-64, διατήρηση των κεκτημένων στον επαγγελματικό τομέα
- ε) **Αποδέσμευση-Παρακμή** (disengagement- decline): >65, αναζήτηση νέων ρόλων πέρα από το επάγγελμα (Amundson et al., 2008).

Το στάδιο που καλύπτει χρονολογικά την περίοδο της φοίτησης στο Δημοτικό είναι, όπως φαίνεται παραπάνω, αυτό της Ανάπτυξης. Σύμφωνα με τον Κρασά (2004), διαιρείται στα εξής (υπο)στάδια:

i) **Στάδιο φαντασίας** (4-10 ετών): πριν τα παιδιά μπουν στο σχολείο, έχουν μια εικόνα σχετικά με τα διάφορα επαγγέλματα, η οποία πηγάζει κυρίως από το στενό οικογενειακό και συγγενικό περιβάλλον. Όταν πλέον φοιτούν στο δημοτικό, έχουν τη δυνατότητα να δοκιμάσουν ποικίλους κοινωνικούς ρόλους ενηλίκων χωρίς κίνδυνο (βραχύβια φανταστικά σχέδια).

ii) **Στάδιο δοκιμής-ενδιαφέροντος** (10-12 ετών): Σταδιακή συνειδητοποίηση κλίσεων και ενδιαφερόντων, η οποία συνδέεται με εκπαιδευτικούς και επαγγελματικούς στόχους και συνοδεύεται από αντίστοιχες αποφάσεις.

O Super (1990, όπ. αναφ. στο Schultheiss, Palma & Manzi, 2005) αναφέρει ότι το 1ο στάδιο της Ανάπτυξης αποτελείται από 9 έννοιες (concepts) ή διαστάσεις (dimensions) που συμβάλουν στην επαγγελματική επίγνωση (career awareness) και τη λήψη επαγγελματικών αποφάσεων.

Οι έννοιες αυτές είναι:

- Περιέργεια (curiosity): έκθεση σε νέα ερεθίσματα και προσπάθεια επίλυσής τους. Μέσω της περιέργειας μπορεί να αναπτυχθεί η φαντασιακή σκέψη (το πρώτο στάδιο της θεωρίας του Ginzberg).

- Εξερεύνηση-Διερεύνηση σταδιοδρομίας (exploration): αναζήτηση πληροφοριών (σκοπίμα-συστηματικά ή τυχαία) από διάφορες πηγές (γονείς, συγγενείς, δάσκαλοι, φίλοι, σύμβουλοι, βιβλία, κ.ά.) σχετικά με τον εαυτό ή το περιβάλλον με στόχο την κάλυψη της περιέργειας. Κυρίως μέσα από το παιχνίδι. Σε περίπτωση ματαίωσης το παιδί είναι πιθανόν να βιώσει σύγκρουση να χάσει το κίνητρο για μάθηση, κάτι που με τη σειρά του θα οδηγήσει στην απόσυρση και τη δυσκολία ανάπτυξη της επαγγελματικής ωριμότητας.

- Πληροφόρηση σχετικά με τα επαγγέλματα (information): στις ανώτερες τάξεις του Δημοτικού υπάρχει ανάγκη για σταδιακά περισσότερο συστηματική ενημέρωση σχετικά με τα επαγγέλματα με στόχο την συνειδητοποίηση του ρόλου του παιδιού στην κοινωνική ζωή.

- Βασικά πρότυπα-Σημαντικοί Άλλοι (key figures): οικογένεια, δάσκαλοι, συνομήλικοι, δημόσια πρόσωπα.

- Ενδιαφέροντα (interests) και επαγγελματικές προτιμήσεις: σταδιακή σταθεροποίηση.

- Πεδίο ελέγχου (locus of control): εσωτερικό/ εξωτερικό, σχετίζεται με τα συναισθήματα και τις αποφάσεις για το παρόν και το μέλλον.

- Προοπτική του χρόνου (time perspective): αξιοποίηση εμπειριών για μελλοντικές αποφάσεις λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τη μεταβλητή του χρόνου.

- Αυτοαντίληψη(self-concept): αρχίζει να αναπτύσσεται στην προεφηβεία.

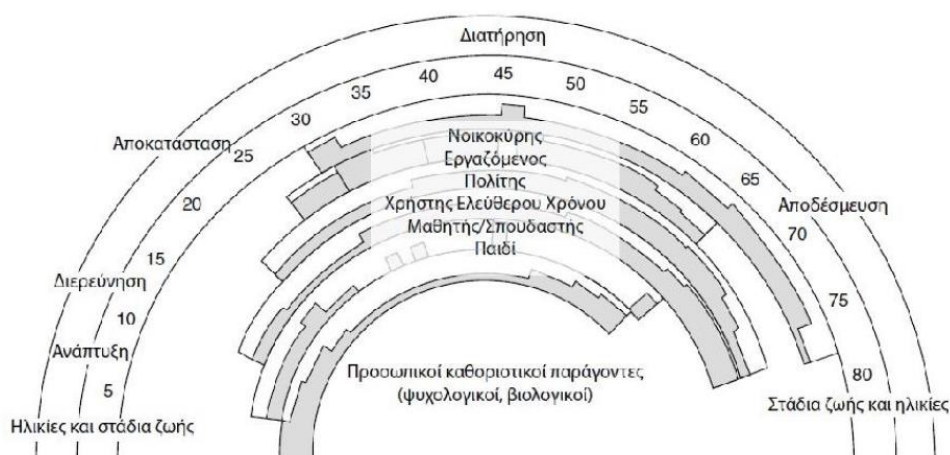
- Σχεδιασμός σταδιοδρομίας-Οργανωτικότητα (planfulness): αξιοποίηση των πληροφοριών που το παιδί νιώθει ότι γνωρίζει με στόχο την προετοιμασία για τη μελλοντική είσοδό του στην αγορά εργασίας.

Εκτός από την αυτοαντίληψη, άλλες βασικές έννοιες της θεωρίας είναι η επαγγελματική ωριμότητα και τα πρότυπα σταδιοδρομίας (career patterns). Κάθε επάγγελμα απαιτεί ένα ξεχωριστό πλέγμα (pattern) ικανοτήτων, ενδιαφερόντων και χαρακτηριστικών προσωπικότητας. Ωστόσο, υπάρχει αρκετή ευελιξία και ελαστικότητα ως προς το ταίριασμα προσωπικότητας (αυτοαντίληψη)-επαγγέλματος με σκοπό την αυτοπραγμάτωση (Γεωργιοπούλου,2013· Σιδηροπούλου-Δημακάκου κ. ά, 2008). Η επαγγελματική ωριμότητα (συμβατή ή όχι με την χρονολογική ηλικία) και η δεξιότητα ορθών επαγγελματικών επιλογών και διαχείρισης σταδιοδρομίας εξαρτώνται από την απόκτηση των κατάλληλων προκαταρκτικών γνώσεων και δεξιοτήτων στα προηγούμενα ηλικιακά στάδια (Amundson et al., 2008).

Στην τελευταία αναδιατύπωση της θεωρίας του, εστιάζει στην άσκηση ρόλων ζωής και στη λήψη αποφάσεων. Σχηματοποιεί τις απόψεις του με τη βοήθεια ενός Ουράνιου Τόξου Σταδιοδρομίας (Life-Career Rainbow), όπως φαίνεται στο Γράφημα 2 (Super, 1990, όπ. αναφ. στο Γεωργιοπούλου, 2013).

Το ουράνιο τόξο αποτελείται από δύο διαστάσεις, τα Αναπτυξιακά Στάδια (Life Span dimension- χρόνος) και τους κοινωνικούς ρόλους, καθώς και τα «θέατρα» άσκησής τους (Life Space dimension- χώρος) (Amundson et al., 2008).

Η καριέρα μπορεί να οριστεί ως ο συνδυασμός των ρόλων που ένα άτομο αναλαμβάνει καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του. Οι βασικοί-πρωτεύοντες ρόλοι είναι οι εξής: παιδί, μαθητής, ψυχαγωγούμενος, πολίτης, εργάτης, σύζυγος, νοικοκύρης, γονέας, συνταξιούχος. Υπάρχουν και δευτερεύοντες ρόλοι, όπως αδερφός, εραστής, εγκληματίας, μεταρρυθμιστής. Οι βασικοί χώροι-«θέατρα» (Theaters) άσκησης των ρόλων είναι 4 (Σπίτι, Κοινότητα, Σχολείο, Χώρος Εργασίας). Κάθε ρόλος παίζεται συνήθως σε έναν χώρο, χωρίς ωστόσο αυτό να είναι απόλυτο (Super, 1980).

Γράφημα 2. Ουράνιο Τόξο Σταδιοδρομίας (Life-Career Rainbow)

1.2.4 Η αφηγηματική προσέγγιση του Mark L. Savickas

Ο M. L. Savickas ήταν μαθητής του Super. Η θεωρία του βασίζεται στην κονστрукτιβιστική προσέγγιση και αποτελεί επέκταση της θεωρίας του Super. Υποστηρίζει ότι η επαγγελματική σταδιοδρομία οικοδομείται σταδιακά από το ίδιο το άτομο ως αποτέλεσμα των επαγγελματικών επιλογών του με οδηγό την αυτοαντίληψή του (Amundson et al., 2008· Savickas, 2002).

Η αυτοαντίληψη αρχίζει να διαμορφώνεται κατά το στάδιο της Ανάπτυξης και περιλαμβάνει 4 πτυχές, γνωστές ως επαγγελματικά αναπτυξιακά καθήκοντα. Αυτά είναι:

α) ανησυχία (concern), ενδιαφέρον για το επαγγελματικό μέλλον (καθοριστικός ο ρόλος της οικογένειας),

β) έλεγχος (control) των επαγγελματικών δραστηριοτήτων (προκαταρκτικές συμπεριφορές που μαθαίνονται κατά την παιδική ηλικία, όπως η λήψη αποφάσεων και η συζήτηση, παίζουν καθοριστικό ρόλο στην αυτονόμηση του ατόμου),

γ) αντίληψη (conception) σχετικά με τον τρόπο λήψης ακαδημαϊκών και επαγγελματικών αποφάσεων και το νόημα της ζωής γενικά,

δ) αυτοπεποίθηση (confidence) κατά την εφαρμογή των αποφάσεων αυτών για μελλοντική σχολική και επαγγελματική επιτυχία.

Στο τέλος της παιδικής ηλικίας, οι 4 αυτές πτυχές συνασπίζονται για τη διαμόρφωση των στάσεων, των πεποιθήσεων και των ικανοτήτων που θα καθορίσουν την επαγγελματική σταδιοδρομία (Savickas, 2002).

1.3 Ο επαγγελματικός προσανατολισμός στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα

Ο επαγγελματικός προσανατολισμός καθιερώθηκε το δεύτερο μισό του 20ου αιώνα ως αποτέλεσμα των διεθνών εξελίξεων στον εκπαιδευτικό και εργασιακό χώρο (προσπάθεια εκδημοκρατισμού εκπαίδευσης, ιδέα Ενιαίου Σχολείου, αύξηση μαθητικού δυναμικού, δημιουργία εκπαιδευτικών κατευθύνσεων, οικονομική ανάπτυξη) (Σιδηροπούλου-Δημακάκου κ. ά, 2008).

Στη χώρα μας, η πρώτη προσπάθεια εισαγωγής του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στο εκπαιδευτικό σύστημα πραγματοποιήθηκε με Βασιλικό Διάταγμα (Φ.Ε.Κ. 76 τευχ. Α/30-3-53). Εισήχθη ως μάθημα στο Διδακταλείο Μέσης Εκπαίδευσης, στη σχολή μετεκπαίδευσης δασκάλων στο Πανεπιστήμιο Αθήνας και στην Παιδαγωγική Ακαδημία Θεσσαλονίκης. Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση πρωτοεμφανίστηκε με το Νόμο 309/1976. Ωστόσο, η εφαρμογή του άρχισε πειραματικά το 1979 από τη Γ΄ Γυμνασίου ως Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός (Σ.Ε.Π.) και επεκτάθηκε σταδιακά μέχρι το 1985 από την Α΄ Γυμνασίου έως και τη Β΄ Λυκείου, καθώς και στην Α΄ τάξη Τεχνικού Επαγγελματικού Λυκείου και την Α΄ τάξη Πολυκλαδικού Ενιαίου Λυκείου (ό. π., 2008).

Στα πλαίσια της προσπάθειας συστηματοποίησης και καθιέρωσης του θεσμού στην εκπαίδευση χρησιμοποιήθηκε ο όρος Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός (Σ.Ε.Π.), ο οποίος αντικατέστησε τον όρο Επαγγελματικός Προσανατολισμός. Η αντικατάσταση έγινε με το Ν. 1566/85 (αρ. κεφ. ΙΑ΄, άρ. 37, 38, 39) (Ασβεστάς, 2007). Σύμφωνα με αυτόν, ο Σ.Ε.Π. στοχεύει «στην ανάπτυξη της προσωπικότητας των μαθητών, στην πληροφόρησή τους για τις επαγγελματικές διεξόδους, στην ενημέρωσή τους για τα μεταβατικά στάδια προς την επαγγελματική τους αποκατάσταση και την αρμονική τους ένταξη στο κοινωνικό σύνολο».

Σκοπός είναι η υποβοήθηση του ατόμου στην επαγγελματική του ανάπτυξη, καθώς και η επαγγελματική επιτυχία μέσα από την αξιοποίηση των προσωπικών δυνατοτήτων (Σιδηροπούλου-Δημακάκου κ. ά, 2008).

Αναλυτικότερα, ο θεσμός καλύπτει τους παρακάτω 4 βασικούς άξονες:

α) ενίσχυση αυτογνωσίας-κοινωνιογνωσίας-αυτοαντίληψης

β) ενεργή και συστηματική πληροφόρηση-αυτοπληροφόρηση με παιδαγωγικό και επαγγελματικό χαρακτήρα

γ) διευκόλυνση λήψης επαγγελματικής ή και προσωπικής απόφασης μέσω αξιοποίησης και ανάπτυξης των δεξιοτήτων

δ) μετάβαση (εκπαιδευτικά από μία βαθμίδα σε άλλη/ επαγγελματικά από το σχολείο στην αγορά εργασίας, από εργασία σε ανεργία, σε άλλο χώρο εργασίας ή άλλη ειδικότητα)

(Τσιρώνη, Σμυρναίος & Ανδριανουπολίτου, 2013· Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2008· Ε.Κ.Ε.Π., χ.χ.)

Στο πλαίσιο της προσπάθειας ενίσχυσης του θεσμού εντάσσονται η συστηματοποίηση της επιμόρφωσης των καθηγητών που εφάρμοζαν τον Σ.Ε.Π. στα σχολεία, η εκπόνηση αναλυτικών προγραμμάτων και η παράλληλη παραγωγή κατάλληλου διδακτικού υλικού, καθώς και η ίδρυση των Κέντρων Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού (ΚΕ.ΣΥ.Π) και των Γραφείων Σ.Ε.Π. (ΓΡΑ.Σ.Ε.Π.) με το Ν. 2525/97 (Πατέστη, 2007β· Κασσωτάκης, 2002).

Τα τελευταία χρόνια, ο θεσμός της Επαγγελματικής Συμβουλευτικής φαίνεται να αποδομείται με την αναστολή λειτουργίας των ΓΡΑΣΥ (Γραφεία Σύνδεσης με την Αγορά Εργασίας και Επαγγελματικού Προσανατολισμού) στα ΕΠΑΛ, και ΓΡΑΣΕΠ (Γραφεία Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού). Ακολούθησε η επιστροφή όλων των συμβούλων ΣΕΠ στις οργανικές τους θέσεις, καθώς και η ουσιαστική ερήμωση και υπολειτουργία των ΚΕΣΥΠ (Κέντρων Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού). Η αποδόμηση συνεχίστηκε με την αφαίρεσή του θεσμού από το ωρολόγιο πρόγραμμα της Α΄ Λυκείου (σχολικό έτος 2011-12). Στο πιλοτικό ωρολόγιο πρόγραμμα για το Γυμνάσιο αποδυναμώθηκε επίσης, καθώς προβλέπονταν η διδασκαλία του ΣΕΠ μία ώρα την εβδομάδα στο τρίτο τρίμηνο μαζί με τη Σχολική Κοινωνική Ζωή (Τσιρώνη, Σμυρναίος & Ανδριανουπολίτου, 2013· Κρίβας, 2011).

Στην ελληνική πρωτοβάθμια εκπαίδευση δεν εφαρμόζεται ακόμη ο Σ.Ε.Π., παρά τις προσπάθειες εκπαιδευτικών και επιστημόνων (Κρασσάς, 2004). Παρόλα αυτά, οι στόχοι του επιτυγχάνονται εν μέρει και διδάσκονται (εφόσον αξιοποιηθούν κατάλληλα) μέσω της διάχυσης στο αναλυτικό πρόγραμμα των διαφόρων μαθημάτων. Δίνεται σε αυτά μια εικόνα για την επαγγελματική ανάπτυξη (στοιχεία προϊδεασμού), χωρίς ωστόσο τα δεδομένα να είναι συστηματοποιημένα και οργανωμένα κατάλληλα. Βασικός λειτουργός δραστηριοτήτων

επαγγελματικού προσανατολισμού είναι ο δάσκαλος, ο οποίος προσεγγίζει τα σχετικά ζητήματα εμπειρικά και βιωματικά (Δημητρόπουλος & Μπακατσή, 2004).

Τέλος, στην τριτοβάθμια εκπαίδευση τα εκπαιδευτικά ιδρύματα παρέχουν υπηρεσίες συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού μέσω των Γραφείων Διασύνδεσης Σπουδών και Σταδιοδρομίας που ιδρύθηκαν το 1994. Ρόλος τους είναι η ενημέρωση σχετικά με μεταπτυχιακά προγράμματα, υποτροφίες και θέσεις απασχόλησης. Όπου υπάρχει εξειδικευμένο προσωπικό παρέχονται και υπηρεσίες επαγγελματικής συμβουλευτικής (Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2008).

1.3.1 Η αναγκαιότητα εφαρμογής στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Ο σχεδιασμός σταδιοδρομίας είναι μία βασική δεξιότητα που πρέπει να ξεκινά από την παιδική κιόλας ηλικία, καθώς τότε τα παιδιά αρχίζουν να αναπτύσσουν την προσωπικότητά τους και να δέχονται τα πρώτα ερεθίσματα για τα επαγγέλματα. Η πρώτη μορφή απασχόλησης είναι το παιχνίδι, κατά την οποία αποκτώνται οι πρώτες βασικές δεξιότητες στην πορεία προς την αυτοπραγμάτωση (Magnuson & Starr, 2000).

Στη χώρα μας ο Σ.Ε.Π. φαίνεται ότι είναι αρκετά περιορισμένος στην πρώτη βαθμίδα σε αντίθεση με άλλες χώρες, όπως η Φινλανδία, όπου εφαρμόζεται ήδη από τις τελευταίες τάξεις του δημοτικού. Ωστόσο, αρκετοί Έλληνες επιστήμονες, όπως ο Κασσωτάκης, τάσσονται υπέρ της σταδιακής εφαρμογής του, με αφετηρία ακόμη και από το νηπιαγωγείο (Μωυσιάδου, 2012).

Η εφαρμογή των βασικών λειτουργιών του θεσμού της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού ξεκινώντας από στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση είναι αναγκαία για τους παρακάτω λόγους:

- Α) Η επαγγελματική, αλλά και η συνολική ανάπτυξη του ατόμου είναι συνεχής.
- Β) Στην παιδική ηλικία μπαίνουν οι βάσεις για τη μελλοντική ακαδημαϊκή και επαγγελματική σταδιοδρομία μέσα από την ανάπτυξη προαπαιτούμενων ικανοτήτων και δεξιοτήτων ζωής (αυτογνωσία και θετική αυτοεικόνα, αυτορρύθμιση-αυτοέλεγχος, επικοινωνιακή ικανότητα-κοινωνιογνωσία, δημιουργικότητα, υπευθυνότητα, κίνητρα συμπεριφοράς, ενσυναίσθηση, προσαρμοστικότητα, συναισθηματική και κοινωνική νοημοσύνη, ικανότητα ομαδικής εργασίας, ικανότητα διαχείρισης πληροφοριών και επίλυσης προβλημάτων).
- Γ) Υποβοηθείται και συμπληρώνεται η γονική επαγγελματική αγωγή.
- Δ) Η κοινωνία υποβάλλεται σε διαρκείς κοινωνικές, οικονομικές και πολιτισμικές μεταβολές (Κοινωνία της Γνώσης, της Πληροφορίας και των Νέων Τεχνολογιών) (Γεωργιοπούλου, 2013· Σιδηροπούλου-Δημακάκου κ. ά, 2008· Πατέστη, 2007α).

Οι Magnuson & Starr (2000) αναφέρονται αντίστοιχα σε 5 παραδοχές-υποθέσεις, οι οποίες είναι οι εξής:

A) Η επαγγελματική ανάπτυξη είναι μία δια βίου σπειροειδής διαδικασία

Καθώς το άτομο μεταβαίνει από το ένα αναπτυξιακό στάδιο στο επόμενο ενσωματώνει τις προηγούμενες μαθησιακές του εμπειρίες και ωριμάζει επαγγελματικά.

B) Ο σχεδιασμός της σταδιοδρομίας προϋποθέτει κάποιες βασικές υπο-ικανότητες

(διερεύνηση δυνατών επιλογών, απόφαση, σχεδιασμός δράσης και αξιολόγηση).

Η καλλιέργειά τους πρέπει να αρχίζει σταδιακά από την παιδική ηλικία.

Γ) Η επαγγελματική συνειδητοποίηση και η επαγγελματική διερεύνηση συμβάλλουν στον αποτελεσματικό σχεδιασμό της καριέρας

Αυτοεπίγνωση και γνώση των άλλων, καθώς και του χώρου της εργασίας. Τα παιδιά του Δημοτικού κινητοποιούνται και επηρεάζονται από τη συμπεριφορά των ενηλίκων και του τρόπου που αποκτούν τα αγαθά τους. Καθώς ωριμάζουν δίνουν περισσότερη βαρύτητα στην διερεύνηση από ότι στην συνειδητοποίηση.

Δ) Ιδιοσυγκρασιακοί παράγοντες επηρεάζουν τη λήψη αποφάσεων

Το ίδιο το άτομο είναι αυτό που λαμβάνει τις τελικές αποφάσεις με σκοπό την επιτυχία και αναλαμβάνει τις συνέπειές τους (αυτορρύθμιση). Ωστόσο, ο ρόλος των ενηλίκων είναι διευκολυντικός στην προσπάθεια διαμόρφωσης της αυτοεικόνας και ικανοτήτων συλλογισμού.

Ε) Η θεωρία ανάπτυξης του παιδιού και η θεωρία επαγγελματικής ανάπτυξης είναι αλληλένδετες

Η επαγγελματική ανάπτυξη αποτελεί μέρος της γενικότερης ανάπτυξης τους παιδιού. Ο επαγγελματικός κόσμος είναι υποσύνολο του συνολικού κόσμου τον οποίο προσπαθεί να κατανοήσει το παιδί.

Κατά την πρώτη σχολική ηλικία (νηπιαγωγείο, δημοτικό) συντελούνται σημαντικές αναπτυξιακές αλλαγές, όσον αφορά τις στάσεις, τις ικανότητες και δεξιότητες, οι οποίες με τη σειρά τους επηρεάζουν την επαγγελματική ανάπτυξη και κατ' επέκταση την εκπαιδευτική και επαγγελματική σταδιοδρομία του ατόμου.

Γενικά, τα παιδιά αυτής της ηλικίας ενδιαφέρονται για αναγνώριση και αποδοχή από το οικογενειακό και εκπαιδευτικό περιβάλλον, καθώς και από τους συνομηλίκους. Αν υπάρξει θετική ανταπόκριση από τα πρόσωπα αυτά, τότε πολύ πιθανόν να μετατραπούν τα θετικά συναισθήματα που θα βιώσουν σε θετική αυτοεικόνα και υψηλή αυτοεκτίμηση.

Ο Erikson μελέτησε συστηματικά την έννοια της ταυτότητας. Με βάση τη θεωρία του για την κοινωνική ανάπτυξη υπάρχουν οκτώ βασικές αναπτυξιακές κρίσεις του Εγώ που καλύπτουν όλη την πορεία ζωής του ανθρώπου. Το παιδί του δημοτικού σχολείου (6-11 ετών) βρίσκεται

αντιμέτωπο με την αναπτυξιακή κρίση που περιγράφεται από το δίπολο φιλοπονία (προθυμία, εργατικότητα)-κατωτερότητα. Η επιτυχής έκβαση της κρίσης, οδηγεί στην ανάπτυξη θετικής αυτοεικόνας και συμβάλει στην συνέχεια της πορείας προς την κοινωνική ανάπτυξη (Slavin, 2007· Cole & Cole, 2001). Όσον αφορά την επαγγελματική ανάπτυξη, το παιδί συνειδητοποιεί σταδιακά το ρόλο και τη χρησιμότητα της εκπαίδευσης και φαντάζεται μελλοντικά τον εαυτό του στην αγορά εργασίας.

Με βάση τη γνωστική θεωρία του Piaget, τα περισσότερα παιδιά του δημοτικού μεταβαίνουν από το προσυλλογιστικό στάδιο σε αυτό της συγκεκριμένης σκέψης (7 έως 11 ετών). Μπορούν πλέον να κάνουν λογικές υποθέσεις, να αντλούν πληροφορίες από πολλές πηγές (αποκεντρωμένη σκέψη) και να αντιλαμβάνονται τη σχέση αιτίου-αποτελέσματος. Στις δύο τελευταίες τάξεις του Δημοτικού, το παιδί αναμένεται να μεταβεί στο στάδιο τυπικής λογικής σκέψης (αφαιρετική και αμιγώς συμβολική σκέψη) (Slavin, 2007· Cole & Cole, 2001). Στον επαγγελματικό τομέα, το παιδί αποκτά σταδιακά γνώσεις για τα επαγγέλματα, τα κατηγοριοποιεί στοιχειωδώς σε ευρύτερες ομάδες, και αποκτά επίγνωση των κοινωνικών και επαγγελματικών ρόλων μέσα από την συνεργασία. Καθώς μεταβαίνει στην αφηρημένη σκέψη διερευνά περισσότερο τα επαγγέλματα, θέτει μελλοντικούς στόχους και καταστρώνει σχέδια για την επίτευξή τους.

Ο Vygotsky ανέπτυξε την κοινωνικό-γνωστική θεωρία. Η γνώση είναι σύμφωνα με αυτόν μια κοινωνική κατασκευή. Η μάθηση προηγείται της ανάπτυξης και συντελείται όταν τα παιδιά εργάζονται στα πλαίσια της δικής τους ζώνης εγγύτερης ανάπτυξης (zone of proximal development) με τη φθίνουσα υποστήριξη (scaffolding) από τον δάσκαλο ή τους ικανότερους συνομηλίκους. Στόχος είναι να καταφέρει το παιδί να αναπτύξει την ικανότητα αυτορρύθμισής του, δηλαδή να είναι σε θέση να σκέφτεται και να δρα αυτόνομα χωρίς τη βοήθεια τρίτων (Slavin, 2007· Cole & Cole, 2001). Κατ' επέκταση, όσον αφορά την επαγγελματική ανάπτυξη, απαραίτητη προϋπόθεση για την επαφή των παιδιών με τα επαγγέλματα είναι η διαμεσολάβηση του κοινωνικού πλαισίου (δάσκαλος, συνομήλικοι) ώστε να είναι σε θέση να σχεδιάζουν μελλοντικά την σταδιοδρομία τους και να λαμβάνουν από μόνοι τους κρίσιμες αποφάσεις για το επαγγελματικό τους μέλλον.

2. Πρόγραμμα Σπουδών και Γλωσσικό μάθημα

2.1 Φιλοσοφία και γενικές αρχές του Προγράμματος Σπουδών

Χρησιμοποιούμε γενικά τον όρο πρόγραμμα για να περιγράψουμε ένα ολοκληρωμένο σχέδιο με προκαθορισμένους σκοπούς και χρονικά οριοθετημένες διαδικασίες (Γερογιάννης & Μπούρας, 2007). Στην εκπαίδευση, ο όρος Αναλυτικό Πρόγραμμα (Curriculum) εισάγεται από τον Dewey το 1902. Στους πρωτεργάτες συγκαταλέγεται και ο Bobbit, που το 1918 εξέδωσε το βιβλίο με τίτλο *The Curriculum* (Παπαγιαννόπουλος, 2011).

Τα Αναλυτικά Προγράμματα (ΑΠ) συναποτελούν μαζί με τα διδακτικά εγχειρίδια μορφωτικά αγαθά που καλύπτουν τους βασικούς σκοπούς της Αγωγής που θεσπίζονται από την πολιτεία, στα πλαίσια εφαρμογής της επίσημης εκπαιδευτικής πολιτικής. Διακρίνονται σε παραδοσιακά και σύγχρονα ή curricula. Όσον αφορά την πρώτη κατηγορία, πρόκειται για συνοπτικά διαγράμματα μαθημάτων με γενικούς σκοπούς και στόχους και σχέδιο δράσης για την κάλυψη της διδακτέας ύλης σε συγκεκριμένο χρόνο και με συγκεκριμένη διδακτική μέθοδο. Αντίθετα, τα σύγχρονα προγράμματα είναι πλήρεις οδηγοί διδασκαλίας που περιλαμβάνουν εκτός από τη διδακτέα ύλη και σκοποθεσία, μεθοδολογικές υποδείξεις, καθώς και τον τρόπο αξιοποίησης των εποπτικών μέσων, επιτρέποντας με αυτόν τον τρόπο μια ευελιξία ως προς την υλοποίηση της διδασκαλίας και την αξιολόγηση των μαθητών (Γερογιάννης & Μπούρας, 2007).

Έχει διατυπωθεί ποικιλία ορισμών από διάφορους επιστήμονες που αφορούν τόσο τα παραδοσιακά ΑΠ, όσο και τα σύγχρονα. Σύμφωνα με τον Α. Ι. Oliver (όπ. αναφ. στο Γερογιάννης & Μπούρας, 2007), ως αναλυτικό πρόγραμμα θεωρούνται κατά περίπτωση:

- α) το σύνολο των εμπειριών του παιδιού
- β) το σύνολο των εμπειριών που αποκτώνται στα πλαίσια του σχολείου
- γ) ο κύκλος των μαθημάτων που προσφέρει ένα σχολείο
- δ) ένα γραπτό σχέδιο δράσης για τη συστηματική προετοιμασία συγκεκριμένων μαθημάτων και μαθητών και για την επίτευξη συγκεκριμένων σκοπών, στόχων ή επιδιώξεων
- ε) μαθήματα μιας συγκεκριμένης επιστημονικής περιοχής
- στ) το συγκεκριμένο πρόγραμμα μιας επαγγελματικής σχολής
- ζ) τα μαθήματα για έναν συγκεκριμένο μαθητή

Στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, η φιλοσοφία των Προγραμμάτων Σπουδών βασίζεται στο σκοπό και της γενικές αρχές της εκπαίδευσης, όπως αυτά κατοχυρώνονται από την ελληνική νομοθεσία, αλλά και τις αντίστοιχες αποφάσεις της ΕΕ. Όσον αφορά τα βασικά νομοθετήματα του ελληνικού κράτους, παρατίθενται τα ακόλουθα αποσπάσματα:

«Η παιδεία αποτελεί βασική αποστολή του Κράτους και έχει σκοπό την ηθική, πνευματική, επαγγελματική και φυσική αγωγή των Ελλήνων, την ανάπτυξη της εθνικής και θρησκευτικής συνείδησης και τη διάπλασή τους σε ελεύθερους και υπεύθυνους πολίτες» (Σύνταγμα, άρ. 16, §2).

«Σκοπός της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι να συμβάλλει στην ολόπλευρη, αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεων των μαθητών, ώστε, ανεξάρτητα από φύλο και καταγωγή, να έχουν τη δυνατότητα να εξελιχθούν σε ολοκληρωμένες προσωπικότητες και να ζήσουν δημιουργικά». «Ειδικότερα, υποβοηθεί τους μαθητές: Να καλλιεργούν και να αναπτύσσουν αρμονικά το πνεύμα και το σώμα τους, τις κλίσεις, τα ενδιαφέροντα και τις δεξιότητές τους [...]» (Ν. 1566/85, άρθρο 1, §1)

Οι γενικές εκπαιδευτικές αρχές, γύρω από τις οποίες κινούνται τα Προγράμματα είναι οι εξής:

- Παροχή γενικής παιδείας

Σκοπός δεν είναι η παροχή έτοιμης γνώσης με στόχο την απομνημόνευση, αλλά η κριτική επεξεργασία και ερμηνεία νέων εννοιών μέσα από τη διαθεματική σύνδεσή τους με τα διάφορα γνωστικά αντικείμενα.

- Καλλιέργεια δεξιοτήτων (κοινωνικών, επικοινωνιακών) και ανάδειξη ενδιαφερόντων-κλίσεων

Συμμετοχική και ενεργητική προσέγγιση της γνώσης για την επίτευξη κοινών στόχων.

Απώτερος στόχος των ΑΠ είναι η σύνδεση της σχολικής εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας (ανταπόκριση στην ανάγκη για εξειδίκευση). Εφαρμογή γνώσεων και δεξιοτήτων στην επαγγελματική απασχόληση και γενικότερα στην κοινωνική δραστηριότητα και την καθημερινότητα.

- Εξασφάλιση ίσων μαθησιακών ευκαιριών για όλους

Στόχος η άμβλυση των κοινωνικών ανισοτήτων.

- Ενίσχυση γλωσσικής και πολιτισμικής ταυτότητας

Αποδοχή πολιτισμικής ετερότητας με στόχο την αρμονική κοινωνική ένταξη και συμβίωση. Παράλληλα, διατήρηση προσωπικής εθνικής-πολιτισμικής ταυτότητας.

- Ευαισθητοποίηση σε θέματα προστασίας φυσικού περιβάλλοντος και υιοθέτηση ανάλογων προτύπων συμπεριφοράς

- Αξιοποίηση Νέων Τεχνολογιών Πληροφόρησης και Επικοινωνίας

Πρόσβαση σε ποικίλες πηγές πληροφόρησης. Κριτική επεξεργασία, επιλογή και αξιοποίηση της κατάλληλης πληροφορίας με παιδαγωγικές προϋποθέσεις.

- Φυσική, ψυχική και κοινωνική ανάπτυξη

- Ευαισθητοποίηση σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και παγκόσμιας ειρήνης. Διασφάλιση ανθρώπινης αξιοπρέπειας (Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων, 2002).

2.2 Το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.)

Το ελληνικό παραδοσιακό σχολείο κατά κύριο λόγο προωθούσε την ατομική εργασία, τον ανταγωνισμό, την αποστήθιση και τον κατακερματισμό της γνώσης, αντί για την ομαδική εργασία, τη συνεργασία, τη διερεύνηση από πολλαπλές πηγές και τη διαθεματικότητα. Ωστόσο, τα δεδομένα έχουν αλλάξει στα πλαίσια του νέου σχολείου. Σύμφωνα με τον Μακλούαν (1990), στη σημερινή εποχή, η συμβατική διάκριση των αναλυτικών προγραμμάτων σε εξειδικευμένα μαθήματα είναι πλέον ξεπερασμένη. Κάθε μάθημα πρέπει να συνδέεται με τα υπόλοιπα.

Το εκπαιδευτικό μας σύστημα έχει απομακρυνθεί πλέον από το γνωσιοκεντρικό μοντέλο, όπου η γνώση παρέχονταν αποσπασματικά και κατακερματισμένα στα πλαίσια των μεμονωμένων μαθημάτων με τους μαθητές παθητικούς αποδέκτες. Το σχολείο έχει εξελιχθεί σε ένα χώρο μάθησης με βιωματικό και ενεργητικό τρόπο με στόχο την αρμονική και ισότιμη ένταξη στην κοινωνία. Μέσα από τη σύνταξη του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.), εισάγεται η έννοια της διαθεματικότητας (διαθεματική προσέγγιση της γνώσης). Στόχος είναι η διασύνδεση των γνωστικών αντικειμένων στα πλαίσια της διδασκαλίας διαφόρων εννοιών, η σφαιρική-ολιστική προσέγγιση της γνώσης, καθώς και η σύνδεση της σχολικής γνώσης με τα βιώματα των μαθητών και την καθημερινότητα (Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων, 2002).

Τα διακριτά μαθήματα διατηρούνται. Ωστόσο, η γνώση προσεγγίζεται ολιστικά, ενεργητικά και διαθεματικά σε δύο παράλληλους, συμπληρωματικούς άξονες, τον κατακόρυφο (Ενιαίο Πρόγραμμα Σπουδών) και τον οριζόντιο (Διαθεματικό Πρόγραμμα Σπουδών). Ο πρώτος αφορά τη συγκρότηση ενιαίων, ανεξάρτητων «διαθεματικών» διδακτικών αντικειμένων / μαθημάτων, όπως για παράδειγμα «Μελέτη του Περιβάλλοντος», «Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή», «Ερευνώ το Φυσικό Κόσμο» κ.ά.. Από την άλλη, ο οριζόντιος άξονας αναφέρεται στην οριζόντια διασύνδεση των Α.Π των γνωστικών αντικειμένων που διδάσκονται αυτοτελώς (ό.π).

Ειδικότερα, στον οριζόντιο άξονα διαθεματικότητας έχουμε δύο δυνατές προσεγγίσεις:

α) Διδασκαλία θεμελιωδών διαθεματικών εννοιών παράλληλα ή διαδοχικά σε περισσότερα από ένα μαθήματα. Ανάμεσά τους ξεχωρίζει η έννοια της επικοινωνίας. Πρόκειται για μία δυναμική και συνεχή διαδικασία ανταλλαγής πληροφοριών (μηνυμάτων) μεταξύ δύο τουλάχιστον πλευρών με σκοπό την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων. Πραγματοποιείται μέσω διαφόρων κωδίκων.

β) Πραγματοποίηση «διαθεματικών» δραστηριοτήτων/ εργασιών (project) με διαφορετικά θέματα και περιεχόμενο (ό.π).

2.3 Το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα της Γλώσσας

Σύμφωνα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα της Γλώσσας (Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων, 2002), σκοπός διδασκαλίας του μαθήματος είναι η ανάπτυξη της ικανότητας χειρισμού του προφορικού και γραπτού λόγου, συνειδητά και υπεύθυνα, με αυτοπεποίθηση και επάρκεια, δημιουργικό και αποτελεσματικό τρόπο με στόχο την ενεργό συμμετοχή στο σχολείο και την ευρύτερη κοινωνία.

Για την επίτευξη του παραπάνω διδακτικού σκοπού, συνδυάζονται διάφορες θεωρίες με έμφαση την επιστήμη της Γλωσσολογίας. Κοινός τόπος είναι ότι η γλώσσα αντιμετωπίζεται ως ένα σύστημα επικοινωνίας (δράσης και αλληλεπίδρασης) και προαγωγής της κριτικής και δημιουργικής σκέψης, καθώς και ως φορέας πολιτισμού (μέσα κυρίως από τη Λογοτεχνία γίνεται όχημα τέχνης και αισθητικής καλλιέργειας) (ό.π).

Οι επιμέρους σκοποί του μαθήματος είναι οι εξής:

- Χρήση της γλώσσας ως επικοινωνιακού κώδικα και συστήματος συλλογισμού με στόχο την ανακάλυψη και εμπέδωση της νέας γνώσης, καθώς και την κάλυψη των συναισθηματικών, πνευματικών και κοινωνικών αναγκών.

- Κατανόηση του περιεχομένου κάθε είδους λόγου (αναφορικός, κατευθυντικός). Παραγωγή λόγου με βάση την περίσταση επικοινωνίας χρησιμοποιώντας κατάλληλα γλωσσικά μέσα.

- Έκφραση-εξωτερίκευση του εσωτερικού κόσμου.

- Συνειδητοποίηση της ικανότητας δημιουργίας πραγματικότητας μέσα από κατάλληλη χρήση του λόγου και αξιοποίηση του γλωσσικού συστήματος.

- Αντικειμενική αξιολόγηση των μηνυμάτων ως αποτέλεσμα κριτικής γλωσσικής επίγνωσης.

- Καλλιέργεια φιλαναγνωσίας.

- Γνώση της ελληνικής γλωσσικής παράδοσης (κοινωνική και γεωγραφική ποικιλία) και παράλληλα σεβασμός της αξίας και της θέσης της γλώσσας στους διάφορους πολιτισμούς με στόχο την αρμονική συμβίωση.

- Εξοικείωση με τις Νέες Τεχνολογίες (ό.π).

Όσον αφορά τη διδακτική μεθοδολογία του μαθήματος, από τα τρία διδακτικά μοντέλα (παραδοσιακό, δομικό, επικοινωνιακό), επικρατεί το επικοινωνιακό, και ειδικότερα η κειμενοκεντρική προσέγγιση. Στο επίκεντρο βρίσκεται η διδασκαλία αυθεντικών κειμένων, ενώ το ενδιαφέρον μετατοπίζεται από την πρόταση στο κείμενο. Δεν δίνεται πλέον έμφαση στην μηχανική εκμάθηση γραμματικών κανόνων και εξαιρέσεων (παραδοσιακό μοντέλο), ούτε στη διαισθητική συνειδητοποίηση του γλωσσικού συστήματος μέσα από την μονομερή γλωσσική χρήση πρότυπων δομών και παραδειγμάτων (δομικό μοντέλο). Αντίθετα, η γλώσσα αποτελεί ένα ενιαίο σύστημα επικοινωνίας που συνδυάζει κανόνες και πρότυπες δομές επικοινωνίας. Η επάρκεια της γλωσσικής

χρήσης ή επικοινωνιακή επάρκεια προϋποθέτει ταυτόχρονα γλωσσική και επικοινωνιακή ικανότητα (Μήτσης, 2004).

3. Το σχολικό εγχειρίδιο

3.1 Οριοθέτηση και ρόλος

Το βασικότερο μέσο διδασκαλίας και επικοινωνίας δασκάλου-μαθητή είναι το σχολικό εγχειρίδιο. Με τον όρο σχολικό εγχειρίδιο, περιγράφουμε το βιβλίο εκείνο που έχει γραφτεί με σκοπό την υποστήριξη της διδασκαλίας των μαθημάτων του Αναλυτικού Προγράμματος, αφού αξιοποιηθεί κατάλληλα από εκπαιδευτικούς και μαθητές. Υποκατηγορία του αποτελεί το διδακτικό εγχειρίδιο, το οποίο είναι το βασικό σχολικό εγχειρίδιο ενός συγκεκριμένου μαθήματος που διδάσκεται καθημερινά στο σχολείο, από το οποίο προκύπτει η διδακτέα ύλη (Διλαβέρη, 2010· Ματσαγγούρας, 2004).

Ειδικότερα, υπάρχουν στη βιβλιογραφία δύο κατηγορίες ορισμών για το σχολικό εγχειρίδιο. Αυτές είναι:

α) Σχολικά βιβλία που ελέγχονται, εγκρίνονται, και εκδίδονται από την πολιτεία με στόχο τη διδασκαλία των διαφόρων διακριτών μαθημάτων των Αναλυτικών Προγραμμάτων σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες ώστε να διευκολύνουν τη διαδικασία της μάθησης (Warren, 1981).

β) Κάθε βιβλίο και κάθε μέσο με εκπαιδευτική χρήση και σκοποθεσία, (ευρύς ορισμός) (Mikk, 2000, όπ. αναφ. στο Παπαγιαννόπουλος, 2011). Στην κατηγορία των σχολικών εγχειριδίων ανήκουν ένα λογοτεχνικό κείμενο, ένα παραμύθι ή θεατρικό έργο, καθώς συμβάλλουν και αυτά στη μάθηση.

Τα σχολικά εγχειρίδια στηρίζονταν παλαιότερα στην παραδοσιακή σχολή της Παιδαγωγικής (δασκαλοκεντρικό μοντέλο). Ο δάσκαλος ήταν αυθεντία, η γνώση δεδομένη και αντικειμενική, και δίνονταν έμφαση στην απομνημόνευση και τη μεταβίβαση της γνώσης. Τα βασικά εργαλεία μετάδοσης και πηγής πληροφοριών ήταν τα εγχειρίδια. Αντίθετα, τα σύγχρονα εγχειρίδια αξιοποιούν το κονστрукτιβιστικό μοντέλο. Σύμφωνα με αυτό, η επιστημονική γνώση οικοδομείται σταδιακά από τους ίδιους τους μαθητές με ενεργό τρόπο. Η διδασκαλία είναι μία διαδικασία διαμεσολάβησης-διευκόλυνσης της μάθησης και τα σχολικά εγχειρίδια μία από τις πολλαπλές πηγές γνώσης (Σοφού κ.ά., 2011).

Ως μέσο διδασκαλίας, τα σχολικά εγχειρίδια επιτελούν τέσσερις παιδαγωγικές λειτουργίες. Αυτές είναι:

α) Γνωσιακή (γνωσιακό περιεχόμενο διδασκαλίας): μέθοδος απεικόνισης της πραγματικότητας μέσω της διδακτέας ύλης με βάση την ηλικιακή βαθμίδα και το επίπεδο κατανόησης των μαθητών (συμβατότητα με το Πρόγραμμα Σπουδών). Μετασχηματισμός ακαδημαϊκής γνώσης σε σχολική.

β) Διδακτική (μορφές διδασκαλίας, σχεδιασμός-προγραμματισμός διδασκαλίας, διδακτική μέθοδος).

γ) Μαθησιακή (βαθμός κατανόησης και ενδιαφέροντος για τη σχολική γνώση): οικοδόμηση νέας γνώσης με προσαρμογή σε ενδιαφέροντα, δυνατότητες, μαθησιακό στυλ, ρυθμό μάθησης.

δ) Ιδεολογική/ Κοινωνικοποιητική: τα σχολικά εγχειρίδια ως κοινωνικό-πολιτιστικά προϊόντα. Φορείς ιδεολογίας και μεταβίβασης της γνώσης, όπως αυτή καθορίζεται από την επίσημη εκπαιδευτική πολιτική (Διλαβέρη, 2010· Ματσαγγούρας, 2004).

3.2 Το σχολικό εγχειρίδιο ως αντικείμενο έρευνας και ανάλυσης

Το σχολικό εγχειρίδιο αποτελεί μέσο διδασκαλίας και μάθησης με πληροφοριακό και εκπαιδευτικό περιεχόμενο. Ο ιδιαίτερος μαθησιακός και διδακτικός ρόλος του εγχειριδίου το έχει μετατρέψει σε αντικείμενο συστηματικής μελέτης και ανάλυσης ήδη από τις αρχές του 20ου αιώνα (Σοφού κ.ά.,2011· Μπονίδης, 2009 ·Ματσαγγούρας, 2004).

Χρησιμοποιούμε τον όρο ανάλυση σχολικών εγχειριδίων για να περιγράψουμε τη λεπτομερή εξέταση επιλεγμένων εγχειριδίων με βάση καθορισμένα κριτήρια και συγκεκριμένη επιστημονική μέθοδο. Στόχος είναι η εξαγωγή πορισμάτων ως προς τη διδακτική τους καταλληλότητα σε μαθητές συγκεκριμένης ηλικίας (Διλαβέρη, 2010).

Σύμφωνα με τον Mikk (2002:121-122), υπάρχουν 3 μέθοδοι έρευνας των σχολικών εγχειριδίων. Αυτές είναι: α) αξιολόγηση διαφόρων πτυχών της ποιότητας τους από δασκάλους, γονείς και μαθητές (η συνηθέστερη), β) ανάλυση των ίδιων των εγχειριδίων με βάση αυστηρά κριτήρια, γ) πειραματική αξιολόγηση (συνήθως εντός σχολικού χώρου με σκοπό τον έλεγχο των μαθησιακών τους αποτελεσμάτων και της διδακτικής τους καταλληλότητας).

Ο Μπονίδης από την πλευρά του (2004, όπ. αναφ. στο Ματσαγγούρας, 2004), αναφέρει ότι οι βασικοί μέθοδοι ανάλυσης τους είναι η ερμηνευτική, η ανάλυση περιεχομένου (ποιοτική ή ποσοτική), και η πολυτροπική ανάλυση. Η μελέτη τους μέχρι τη δεκαετία του 1970 στόχευε στην αναθεώρηση ή βελτίωση τους. Από τη δεκαετία του 1970 όμως, εστίασε στην επικοινωνιακή τους διάσταση, είτε στα πλαίσια μίας επιστήμης (π.χ. Παιδαγωγική, Κοινωνιολογία) είτε διεπιστημονικά (Μπονίδης, 2004, όπ. αναφ. στο Μπονίδης, 2009).

Οι Καψάλης και Χαραλάμπους (1995, όπ. αναφ. στο Παπαγιαννόπουλος, 2011), ομαδοποιούν την έρευνα των σχολικών εγχειριδίων στις παρακάτω 3 κατηγορίες:

A) Ανάλυση περιεχομένου για εντοπισμό στερεοτύπων, προκαταλήψεων και προπαγάνδας για γειτονικούς λαούς.

B) Ανάλυση περιεχομένου για εντοπισμό αξιών, προτύπων και θεσμών που προβάλλονται.

Γ) Έλεγχος διδακτικής καταλληλότητας ή επίτευξης συγκεκριμένων διδακτικών στόχων με βάση κάποια κριτήρια.

Στην Ελλάδα, η έρευνα ξεκίνησε στα τέλη της δεκαετίας του 1970. Από τις 3 παιδαγωγικές τους λειτουργίες, δίνεται έμφαση τα τελευταία χρόνια στην ιδεολογική, ενώ από τα διδασκόμενα μαθήματα τη μερίδα του λέοντος καταλαμβάνει η Ελληνική Γλώσσα και ακολουθεί η Ιστορία (Σοφού κ.ά.,2011· Μασσαγγούρας, 2004· Μπονίδης & Χοντολίδου, 1997, όπ. αναφ. στο Παπαγιαννόπουλος, 2011).

Β' ΜΕΡΟΣ: ΕΡΕΥΝΑ

4. Ταυτότητα της έρευνας

4.1 Σκοπός και στόχοι

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να ελέγξει τον τρόπο που δομείται η επαγγελματική ανάπτυξη στο Δημοτικό σχολείο, μέσα από την ανάληψη διαφόρων κοινωνικών και επαγγελματικών ρόλων από τους μαθητές, στα πλαίσια της ενασχόλησής τους με διαθεματικές δραστηριότητες των σχολικών εγχειριδίων όλων των μαθημάτων, όλων των τάξεων.

Ειδικότερα, θα επιχειρήσουμε, έπειτα από κατάλληλη ανάλυση του περιεχομένου των σχολικών εγχειριδίων του δείγματός μας, να απαντήσουμε στα εξής ερευνητικά ερωτήματα:

- Ποια επαγγέλματα/ομάδες επαγγελματιών προβάλλονται ανά τάξη μέσα από τις διαθεματικές δραστηριότητες των σχολικών εγχειριδίων (επαγγελματικός κώδικας);
- Ποια από τα επαγγέλματα αυτά δηλώνονται άμεσα (πρωτεύοντα επαγγέλματα) και ποια προκύπτουν έμμεσα (δευτερεύοντα επαγγέλματα);
- Ποιους κοινωνικούς ρόλους αναλαμβάνουν τα παιδιά μέσα από την ενασχόλησή τους με τις διαθεματικές δραστηριότητες (κοινωνικός κώδικας);

4.2 Ερευνητική υπόθεση

Η έρευνα μας βασίζεται στην ακόλουθη υπόθεση:

«Ο επαγγελματικός προσανατολισμός ξεκινά από το Δημοτικό και προωθείται μέσα από κατάλληλα διαμορφωμένες διαθεματικές δραστηριότητες που υπάρχουν διασκορπισμένες στα σχολικά εγχειρίδια όλων των τάξεων».

5. Μεθοδολογία έρευνας

5.1 Δείγμα: καθορισμός και κριτήρια επιλογής¹

Για τον καθορισμό του ερευνητικού δείγματος από τον πληθυσμό των εγχειριδίων (εγχειρίδια όλων εκπαιδευτικών βαθμίδων και όλων των μαθημάτων), τέθηκε μια σειρά από κριτήρια επιλογής που αφορούν την εκπαιδευτική βαθμίδα (πρώτο επίπεδο), το είδος των εγχειριδίων (δεύτερο επίπεδο) και το μάθημα (τρίτο επίπεδο).

Αναλυτικότερα, σε πρώτο επίπεδο, από τις τρεις συνολικά εκπαιδευτικές βαθμίδες, η έρευνά μας επικεντρώνεται στην πρώτη, και ειδικότερα στο Δημοτικό. Αυτό συμβαίνει για τους εξής τρεις βασικούς λόγους:

¹ Για τον καθορισμό των κριτηρίων επιλογής του δείγματος και τον τρόπο παρουσίασης της ταυτότητας του υλικού αξιοποιήθηκαν πληροφορίες που προέρχονται από το βιβλίο της Αναστασίας Χριστοδούλου *Σημειωτική ανάλυση και πολιτισμός στην ξένη γλώσσα* (2003).

α) Ο συγκεκριμένος εκπαιδευτικός χώρος εμπίπτει στα άμεσα ακαδημαϊκά και ερευνητικά ενδιαφέροντα του ερευνητή (απόφοιτος Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης).

β) Το Δημοτικό είναι ο προθάλαμος στην πορεία επαγγελματικής διαπαιδαγώγησης και ανάπτυξης του ατόμου που συντελείται επίσημα στις επόμενες εκπαιδευτικές βαθμίδες, και κυρίως στη δεύτερη (Γυμνάσιο, Λύκειο).

γ) Δεν υπάρχουν, προς το παρόν, στη χώρα μας αρκετές έρευνες που να μας δίνουν αξιόπιστα στοιχεία σχετικά με την εισαγωγή του θεσμού του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην πρώτη εκπαιδευτική βαθμίδα, καθώς και το ρόλο των σχολικών εγχειριδίων στην επαγγελματική ανάπτυξη των παιδιών του δημοτικού σχολείου.

Σε δεύτερο επίπεδο, από το σύνολο των σχολικών εγχειριδίων του Δημοτικού, επιλέχτηκαν τα διδακτικά εγχειρίδια, δηλαδή τα βασικά εγχειρίδια διδασκαλίας κάθε μαθήματος, που ελέγχονται, εγκρίνονται και εκδίδονται από την πολιτεία στα πλαίσια υλοποίησης των στόχων των Αναλυτικών Προγραμμάτων και γενικότερα της επίσημης εκπαιδευτικής πολιτικής (Διλαβέρη, 2010· Ματσαγγούρας, 2004· Warren, 1981).

Τέλος, σε τρίτο επίπεδο, επιλέχτηκαν τα εγχειρίδια του μαθήματος της Ελληνικής Γλώσσας όλων των τάξεων του Δημοτικού, τα οποία χρησιμοποιούνται στις σχολικές αίθουσες το σχολικό έτος 2016-17. Ο λόγος είναι ότι η γλώσσα χρησιμοποιείται ως μέσο επίτευξης των σκοπών των Αναλυτικών Προγραμμάτων των επιμέρους μαθημάτων (κάθε στόχος της γλωσσικής διδασκαλίας θεωρείται διαθεματικός στόχος όλων των μαθημάτων) και γενικότερα της εκπαίδευσης. Αποτελεί σύστημα επικοινωνίας (δράση και αλληλεπίδραση των ανθρώπων) και προαγωγής της κριτικής και δημιουργικής σκέψης, καθώς και φορέα πολιτισμού (Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων, 2002).

Παρακάτω, περιγράφεται αναλυτικά η ταυτότητα των επιμέρους διδακτικών εγχειριδίων της Γλώσσας ανά τάξη (Πίνακας 1)^{2,3}.

Πίνακας 1
Η ταυτότητα των διδακτικών εγχειριδίων της Ελληνικής Γλώσσας όλων των τάξεων του Δημοτικού

ΤΑΞΗ Α	
Τίτλος	<i>Γράμματα, Λέξεις, Ιστορίες</i>
Συγγραφείς	Ελένη Καραντζόλα, Επίκουρη Καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Αθηνών Καλλιόπη Κύρδη, Εκπαιδευτικός

² Οι πληροφορίες που παρατίθενται αφορούν τα εξής: τίτλος, συγγραφείς, σύντομη περιγραφή, συνοδευτικό υλικό και υπόμνημα συμβόλων των ασκήσεων.

³ Όσον αφορά τη χρονολογία έκδοσης και τον εκδοτικό οίκο, είναι κοινά για το σύνολο των εγχειριδίων (Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος», 2013).

	Τατιάνα Σπανέλλη, Εκπαιδευτικός Θεοδώρα Τσιαγκάνη, Εκπαιδευτικός
Σύντομη περιγραφή	Το Βιβλίο Μαθητή ⁴ αποτελείται από 2 τεύχη, τα οποία περιέχουν συνολικά 10 θεματικές ενότητες, χωρισμένες σε επιμέρους κεφάλαια. Σε κάθε ενότητα υπάρχουν κείμενα με τη μορφή μικρών περιπετειών-ιστοριών με ήρωες που έχουν την ίδια ηλικία με τα παιδιά ή λίγο μεγαλύτερη με στόχο τη διευκόλυνση της ταύτισής τους με αυτούς (Άρης, Ορφέας, Μαρίνα, Ιωάννα, Σαμπέρ). Το νόημα των κειμένων είναι πλήρες και καλύπτει διάφορες επικοινωνιακές περιστάσεις. Εκτός από τα παιδιά εμπλέκονται και ζώα (γάτα, παπαγάλος, σκύλος, χελιδόνι, σαλιγκάρι).
Συνοδευτικό υλικό⁵	Το Τετράδιο Εργασιών ⁶ αποτελείται από 2 τεύχη. Σε κάθε κεφάλαιο του ΒΜ αντιστοιχούν 1-4 σελίδες ασκήσεων με παιγνιώδη μορφή. Ήρωες είναι τα ζώα του ΒΜ.
Υπόμνημα συμβόλων δραστηριοτήτων	
ΤΑΞΗ Β	
Τίτλος	<i>Ταξίδι στον κόσμο της Γλώσσας</i>
Συγγραφείς	Ζωή Γαβριηλίδου, Επίκουρη Καθηγήτρια του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης Μαρία Σφυρόερα, Επίκουρη Καθηγήτρια του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης Λουκία Μπεζέ, Καθηγήτρια του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης
Σύντομη περιγραφή	Το ΒΜ αποτελείται από 3 τεύχη, τα οποία περιέχουν συνολικά 24

⁴ Από εδώ και στο εξής θα χρησιμοποιείται η συντομογραφία Β.Μ.

⁵ Οι πληροφορίες για το συνοδευτικό υλικό αφορούν το Τετράδιο Εργασιών.

⁶ Από εδώ και στο εξής θα χρησιμοποιείται η συντομογραφία Τ.Ε.

	<p>θεματικές ενότητες. Στην 1η σελίδα κάθε ενότητας διατυπώνονται με σαφήνεια οι διδακτικοί και μαθησιακοί στόχοι που αφορούν και το ΤΕ (Πίνακας Αυτοαξιολόγησης). Ακολουθεί ο προοργανωτής (στόχος η εισαγωγή στο υπό μελέτη κειμενικό είδος ή είδος λόγου). Πρόκειται συνήθως για σκίτσο, φωτογραφία ή κείμενο, τα οποία συνοδεύονται από κατάλληλες ερωτήσεις γνωστικής προετοιμασίας. Εντός της ενότητας ακολουθούν κείμενα που συνοδεύονται από ερωτήσεις κατανόησης και νοηματικής επεξεργασίας, καθώς και ασκήσεις. Ήρωες του βιβλίου είναι: Λουκάς, Χαρά, Γαλήνη, Αρμπέν, Βάγια η Κουκουβάγια.</p>
Συνοδευτικό υλικό	<p>Το ΤΕ αποτελείται από 2 τεύχη. Περιλαμβάνει προτεινόμενες ασκήσεις εμπέδωσης όσων έχουν διδαχθεί στο ΒΜ (σταδιακές παραπομπές). Στο τέλος κάθε ενότητας υπάρχει Πίνακας Αυτοαξιολόγησης.</p>
Υπόμνημα συμβόλων δραστηριοτήτων	
ΤΑΞΗ Γ	
Τίτλος	<i>Τα απίθανα μολύβια</i>
Συγγραφείς	<p>Ευάγγελος Ιντζίδης, Εκπαιδευτικός Αθανάσιος Παπαδόπουλος, Εκπαιδευτικός Αριστοτέλης Σιούτης, Εκπαιδευτικός Αικατερίνη Τικτοπούλου, Εκπαιδευτικός</p>
Σύντομη περιγραφή	<p>Το ΒΜ αποτελείται από 3 τεύχη, τα οποία περιέχουν συνολικά 14 θεματικές ενότητες με επιμέρους κεφάλαια. Ήρωες και οδηγοί των μαθητών στις δραστηριότητές τους είναι μία ομάδα ανθρωπόμορφων μολυβιών («Τα απίθανα μολύβια»). Πρόκειται για τους Σωκράτη</p>

	<p>(ερωτήσεις νοηματικής επεξεργασίας του κειμένου-«Ξεκλειδώνω το κείμενο»), Εύρη (δραστηριότητες παρατήρησης και ανακάλυψης βασικών γραμματικών φαινομένων εντός των κειμένων-περαιτέρω εμβάθυνση στο ΤΕ- «Παρατηρώ και μαθαίνω»), Αρίστο (λεξιλογικές ασκήσεις-«Παίζω με τις λέξεις»- και ασκήσεις αντιγραφής και ορθογραφίας- «Γράφω σωστά»), Σοφοκλή (δραστηριότητες δραματοποίησης), Δήμο και Τίμο (ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες), Σοφούλα (Γραμματική) και Πηνελόπη (Δελτία Αυτοαξιολόγησης).</p>
<p>Συνοδευτικό υλικό</p>	<p>Το ΤΕ αποτελείται από 2 τεύχη. Κάθε ενότητα ξεκινά από το ΒΜ και ολοκληρώνεται με ασκήσεις γραπτού λόγου στο ΤΕ.</p>
<p>Υπόμνημα συμβόλων δραστηριοτήτων</p>	 <p>Ο Σωκράτης παρουσιάζει και ρωτά.</p> <p>Ο Εύρης παρατηρεί και ανακαλύπτει.</p> <p>Η Σοφούλα εξηγεί.</p> <p>Ο Δήμος και ο Τίμος συμμετέχουν σε ομαδικές εργασίες.</p> <p>Ο Σοφοκλής μάς προσκαλεί σε θεατρικό παιχνίδι.</p> <p>Η Πηνελόπη περιμένει να δει τι έχουμε καταφέρει στο μάθημα.</p> <p>Ο Αρίστος μάς θυμίζει το λεξιλόγιο και την ορθογραφία.</p>
<p>ΤΑΞΗ Δ</p>	
<p>Τίτλος</p>	<p><i>Πετώντας με τις λέξεις</i></p>
<p>Συγγραφείς</p>	<p>Κλεοπάτρα Διακογιώργη, Λέκτορας του Πανεπιστημίου Πατρών Θεόδωρος Μπαρής, Εκπαιδευτικός Χαράλαμπος Στεργιόπουλος, Εκπαιδευτικός Ερμιόνη Τσιλιγκιριάν, Εκπαιδευτικός</p>
<p>Σύντομη περιγραφή</p>	<p>Το ΒΜ αποτελείται από 3 τεύχη, τα οποία περιέχουν συνολικά 16 θεματικές ενότητες. Με βάση χρηστικά κείμενα διαφόρων ειδών, οργανώνονται και παρατίθενται δραστηριότητες που ανήκουν σε μία από τις παρακάτω βασικές κατηγορίες: νοηματικής και δομικής</p>

	<p>επεξεργασίας του κειμένου, παραγωγής προφορικού και γραπτού λόγου, γραμματικής (μορφολογία, σύνταξη), λεξιλογικές και ορθογραφικές, αυτοαξιολόγησης, διαθεματικές, καθώς και δραματοποίησης. Άλλες από αυτές γίνονται ατομικά και άλλες ομαδοσυνεργατικά. Στην αρχή κάθε ενότητας υπάρχει ο προοργανωτής (στόχοι σε συνδυασμό με φωτογραφία ή σκίτσο σχετικών με το περιεχόμενο). Ακολουθούν κείμενα και δραστηριότητες. Κεντρική ηρωίδα όλων των ενοτήτων και πλοηγός (μασκότ) η Ραλλού η αλεπού.</p>
Συνοδευτικό υλικό	<p>Το ΤΕ αποτελείται από 2 τεύχη. Περιέχει ασκήσεις εμπέδωσης και δραστηριότητες που συνδέονται οργανικά και λειτουργικά με αυτές που υπάρχουν στο ΒΜ. Πρόκειται κυρίως για ασκήσεις παραγωγής γραπτού λόγου (συνήθως πιο απλές και σύντομες).</p>
Υπόμνημα συμβόλων δραστηριοτήτων	 <ul style="list-style-type: none"> κατανοώ το κείμενο συζητάμε στην τάξη μαθαίνω τη γραμματική γράφω αντιγράφω εμπλουτίζω τις γνώσεις μου μαθαίνω το λεξιλόγιο και την ορθογραφία θυμάμαι και προσέχω παίζουμε θέατρο αναζητώ πληροφορίες διαβάζω κείμενα από το Ανθολόγιο
ΤΑΞΗ Ε	
Τίτλος	<i>Της γλώσσας ρόδι και ροδάνι</i>
Συγγραφείς	<p>Άννα Ιορδανίδου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Πατρών Αναστασία Αναστασοπούλου, Εκπαιδευτικός Ιωάννης Γαλανόπουλος, Εκπαιδευτικός Ιωάννης Δρυς, Εκπαιδευτικός Άννα Κόττα, Εκπαιδευτικός Πέτρος Χαλικιάς, Εκπαιδευτικός</p>
Σύντομη περιγραφή	<p>Το ΒΜ αποτελείται από 3 τεύχη, τα οποία περιέχουν συνολικά 17</p>

	<p>θεματικές ενότητες. Κάθε ενότητα ξεκινά με μία εικόνα (αφόρμηση) και με προοργανωτές (σύντομες προτάσεις σχετικά με τους στόχους και το περιεχόμενο). Ακολουθούν αυθεντικά κείμενα που πλαισιώνονται από ασκήσεις-δραστηριότητες που ανήκουν στις εξής κατηγορίες: νοηματικής επεξεργασίας κειμένου, παραγωγής προφορικού λόγου, παραγωγής γραπτού λόγου, γραμματικής, διαθεματικές, λεξιλογίου και ορθογραφίας.</p>
Συνοδευτικό υλικό	<p>Το ΤΕ περιλαμβάνει 2 τεύχη. Λειτουργεί ως εποπτικό μέσο εμπέδωσης και ανακεφαλαίωσης όσων διδάχθηκαν στο ΒΜ.</p>
Υπόμνημα συμβόλων δραστηριοτήτων	<ul style="list-style-type: none"> • κατανόησης κειμένου • παραγωγής προφορικού λόγου • παραγωγής γραπτού λόγου • γραμματικής • διαθεματικών δραστηριοτήτων • λεξιλογίου και ορθογραφίας
ΤΑΞΗ ΣΤ	
Τίτλος	<i>Λέξεις... Φράσεις... Κείμενα</i>
Συγγραφείς	<p>Άννα Ιορδανίδου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Πατρών Νεκταρία Κανελλοπούλου, Εκπαιδευτικός Ελευθερία Κοσμά, Εκπαιδευτικός Βασιλική Κουταβά, Εκπαιδευτικός Παναγιώτης Οικονόμου, Εκπαιδευτικός Κωνσταντίνος Παπαϊωάννου, Εκπαιδευτικός</p>
Σύντομη περιγραφή	<p>Το ΒΜ αποτελείται από 3 τεύχη, τα οποία περιέχουν συνολικά 17 θεματικές ενότητες. Κάθε ενότητα ξεκινά με ένα ποίημα (αφόρμηση). Ακολουθούν χρηστικά κείμενα και δραστηριότητες. Πριν από τα κείμενα διατυπώνονται οι προοργανωτές. Οι κατηγορίες δραστηριοτήτων είναι ίδιες με αυτές της Ε΄ τάξης.</p>

Συνοδευτικό υλικό	Το ΤΕ αποτελείται από 2 τεύχη. Στόχος των ασκήσεων του είναι η εμπέδωση και ανακεφαλαίωση όσων διδάχθηκαν στο ΒΜ.
Υπόμνημα συμβόλων δραστηριοτήτων	Ίδιο με της Ε΄ τάξης

5.2 Μέθοδος ανάλυσης: Σημειωτικό μοντέλο του A.J. Greimas

Η Συμβουλευτική και ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός ανήκουν στις επιστήμες εκείνες, στις οποίες κεντρικό ρόλο παίζει η Επικοινωνία.

Χρησιμοποιούμε τον όρο Επικοινωνία για να αναφερθούμε σε μια μορφή κοινωνικής αλληλεπίδρασης με σκοπό τη μετάδοση λεκτικών ή μη μηνυμάτων από διάφορες πηγές. Για τη μελέτη της αναπτύχθηκαν δύο σχολές. Η πρώτη, τη θεωρεί μία γραμμική διαδικασία μετάδοσης μηνυμάτων από έναν πομπό σε ένα δέκτη μέσω ενός διαύλου-καναλιού. Η δεύτερη σχολή εστιάζει περισσότερο στο περιεχόμενο και το βαθύτερο νόημα του μηνύματος παρά στη διαδικασία μετάδοσής του και λαμβάνει υπόψη τον πολιτισμικό παράγοντα (κουλτούρα) για την ερμηνεία του. Η σχολή αυτή χρησιμοποιεί ως μέθοδο μελέτης την επιστήμη της Σημειωτικής ή Σημειολογίας (Πατέστη, 2007β). Στην παρούσα εργασία, επιλέγεται η προσέγγιση της Επικοινωνίας από τη σκοπιά της Σημειωτικής.

Με τον όρο Σημειολογία ή Σημειωτική, αναφερόμαστε στην επιστήμη που μελετά τα φαινόμενα σημασίας, κοινωνικής κυρίως φύσης, μέσω των οποίων οι άνθρωποι συλλαμβάνουν τον κόσμο τους και το δικό τους ρόλο σε αυτόν (Boklund-Lagoroulou, 1980).

Η βασικότερη ίσως έννοια της Σημειωτικής είναι το σημείο, που προέρχεται από τη γλωσσολογική θεωρία του Saussure. Ορίζεται ως η ελάχιστη μονάδα σημασίας που χρειαζόμαστε όταν θέλουμε να συντάξουμε ένα μήνυμα (Χριστοδούλου, 2003). Αποτελείται από δύο αλληλοσχετιζόμενα επίπεδα, το σημαίνον και το σημαινόμενο. Το σημαίνον είναι το υλικό μέρος του σημείου, ενώ το σημαινόμενο το νόημα ή η ιδέα του (Boklund-Lagoroulou, 1980). Η σημασία που φέρει ένα σημείο μπορεί να είναι είτε άμεση (κυριολεκτική ή δηλωτική) είτε έμμεση (συνειρμική ή συνδηλωτική). Η συνειρμική σημασία του σημείου οικοδομείται πάνω στην κυριολεκτική του σημασία (Χριστοδούλου, 2003). Σύμφωνα με τον Saussure, τα σημεία οργανώνονται σε συστήματα σύμφωνα με κάποιες συμβάσεις, τους κώδικες. Ρόλος των κωδίκων είναι η ρύθμιση και σταθεροποίηση των σχέσεων μεταξύ των σημαινόντων και των σημαινομένων τους (Chandler, 2002).

Για την σημειωτική ανάλυση του δείγματος της έρευνας αξιοποιήθηκε το σημειωτικό μοντέλο του Algirdas Julien Greimas. Ο Greimas ήταν γλωσσολόγος και σημειολόγος, ο οποίος συνέβαλε σημαντικά στη θεμελίωση της σημειωτικής κατά τη δεκαετία του '60 στη Γαλλία. Συγκρότησε τη

θεωρία της Δομικής Σημαντικής. Πρόκειται για μια συνολική, συστηματική και επαληθεύσιμη θεωρία και μεθοδολογία για τις επιστήμες του ανθρώπου, στη βάση της δομικής οργάνωσης και της σημασιοδοτικής λειτουργίας των φαινομένων σημασίας (Χριστοδούλου, 2003). Υποστηρίζει, μέσω της θεωρίας του, ότι το κάθε κείμενο αποτελεί ένα σύνολο, στο οποίο παρατηρείται μια επαναληπτικότητα στην εμφάνιση σημασιολογικών μονάδων και των συνδυασμών τους. Οι μονάδες αυτές ομαδοποιούνται με βάση ένα κοινό σημασιολογικό περιεχόμενο. Η επαναληπτικότητά τους αποτελεί παράγοντα εξασφάλισης της ομοιογένειας του κειμένου. Ο Greimas όρισε τον παράγοντα αυτόν ως ισοτοπία και ανέφερε ότι οργανώνεται σε σημασιολογικούς κώδικες (Greimas & Courtés, 1982· Boklund-Lagorouli, 1982).

Για την ανάλυση του περιεχομένου των σχολικών εγχειριδίων, δόθηκε έμφαση στη συνδυαστική μελέτη της γνωσιακής και ιδεολογικής τους λειτουργίας.

5.3 Περιγραφή ερευνητικού εργαλείου

Για την ανάλυσή του περιεχομένου των σχολικών εγχειριδίων, χρησιμοποιήθηκε ως ερευνητικό εργαλείο για κάθε τάξη ένας Πίνακας (Πίνακες 2-7).

Ο κάθε Πίνακας έχει την ίδια δομή και μορφή. Αποτελείται από οκτώ στήλες, οι οποίες έχουν κατά σειρά το εξής περιεχόμενο: Αύξων Αριθμός⁷, Ενότητα, Είδος Εγχειριδίου⁸, Τεύχος⁹, Σελίδα¹⁰, Εκφώνηση δραστηριότητας¹¹, Κοινωνικοί ρόλοι¹², Επαγγέλματα που εμπλέκονται.¹³

6. Ανάλυση

Στους παρακάτω Πίνακες, ακολουθεί η σημειωτική ανάλυση του ερευνητικού μας δείγματος ανά τάξη (Πίνακες 2-7).

⁷ Χρησιμοποιείται η συντομογραφία Α/Α.

⁸ Τα δεδομένα συλλέγονται συνδυαστικά από το ΒΜ και το ΤΕ, τα οποία λαμβάνονται ως ενιαία σημασιολογική μονάδα.

⁹ Από το ΒΜ ή το ΤΕ.

¹⁰ Χρησιμοποιείται η συντομογραφία Σελ.

¹¹ Καταγράφονται οι εκφωνήσεις των δραστηριοτήτων με διαθεματικό περιεχόμενο. Υπογραμμίζονται οι λέξεις-κλειδιά που παραπέμπουν πρωτογενώς ή δευτερογενώς σε ένα ή περισσότερα επαγγέλματα.

¹² Πρωτεύων κοινωνικός ρόλος είναι αυτός του μαθητή, ο οποίος καταγράφεται πρώτος στο σύνολο των περιπτώσεων. Ακολουθούν οι υπόλοιποι ρόλοι που καλείται να αναλάβει ο μαθητής, οι οποίοι επεκτείνονται εκτός σχολικού χώρου.

¹³ Χωρισμός σε δύο επιμέρους στήλες: πρωτεύοντα επαγγέλματα, δευτερεύοντα επαγγέλματα. Σε κάθε περίπτωση τα επαγγέλματα καταγράφονται με τη σειρά εμφάνισής τους στην άσκηση.

Πίνακας 2
Διαθεματικές δραστηριότητες Ελληνικής Γλώσσας Α' Δημοτικού

Α' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Α/Α	ΕΝΟΤΗΤΑ	ΕΙΔΟΣ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΥ	ΤΕΥΧΟΣ	ΣΕΛ	ΕΚΦΩΝΗΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΡΟΛΟΙ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΜΠΛΕΚΟΝΤΑΙ	
							ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΑ	ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΝΤΑ
1	2	ΒΜ	Α	25	Τι τρώει η Τιτίνα, η κότα; Βάλε σε κύκλο τις λέξεις που έχουν τ και θα το μάθεις.	μαθητής, καταναλωτής	-	διατροφολόγος, μάγειρας
2	2	ΒΜ	Α	27	Τι θέλει να φάει ο παπαγάλος; Γράψε τα Π, π και θα το μάθεις.	μαθητής, καταναλωτής	-	διατροφολόγος, μάγειρας
3	2	ΒΜ	Α	37	Ποιοι είναι οι <u>ήρωες παραμυθιών</u> που προτιμά ο Άρης; Βάλε σε κύκλο τις λέξεις που έχουν ν και θα το μάθεις.	μαθητής, αναγνώστης	-	συγγραφέας
4	2	ΤΕ	Α	19	<u>Ποιος ταξιδεύει με τρένο;</u> Βάλε τα βαγόνια στη σωστή σειρά. Γράψε και θα το μάθεις.	μαθητής, επιβάτης, ταξιδιώτης	-	οδηγός
5	2	ΤΕ	Α	19	Τι ρίχνει στην <u>πίτα</u> η Τιτίνα, η κότα; Βάλε στη σωστή σειρά τους κύκλους, γράψε και διάβασε.	μαθητής, καταναλωτής	-	διατροφολόγος, μάγειρας
6	2	ΤΕ	Α	21	Τι θα φάει ο παπαγάλος; Βάλε σε κύκλο τις λέξεις που έχουν π και θα μάθεις.	μαθητής, καταναλωτής	-	διατροφολόγος, μάγειρας
7	2	ΤΕ	Α	23	<u>Ποια είναι τα ζώα που βλέπει το χελιδόνι στις ζεστές χώρες;</u> Βάλε σε κύκλο τις λέξεις που έχουν ε και θα το μάθεις.	μαθητής	-	βιολόγος
8	2	ΤΕ	Α	29	Τι <u>παραγγέλνει από τον κατάλογο</u> ο ποντικός; Συμπλήρωσε τα Ο, ο. Βάλε τόνο όπου χρειάζεται και διάβασε.	μαθητής, πελάτης	-	διατροφολόγος, μάγειρας
9	2	ΤΕ	Α	31	Συζητήστε στην τάξη για τους <u>ήρωες των παραμυθιών</u> που προτιμάτε.	μαθητής, αναγνώστης, συνομιλητής	-	συγγραφέας
10	3	ΒΜ	Α	49	Ποια είναι τα άλλα έργα του Καραγκιόζη που έχει δει η Μαρίνα; Βάλε σε κύκλο τους τίτλους που έχουν Μ, μ.	μαθητής, θεατής, θεατρικής παράστασης	νοσοκόμος, αεροπόρος, μαέστρος	-

					(«Ο Καραγκιόζης <u>νοσοκόμος</u> », «Ο Καραγκιόζης <u>αεροπόρος</u> », «Ο Καραγκιόζης <u>μαέστρος</u> »).			
11	3	TE	A	39	Να ετοιμάσετε μια δική σας <u>αφίσα</u> για παράσταση Καραγκιόζη.	μαθητής	σχεδιαστής- γραφίστας	-
12	3	TE	A	51	Η γάτα <u>φτιάχνει γλυκό</u> . Συμπλήρωσε τα Υ, υ. Βάλε τόνο όπου χρειάζεται και διάβασε τα υλικά που χρησιμοποιεί.	μαθητής	-	μάγειρας, ζαχαροπλάστης
13	3	TE	A	52	Η γάτα κι ο ποντικός <u>φτιάχνουν γλυκά</u> . Ποια υλικά βάζουν; Γράψε τις λέξεις και διάβασε. Θυμήσου να βάλεις τους τόνους.	μαθητής	-	μάγειρας, ζαχαροπλάστης
14	5	BM	B	11	Παρατηρήστε τις εικόνες. Συζητήστε τες στην τάξη και <u>διηγηθείτε την ιστορία</u> .	μαθητής, αφηγητής	-	συγγραφέας
15	5	BM	B	15	Παρατηρήστε τους <u>πίνακες</u> . Τι βλέπετε; Συζητήστε στην τάξη.	μαθητής, συνομιλητής	-	ζωγράφος
16	5	BM	B	17	Παρατηρήστε τους <u>πίνακες</u> . Τι βλέπετε; Συζητήστε στην τάξη.	μαθητής, συνομιλητής	-	ζωγράφος
17	5	TE	B	12	Ποια χρώματα χρειάζεται η γάτα για να φτιάξει το <u>ουράνιο τόξο</u> ; Γράψε τις λέξεις και βάλε τόνους.	μαθητής	-	ζωγράφος, φυσικός
18	5	TE	B	17	Διάβασε. (Ένας <u>κροκόδειλος γιατρός</u> κι ένας <u>σκίουρος ξυλουργός</u> . Ένας <u>ποντικός γεωργός</u> κι ένας <u>αστακός βοσκός</u> . Ένας <u>κύκνος μουσικός</u> κι ένας <u>αετός μηχανικός</u> . Ένας <u>γλάρος δικηγόρος</u> , ένας <u>σκύλος αεροπόρος</u> κι ένας <u>βάτραχος τενόρος</u> . Με <u>μολύβια</u> και <u>πινέλα</u> ζωγραφίζουνε τα <u>αστέρια</u>)	μαθητής, αναγνώστης	γιατρός, ξυλουργός, γεωργός, βοσκός, μουσικός, μηχανικός, δικηγόρος, αεροπόρος, τενόρος.	ζωγράφος, αστρονόμος, βιολόγος

19	5	TE	B	18	Γράψε τον δικό σου τίτλο σε κάθε πίνακα. Ύστερα διάβασε στη διπλανή σελίδα πώς ονόμασε κάθε ζωγράφο το έργο του.	μαθητής	ζωγράφος	-
20	5	TE	B	18	Τι μπορεί να σκεφτόταν καθένας από τους τέσσερις ζωγράφους, όταν ζωγράφιζε τον πίνακά του;	μαθητής	ζωγράφος	-
21	5	TE	B	18	Να γράψετε μια ιστορία για τους σκύλους που είναι στους τέσσερις πίνακες.	μαθητής	συγγραφέας	ζωγράφος
22	6	BM	B	25	Παρατηρήστε καλά τις εικόνες. <u>Διηγηθείτε μια ιστορία</u> με αυτές.	μαθητής, αφηγητής	συγγραφέας	-
23	7	BM	B	33	Παρατηρήστε τις φωτογραφίες. Συζητήστε και γράψτε <u>τι κάνουν τα ζώα</u> σε κάθε φωτογραφία.	μαθητής, συνομιλητής	-	βιολόγος
24	7	BM	B	33	Γιατί στο <u>πάρκο των άγριων ζώων</u> οι άνθρωποι μπορούν να <u>φωτογραφίσουν τα ζώα</u> μόνο από μακριά;	μαθητής	-	βιολόγος, φωτογράφος
25	7	BM	B	39	<u>Γράψε για το καράβι που θα ήθελες να έχεις</u> . Μπορείς να χρησιμοποιήσεις λέξεις όπως: φουγάρο, πανιά, άγκυρα, πλήρη, ωκεανός, κύμα. Χωριστείτε σε ζευγάρια. Ανταλλάξτε τις ιστορίες σας. Διαβάστε και <u>εικονογράφηστε</u> ο ένας την ιστορία του άλλου.	μαθητής	συγγραφέας, εικονογράφος	εφοπλιστής, καπετάνιος, ναύτης
26	7	TE	B	32	<u>Γράψε ένα γράμμα</u> σε κάποιον που αγαπάς κι είναι μακριά ή σε κάποιον φίλο σου. Πήγαινε στο <u>ταχυδρομείο</u> και στείλε το γράμμα.	μαθητής, αγαπημένο πρόσωπο	κειμενογράφος	ταχυδρόμος
27	8	BM	B	45	Ο οδηγός του φορτηγού <u>έψαξε στον χάρτη</u> για να βρει σε ποιο δρόμο να ξεφορτώσει τα πράγματα. Το σπίτι είναι στην οδό Έλλης 9. Βρες στον χάρτη πού είναι η οδός Έλλης.	μαθητής	γεωγράφος	πολιτικός μηχανικός, τοπογράφος μηχανικός, πολεοδόμος

28	8	BM	B	49	Διαλέξτε ένα θέμα. Χωριστείτε σε ομάδες και παίξτε <u>παντομίμα</u> .	μαθητής, μέλος ομάδας	ηθοποιός, μίμος	-
29	8	BM	B	51	Στο λιβάδι υπάρχει και μια <u>ροδακινιά</u> . Παρατήρησε τις εικόνες. Κάθε εποχή του χρόνου η ροδακινιά αλλάζει. Γράψε κάτω από κάθε εικόνα την εποχή που ταιριάζει. <u>Πώς είναι η ροδακινιά σε κάθε εποχή</u> ; Να την περιγράψεις.	μαθητής	-	γεωλόγος, δασοπόνος, βιολόγος
30	8	TE	B	47	Όλοι στην αυλή θέλουν να γίνουν <u>αθλητές</u> . Δες τις εικόνες, συμπλήρωσε τις λέξεις που λείπουν και διάβασε. (Οι λέξεις είναι: <u>κολυμβητής, γυμναστής παλαιστής, ποδηλάτης, διαιτητής</u>).	μαθητής	αθλητής (κολυμβητής, γυμναστής παλαιστής, ποδηλάτης), διαιτητής	-
31	8	TE	B	50	Το χελιδόνι έφερε μαζί του μια <u>φωτογραφία της ζέβρας</u> . Να περιγράψεις τι δείχνει η φωτογραφία. Να χρησιμοποιήσεις στην περιγραφή τις λέξεις: ζέβρα, ρίγα, ζώο.	μαθητής	-	βιολόγος
32	8	TE	B	54	<u>Γράψε το δικό σου ημερολόγιο</u> για μια μέρα που έκανες κάτι ξεχωριστό.	μαθητής	συγγραφέας	-
33	9	BM	B	59	<u>Γράψτε έναν κατάλογο με τους τίτλους των βιβλίων που έχετε στην τάξη σας</u> .	μαθητής	-	συγγραφέας
34	9	TE	B	63	Συζητήστε στην τάξη. Τι μπορεί να κάνει ένας άνθρωπος που <u>μιλά όλες τις γλώσσες του κόσμου</u> ; Στην τάξη σας ποιες γλώσσες γνωρίζετε; Πώς ήρθε στον κυρ Νικόλα η ιδέα για το γαϊτανάκι;	μαθητής, συνομιλητής	γλωσσολόγος	φιλόλογος ξένων γλωσσών, μεταφραστής
35	9	TE	B	64	<u>Κοιτάξτε βιβλία με ζώα</u> . <u>Γράψτε</u> για τα αγαπημένα σας ζώα και όλοι μαζί ετοιμάστε το βιβλίο της τάξης για τα ζώα.	μαθητής	συγγραφέας	βιολόγος

36	9	TE	B	66	<u>Γράψε μια δική σου περιπέτεια.</u>	μαθητής	συγγραφέας	-
37	9	TE	B	70	<u>Γράψε ένα δικό σου όνειρο.</u>	μαθητής	συγγραφέας	-
38	10	TE	B	73	Είναι Σάββατο 10 η ώρα το πρωί. Τα ζώα της αυλής ξεκινούν για την εκδρομή τους στη θάλασσα. Θα ταξιδέψουν με το αερόστατο. <u>Παρατήρησε τον πίνακα με τα δρομολόγια.</u> Ποιο δρομολόγιο πρέπει να διαλέξουν; Βάλε το σε κύκλο.	μαθητής, επιβάτης, ταξιδιώτης	-	υπάλληλος σε εκδοτήρια εισιτηρίων
39	10	TE	B	76	Ξαναδιάβασε στο βιβλίο σου (BM) τις σελίδες 72-73. <u>Γράψε</u> με δικά σου λόγια τι διηγείται μια <u>χελώνα Καρέττα Καρέττα</u> για τη ζωή της.	μαθητής	συγγραφέας	βιολόγος
40	10	TE	B	82	<u>Παρατήρησε τις εικόνες. Γράψε την ιστορία.</u> Σκέψου έναν τίτλο για την ιστορία σου και γράψε τον.	μαθητής	συγγραφέας	-
41	10	TE	B	82	Διάβασε ξανά το ποίημα «Κοχύλι». Γράψε το αλλάζοντας τη λέξη κοχύλι και τη λέξη ψάρια με άλλες λέξεις σχετικές με τη θάλασσα. <u>Ζωγραφίστε τα ποιήματα που γράψατε.</u> Φτιάξτε κολάζ με θαλασσινό θέμα. Πάνω στο κολάζ μπορείτε να κολλήσετε διάφορα πράγματα που έχετε μαζέψει από τη θάλασσα.	μαθητής, αναγνώστης	συγγραφέας, ποιητής	ζωγράφος

Πίνακας 3
Διαθεματικές δραστηριότητες Ελληνικής Γλώσσας Β' Δημοτικού

Β' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Α/Α	ΕΝΟΤΗΤΑ	ΕΙΔΟΣ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΥ	ΤΕΥΧΟΣ	ΣΕΛ	ΕΚΦΩΝΗΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΡΟΛΟΙ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΜΠΛΕΚΟΝΤΑΙ	
							ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΑ	ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΝΤΑ
1	1	ΒΜ	Α	15	Σας άρεσε το ποίημα για το φθινόπωρο; Αν θέλετε, φτιάξτε μια <u>ομαδική ζωγραφιά</u> για το ποίημα. Μπορείτε να μαζέψετε ξερά φύλλα και να στολίσετε τη ζωγραφιά σας. Έπειτα συζητήστε στην τάξη σας για τις συνήθειες και τις γιορτές του φθινοπώρου.	μαθητής, μέλος ομάδας, συνομιλητής	ζωγράφος	-
2	3	ΒΜ	Α	31	Δε θα ήταν ωραίο να <u>φτιάξεις και εσύ το δικό σου κόμικς</u> ; Διάβασε το σύντομο κείμενο και γράψε στα μπαλονάκια ό,τι νομίζεις πως λένε οι ήρωες.	μαθητής, αναγνώστης	συγγραφέας	ζωγράφος, σκιτσογράφος
3	5	ΒΜ	Α	43	Φέρε από το σπίτι σου <u>συσσκευασίες από προϊόντα</u> που μπορούμε να φάμε ή να πιούμε. Συνενοήσου με τους συμμαθητές σου, ώστε να μη φέρετε τις ίδιες. Κάντε έναν κατάλογο με τις συσκευασίες που φέρατε στην τάξη. Διαβάστε στην τάξη τι είναι γραμμένο στις ετικέτες, στα κουτιά ή στα μπουκάλια που φέρατε. Συζητήστε τι σημαίνουν οι λέξεις που δεν καταλαβαίνετε. <u>Τι πληροφορίες βρίσκετε σε κάθε συσκευασία</u> ;	καταναλωτής, μαθητής, συνομιλητής	χημικός	διατροφολόγος
4	5	ΒΜ	Α	44	Διαλέξτε μια <u>διαφήμιση</u> από ένα περιοδικό και συζητήστε στην τάξη πώς περιγράφεται το <u>προϊόν</u> που διαφημίζεται.	μαθητής, συνομιλητής	διαφημιστής	-

5	5	BM	A	47	Φτιάξτε όλοι μαζί ένα παρόμοιο <u>παραμύθι</u> («Η κυρα-Καλή και οι δώδεκα μήνες») με πρωταγωνίστρια την κυρα-Κακή, που δεν ευχαρίστησε τους δώδεκα μήνες με την απάντησή της. Έπειτα <u>εικονογραφήστε</u> το παραμύθι σας.	μαθητής, μέλος ομάδας	συγγραφέας, εικονογράφος	-
6	7	BM	A	68	Ας φτιάξουμε όλοι μαζί στην τάξη ένα <u>παραμύθι</u> , όπως μας συμβουλεύει η Βάγια.	μαθητής, μέλος ομάδας	συγγραφέας	εικονογράφος
7	7	TE	A	40	Γράψε στο τετράδιό σου το δικό σου <u>παραμύθι</u> . Αφού γράψεις το παραμύθι, <u>εικονογράφησέ το!</u>	μαθητής	συγγραφέας, εικονογράφος	-
8	7	TE	A	40	Φτιάξε το <u>παραμύθι</u> σου διαλέγοντας τις ανάλογες εικόνες. Έπειτα χρωμάτισε τις <u>εικόνες</u> και γράψε το κείμενο που ταιριάζει.	μαθητής	συγγραφέας, εικονογράφος	-
9	9	TE	A	51	Ξαναδιάβασε το ημερολόγιο της Χαράς (BM, σελ 6) και <u>ζωγράφισε</u> σε ένα χαρτί το χωχαρουπάκι. Για να το κάνεις όπως ακριβώς είναι, διάβασε πολύ προσεκτικά πώς το περιγράφει η Χαρά.	μαθητής, αναγνώστης	ζωγράφος	-
10	9	TE	A	55	Τώρα που ξέρετε να περιγράφετε, να χρησιμοποιείτε επίθετα και παρομοιώσεις, τι θα λέγατε να περιγράψει καθένας από εσάς σε μια λευκή σελίδα το αγαπημένο του παιχνίδι και μετά να το ζωγραφίσει; Με αυτές τις σελίδες μπορείτε να φτιάξετε ένα <u>συλλογικό βιβλίο</u> , στο οποίο να δώσετε έναν τίτλο και να <u>ζωγραφίσετε</u> το εξώφυλλό του.	μαθητής, μέλος ομάδας	συγγραφέας, εικονογράφος	-

11	10	BM	B	17	Παρατήρησε τις <u>επιγραφές</u> που υπάρχουν στο σχολείο σου ή στη γειτονιά σου και αντίγραφέ τες στο τετράδιό σου. Τι επιγραφές θα μπορούσατε να βάλετε στην τάξη σας; Θέλετε να τις φτιάξετε;	μαθητής, κάτοικος	σχεδιαστής-γραφίστας	-
12	10	TE	A	60	Πάρε μια λευκή κόλλα χαρτί και <u>φτιάξε μια αφίσα</u> με βάση το παρακάτω κείμενο. Αν θέλεις, μπορείς να προσθέσεις ζωγραφιές, για να γίνει ένα ωραίο πόστερ. <i>«Το Σάββατο 29 Απριλίου στις 7 το απόγευμα η χορευτική ομάδα του 5ου δημοτικού σχολείου Ηρακλείου δίνει παράσταση στο δημοτικό θέατρο. Η τιμή του εισιτηρίου είναι 5 ευρώ. Τα χρήματα θα διατεθούν για την αγορά βιβλίων για τη βιβλιοθήκη του σχολείου».</i>	μαθητής	σχεδιαστής-γραφίστας	χορευτής, ηθοποιός
13	10	TE	A	62	Παρακάτω θα βρεις δέκα λέξεις. Διάλεξε έναν συμμαθητή σου. Αφήστε τη φαντασία σας ελεύθερη και φτιάξτε με αυτές μια απίθανη ιστορία. Γράψτε την ιστορία σε μια λευκή σελίδα και <u>φτιάξτε όλοι μαζί ένα μικρό βιβλίο με εικόνες και εξώφυλλο</u> (οι λέξεις είναι: <u>αστροναύτης</u> επιβάτης, <u>βιβλιοπώλης</u> , <u>ράφτης</u> , μαθητής, γκιόνης, <u>μανάβης</u> , Φλεβάρης, <u>φούρναρης</u> , <u>τραγουδιστής</u>).	μαθητής, μέλος ομάδας	συγγραφέας, εικονογράφος, αστροναύτης, βιβλιοπώλης, ράφτης, μανάβης, φούρναρης, τραγουδιστής	-
14	11	BM	B	30	Τώρα πια ξέρεις πώς είναι ένα λεξικό! Μπορείς λοιπόν να αρχίσεις να <u>φτιάχνεις το δικό σου λεξικό</u> . Μέσα σε αυτό θα βάζεις όσες λέξεις δε βρίσκεις στο σχολικό λεξικό, όσες λέξεις σου αρέσουν ή όσες λέξεις σου φαίνονται αστείες.	μαθητής	λεξικογράφος	φιλόλογος, γλωσσολόγος

15	12	BM	B	40	Στον τόπο σας τραγουδάτε κάλαντα; Ποια; Αναζητήστε κάλαντα από διάφορα μέρη της Ελλάδας και διαβάστε τα στην τάξη. Ρωτήστε να μάθετε και συζητήστε στην τάξη: Έχετε χριστουγεννιάτικα έθιμα στον τόπο σας; Ποια; Ποια είναι τα έθιμα για την Πρωτοχρονιά;	μαθητής, κάτοικος, συνομιλητής	ερευνητής	λαογράφος-εθνογράφος
16	12	BM	B	45	Συζητήστε στην τάξη για το <u>νέφος</u> στις μεγάλες πόλεις, τι είναι, πώς δημιουργείται και τι μπορούμε να κάνουμε, για να το αντιμετωπίσουμε.	μαθητής, συνομιλητής, κάτοικος	επιστήμονας, φυσικός, χημικός	περιβαλλοντολόγος
17	12	TE	A	77	Γράψε σε μια λευκή σελίδα μια <u>χριστουγεννιάτικη ιστορία</u> με όσο γίνεται περισσότερες από τις παρακάτω λέξεις (κορφή, κορδέλα, άγριος, φρατζόλα, δρόμος, κάρβουνο σπουργίτης, βροχή, αρχιμηνιά, έλκηθρο, χρυσός, όρθιος, γιρλάντα, κορμός, φούρνος). Έπειτα <u>ζωγράφισε</u> την ιστορία σου. Στο τέλος μαζέψτε όλες τις ιστορίες και φτιάξτε ένα βιβλίο της τάξης. Διαλέξτε τι θα βάλετε στο εξώφυλλο και γράψτε απέξω τα ονόματά σας.	μαθητής, μέλος ομάδας	συγγραφέας, εικονογράφος	-
18	12	TE	A	78	Ελάτε να φτιάξουμε μια <u>ομαδική φανταστική ιστορία</u> . Χωριστείτε σε τέσσερις ομάδες των 5-6 παιδιών. Ο πρώτος παίκτης της κάθε ομάδας γράφει σε ένα χαρτί μια πρόταση με την πρώτη από τις παρακάτω λέξεις και το δίνει στον επόμενο παίκτη. Ο δεύτερος παίκτης γράφει και αυτός με τη σειρά του μια πρόταση με τη δεύτερη λέξη και δίνει το χαρτί στον τρίτο παίκτη, κτλ. Προσοχή! Οι	μαθητής, μέλος ομάδας	συγγραφέας, γραφίστας	-

					προτάσεις πρέπει ενωμένες να φτιάχνουν μια ιστορία. Κερδίζει η ομάδα που θα τελειώσει πιο γρήγορα την ιστορία της. Ορίστε οι λέξεις: καρδιά, γοργόνα, ομορφιά, πυξίδα, χώρα, πεταλούδα, ανηφόρα, θάλασσα, φάλαινα).			
19	13	BM	B	51	Για να γίνεις μικρός <u>λαογράφος</u> , γράψε σε μια λευκή σελίδα έθιμα που γνωρίζεις, λαϊκά παραμύθια, παραδόσεις ή αινίγματα που άκουσες, παιχνίδια που έπαιζαν οι μεγαλύτεροι. Συγκεντρώστε όλες τις σελίδες και φτιάξτε ένα βιβλίο ή, αν θέλετε, στείλτε ό,τι γράψατε στο «Λαλousάκι» (εφημερίδα του Μουσείου Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης), για να το δημοσιεύσει.	μαθητής, παιδί	λαογράφος	συγγραφέας, δημοσιογράφος
20	13	BM	B	51	Τι θα λέγατε να κάνετε μια <u>λαογραφική έκθεση</u> στο σχολείο σας; Ζητήστε από τους μεγαλύτερους να σας δανείσουν αντικείμενα που χρησιμοποιούσαν παλιά. Έπειτα γράψτε τις λεζάντες. Θα μπορούσατε μάλιστα να οργανώσετε μια εκδήλωση για τα εγκαίνια της έκθεσής σας και να καλέσετε γονείς, δασκάλους και άλλους μαθητές. <u>Πώς θα τους καλέσετε; Πώς θα αναγγείλετε το γεγονός;</u> Πώς θα θυμάστε ποιος σας δάνεισε τα πράγματα;	μαθητής, παιδί	διοργανωτής έκθεσης	γραφίστας-σχεδιαστής (για τις προσκλήσεις), διαφημιστής (για την προβολή-αναγγελία της εκδήλωσης)
21	13	TE	B	9	Έχετε σκεφτεί να <u>φτιάξετε το άλμπουμ</u> της χρονιάς; Συγκεντρώστε φωτογραφίες όλων των παιδιών της τάξης και της δασκάλας ή του δασκάλου σας, ή φωτογραφίες από γιορτές και επισκέψεις.	μαθητής	επιμελητής κειμένου και εικόνας, ερευνητής	-

					Κολλήστε τες σε λευκές σελίδες και φτιάξτε το άλμπουμ. Μην ξεχάσετε να γράψετε μια λεζάντα κάτω από κάθε φωτογραφία.			
22	13	TE	B	12	<u>Φτιάξε μια ιστορία</u> με τις λέξεις δίπλα (συνταγή, πηγή ζέστη, άνοιξη, δύση) και γράψ' τη στο τετράδιό σου.	μαθητής	συγγραφέας	-
23	14	BM	B	61	Η τάξη σας αποφάσισε να οργανώσει μια <u>έκθεση ζωγραφικής</u> . Χωριστείτε σε ομάδες και <u>φτιάξτε μια πρόσκληση</u> , για να καλέσετε παιδιά από άλλα σχολεία ή άλλες πόλεις. Μην ξεχάσετε να γράψετε στην πρόσκληση όλες τις αναγκαίες πληροφορίες και να τη στολίσετε με ζωγραφιές.	μαθητής, μέλος ομάδας	οργανωτής κοινωνικών εκδηλώσεων, ζωγράφος, γραφίστας-σχεδιαστής	-
24	14	TE	B	16	<u>Γράψε και ζωγράφισε</u> στο τετράδιό σου <u>μια κάρτα</u> , για να ευχηθείς κάτι σε ένα ζωάκι ή σε ένα αντικείμενο ή σε ένα αγαπημένο σου πρόσωπο ή στον ήρωα ενός παραμυθιού ή σε όποιον άλλο θέλεις.	μαθητής, αγαπημένο πρόσωπο	ζωγράφος, γραφίστας-σχεδιαστής	-
25	15	BM	B	70	Δε θα ήταν ωραία ιδέα να <u>αλληλογραφείτε</u> και να γνωριστείτε με τη δεύτερα τάξη ενός σχολείου που βρίσκεται μακριά από το δικό σας; <u>Συζητήστε πώς θα μπορούσατε να το κάνετε</u> . Έχετε φίλους ή ξαδέλφια που μένουν σε άλλο χωριό, σε άλλη πόλη ή σε άλλη χώρα;	μαθητής, αγαπημένο πρόσωπο, κάτοικος, συνομιλητής	κειμενογράφος	ταχυδρόμος
26	17	BM	Γ	8,9	Φέρτε στην τάξη διάφορες <u>εφημερίδες</u> . Χωρίστε τες σε <u>κατηγορίες</u> : μικρές, μεγάλες, ασπρόμαυρες, έγχρωμες, τοπικές, σχολικές... Κάθε πότε κυκλοφορεί	μαθητής, αναγνώστης	δημοσιογράφος, εκδότης εφημερίδας, επιμελητής άρθρων	-

					η κάθε εφημερίδα; Χωρίστε τες σε πρωινές, απογευματινές, καθημερινές, κυριακάτικες. Αν θέλετε, κόψτε τίτλους, γράμματα, εικόνες και κολλήστε τα σε ένα μεγάλο χαρτί, για να φτιάξετε το <u>πρωτοσέλιδο</u> μιας δικής σας εφημερίδας. Ξεφυλλίστε τις εφημερίδες που συγκεντρώσατε. Βρείτε κάτι που σας ενδιαφέρει και διαβάστε το όλοι μαζί στην τάξη.			
27	17	BM	Γ	13	Κόψε μια <u>φωτογραφία</u> που σου έκανε εντύπωση από μια εφημερίδα ή ένα περιοδικό. Δειξ' τη στους συμμαθητές σου και ζήτα τους να μαντέψουν ποιο ήταν το θέμα του <u>άρθρου</u> από όπου την έκοψες.	μαθητής, αναγνώστης	-	δημοσιογράφος, φωτογράφος
28	18	BM	Γ	23	Φέρτε στην τάξη <u>χάρτες</u> για διάφορα μέρη της Ελλάδας. Χωριστείτε σε ομάδες. Η κάθε ομάδα πρέπει να πάρει ένα χάρτη, να βρει όλα τα σύμβολα και να προσπαθήσει να καταλάβει τι σημαίνουν. Ζωγραφίστε τα σε ένα χαρτί του μέτρου και συγκρίνετέ τα με τα σύμβολα των υπόλοιπων ομάδων. Μοιάζουν τα σύμβολα που έχουν οι χάρτες; Γιατί;	μαθητής, μέλος ομάδας	γεωγράφος	τοπογράφος μηχανικός
29	18	BM	Γ	26	Φέρτε στην τάξη διαφημίσεις από περιοδικά ή εφημερίδες και διαβάστε τες όλοι μαζί. Έπειτα, χωριστείτε σε ομάδες, διαλέξτε κάτι που θα θέλατε να διαφημίσετε και <u>φτιάξτε μια διαφήμιση</u> . Αν θέλετε, μπορείτε να βάλετε τις διαφημίσεις σας στην εφημερίδα της τάξης σας.	μαθητής, μέλος ομάδας, καταναλωτής	διαφημιστής	δημοσιογράφος

30	18	TE	B	41	Ο Λουκάς βρήκε έναν <u>τουριστικό οδηγό</u> για τη Σαμοθράκη και κράτησε μερικές σημειώσεις σε χαρτάκια. Όμως τα χαρτάκια ανακατεύτηκαν. Θέλετε να χωριστείτε σε ομάδες και να τον βοηθήσετε να φτιάξει ένα κείμενο για την <u>εφημερίδα</u> της τάξης;	μαθητής, μέλος ομάδας, ταξιδιώτης	δημοσιογράφος	τουριστικός πράκτορας
31	19	BM	Γ	32	Γράψε ένα κείμενο για ένα <u>γεγονός</u> που συνέβη στη γειτονιά σου. Θυμήσου να πεις τι έγινε, πότε και πού έγινε.	μαθητής, κάτοικος	-	δημοσιογράφος
32	20	BM	Γ	40	Ζητήστε από τους μεγαλύτερους να σας μιλήσουν για <u>επαγγέλματα που δεν υπάρχουν πια</u> . Φτιάξτε ένα λεύκωμα με τα επαγγέλματα αυτά.	μαθητής, παιδί	επιμελητής λευκώματος	-
33	20	BM	Γ	40	Θέλετε να χωριστείτε σε ομάδες και να γίνετε μικροί <u>δημοσιογράφοι</u> ; Διαλέξτε ένα επάγγελμα και σκεφτείτε από ποιον θα πάρετε συνέντευξη. Συζητήστε στην τάξη τι ερωτήσεις θα κάνετε. Για παράδειγμα, μπορείτε να τον ρωτήσετε τι ακριβώς κάνει στη δουλειά του, σε τι χρησιμεύει η δουλειά του, αν είναι ευχαριστημένος από αυτή και πολλά άλλα...	μαθητής, μέλος ομάδας, συνομιλητής	δημοσιογράφος	-
34	20	TE	B	51	Η Χαρά βρήκε για την εφημερίδα της τάξης στοιχεία της ταυτότητας και φωτογραφίες ενός <u>ζώου</u> που ζει στην Κρήτη (κρι-κρι- υπό εξαφάνιση). Διάβασε τα στοιχεία της ταυτότητάς του και γράψε στο τετράδιό σου ένα κείμενο για την <u>εφημερίδα</u> , το οποίο να δίνει πληροφορίες γι' αυτό το ζώο.	μαθητής, αναγνώστης	δημοσιογράφος	βιολόγος, περιβαλλοντολόγος
35	20	TE	B	53	Γράψε δίπλα σε κάθε επάγγελμα (<u>γεωργός, μοδίστρα, μουσικός, μάγειρας,</u>	μαθητής	γεωργός, μοδίστρα, μουσικός, μάγειρας,	-

					γιατρός, ελαιοχρωματιστής) τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται γι' αυτό (ψαλίδι, χρώματα, πιάνο, κουτάλα, πινέλο, κλωστή, μπουζούκι, τσάπα, αλέτρι, βούρτσα, γουδί, τρακτέρ, ακουστικά, κιθάρα, θερμόμετρο, τηγάνι, δαχτυλήθρα, σύριγγα).		ελαιοχρωματιστής, γιατρός	
36	21	BM	Γ	45	Συγκεντρώστε και εσείς πληροφορίες για <u>πασχαλινά έθιμα</u> και συζητήστε στην τάξη. Χωριστείτε σε ομάδες και γράψτε από ένα <u>άρθρο</u> για την εφημερίδα της τάξης σας.	μαθητής, μέλος ομάδας, συνομιλητής	ερευνητής, δημοσιογράφος	λαογράφος-εθνογράφος
37	22	BM	Γ	53	Αναζητήστε ιδέες για <u>χάρτινες κατασκευές</u> παιχνιδιών ή στολιδιών. Τι θα λέγατε να τις παρουσιάσετε προφορικά στην τάξη; Αν θέλετε μπορείτε να κάνετε μια έκθεση ή να βάλετε κάποιες από αυτές στην <u>εφημερίδα</u> της τάξης σας.	μαθητής	δημοσιογράφος, ερευνητής, οργανωτής κοινωνικών εκδηλώσεων	αρχιτέκτονας, πολιτικός μηχανικός
38	23	BM	Γ	61	Χωριστείτε σε ομάδες. Η κάθε ομάδα θα διαλέξει ένα παραμύθι και θα προσπαθήσει να το αλλάξει, για να το κάνει αστείο. Αφού συζητήσετε τις ιδέες σας, <u>γράψτε το παραμύθι</u> . Μπορείτε ακόμη να το ηχογραφήσετε. Αν θέλετε, βάλτε αυτά τα αστεία παραμύθια στην <u>εφημερίδα</u> της τάξης σας.	μαθητής, μέλος ομάδας, συνομιλητής	συγγραφέας, ηχολήπτης, δημοσιογράφος	-
39	23	TE	B	69	Ο Λουκάς ψάχνει να βρει διάφορες πληροφορίες στο βιβλίο «Εικόνες από τις <u>τέχνες</u> ». Σε ποια σελίδα του βιβλίου μπορεί να βρει καθετί από αυτά που ψάχνει; (Πότε χτίστηκε ο Παρθενώνας; Πώς γυρίζεται μια ταινία; Ποιοι είναι οι	μαθητής, αναγνώστης	ερευνητής, ζωγράφος, αρχιτέκτονας, φωτογράφος, σκηνοθέτης, σεναριογράφος,	-

					μεγάλοι ζωγράφοι; (Δίνονται τα περιεχόμενα του βιβλίου, όπου αναγράφονται οι εξής τέχνες: <u>ζωγραφική, αρχιτεκτονική, φωτογραφία</u> και <u>κινηματογράφος, μουσική και χορός,</u> <u>θέατρο.</u>		σκηνογράφος, ενδυματολόγος, μουσικός, χορευτής, χορογράφος, ηθοποιός	
40	24	BM	Γ	70	Ξέρετε παραμύθια με καλούς λύκους; Ζητήστε από τον δάσκαλο ή τη δασκάλα της τάξης σας να σας βοηθήσει να βρείτε τέτοια παραμύθια και διαβάστε τα μαζί στην τάξη. Αν θέλετε, <u>γράψτε ένα</u> <u>παραμύθι</u> με ήρωα έναν καλό λύκο.	μαθητής	συγγραφέας	-

Πίνακας 4
Διαθεματικές δραστηριότητες Ελληνικής Γλώσσας Γ' Δημοτικού

Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Α/Α	ΕΝΟΤΗΤΑ	ΕΙΔΟΣ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΥ	ΤΕΥΧΟΣ	ΣΕΛ	ΕΚΦΩΝΗΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΡΟΛΟΙ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΜΠΛΕΚΟΝΤΑΙ	
							ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΑ	ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΝΤΑ
1	1	ΒΜ	Α	11	Η καλύτερη στιγμή των διακοπών μου: Η δασκάλα ή ο δάσκαλος σας βοηθά να χωριστείτε σε ομάδες. <u>Το κάθε παιδί θα διηγηθεί στην ομάδα του μια ιστορία από τις διακοπές του, προσθέτοντας με τη φαντασία του κάτι που δεν είναι αληθινό. Κάθε ομάδα αποφασίζει ποια ιστορία θα ανακοινωθεί στην τάξη. Οι άλλες ομάδες θα προσπαθήσουν να βρουν τα στοιχεία της ιστορίας που δεν είναι πραγματικά. Κάθε ομάδα έχει δικαίωμα να κάνει μόνο δύο ερωτήσεις για να τα ανακαλύψει.</u>	μαθητής, αφηγητής, μέλος ομάδας	συγγραφέας	-
2	1	ΒΜ	Α	25	<u>Διηγούμαι με εικόνες:</u> Συνέχισε την ιστορία βρίσκοντας ένα δικό σου ευχάριστο τέλος. <u>Ζωγράφισέ</u> το στο τέταρτο κουτάκι. Δώσε έναν τίτλο για κάθε σκίτσο. Διηγήσου στην ομάδα σου προφορικά το αστείο περιστατικό. Γράψε στο τετράδιό σου την ιστορία που διηγήθηκες στην ομάδα σου.	μαθητής, αφηγητής, μέλος ομάδας	συγγραφέας, εικονογράφος	-
3	1	ΤΕ	Α	8	Συγκέντρωσε και δείξε στην ομάδα σου πράγματα που έχεις φυλάξει από τις διακοπές σου (φωτογραφίες, αντικείμενα, καρτ ποστάλ, εισιτήρια, χάρτες, διαφημιστικά φυλλάδια). <u>Φτιάξε μαζί με τους συμμαθητές σου τη γωνιά των διακοπών της ομάδας σας.</u>	μαθητής, μέλος ομάδας, ταξιδιώτης, επιβάτης	-	επιμελητής έκθεσης

4	1	TE	A	9	Αν μπορούσε η τάξη σου να <u>αλληλογραφήσει</u> με τα παιδιά από το Μπανγκλαντές, την Αυστραλία και την Κίνα, τι θα ήθελες να μάθεις σχετικά με το <u>σχολείο</u> τους; Παρατήρησε προσεκτικά τις αντίστοιχες φωτογραφίες από το βιβλίο σου και σε συνεργασία με την ομάδα σου γράψε τι ερωτήσεις θα έκανες:	μαθητής	δάσκαλος, κειμενογράφος	ταχυδρόμος
5	1	TE	A	12	Η ομάδα σου θέλει να συγκεντρώσει πληροφορίες για <u>τα σχολικά χρόνια των γονιών σας</u> . Γράψτε τρεις διαφορετικές ερωτήσεις που θέλετε να κάνετε στους γονείς σας για το θέμα αυτό. Ανακοινώστε τις ερωτήσεις σας στην τάξη. Ποια ερώτηση, από αυτές που διατύπωσαν οι υπόλοιπες ομάδες, σου έκανε τη μεγαλύτερη εντύπωση;	μαθητής, μέλος ομάδας, παιδί	ερευνητής	δάσκαλος
6	1	TE	A	14	Παρατηρήστε προσεκτικά την αίθουσά σας. Συζητήστε με την ομάδα σας <u>τι θα θέλατε να αλλάξετε για να γίνει καλύτερη η τάξη σας</u> . Κάντε μια λίστα με τις αλλαγές αυτές και παραδώστε τες στον δάσκαλο ή στη δασκάλα σας.	μαθητής, μέλος ομάδας, συνομιλητής	-	Διακοσμητής, αρχιτέκτονας, πολιτικός μηχανικός
7	1	TE	A	15	Η Γ' τάξη <u>οργανώνει έκθεση φωτογραφίας</u> με θέμα: « <u>Το σχολείο με τα μάτια των παιδιών</u> ». Ποιον χώρο του σχολείου σου <u>θα φωτογράφιζες</u> για να τον δείχνεις και σε παιδιά από άλλα σχολεία; Τι τίτλο θα έδινες στη φωτογραφία σου; Συνόδεψε τη φωτογραφία σου με ένα κείμενο που θα την εξηγεί σε φίλους σου από άλλο σχολείο.	μαθητής	οργανωτής κοινωνικών εκδηλώσεων, φωτογράφος	-

8	1	TE	A	17	Ο <u>συγγραφέας</u> σκέφτηκε δύο λύσεις για να αποκαλυφθεί η αλήθεια για τους διδύμους: α) να χτυπήσει στο χέρι του ο Ντε, που λατρεύει τη <u>Γυμναστική</u> και τα <u>Μαθηματικά</u> , β) να αρρωστήσει ο Μπε, που προτιμάει τα <u>Γαλλικά</u> και τη <u>Γεωγραφία</u> . Διάλεξε ποια λύση προτιμάς από τις δύο και <u>γράψε τη συνέχεια της ιστορίας</u> . Αντάλλαξε με τον διπλανό ή τη διπλανή σου τις ιστορίες σας. Αφού τις διάβασετε, να συζητήσετε: α) Ποια σημεία των ιστοριών άρεσαν στον καθένα σας; β) Ποια σημεία τους δεν καταλάβατε;	μαθητής, συνομιλητής	συγγραφέας	γυμναστής, μαθηματικός, καθηγητής Γαλλικών, γεωγράφος
9	3	BM	A	47	Σε συνεργασία με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές σου, <u>σχεδίασε σε λευκό χαρτί του μέτρου το σπίτι</u> του ποιήματος με τον κήπο του. Σχεδίασε δέντρα, λουλούδια ή ζώα στη θέση που επιθυμείς.	μαθητής, μέλος ομάδας	αρχιτέκτονας, πολιτικός μηχανικός	-
10	3	BM	A	48	Διάλεξε ένα από τα ζώα του κήπου. Με τους συμμαθητές σου που <u>συμπαθούν το ίδιο ζώο</u> φτιάξε μια ομάδα. Πήγαινε με την ομάδα σου σ' ένα χώρο της αίθουσας, όπου μπορείς να κινηθείς άνετα. Ο καθένας <u>παίζει το ρόλο του</u> σύμφωνα με τις οδηγίες του δασκάλου. (Άσκηση 7) Η κάθε ομάδα συζητά και παρουσιάζει ένα <u>στιγμιότυπο από τη ζωή του ζώου</u> που έχει διαλέξει (Πώς τα περνάτε; Συμβιώνετε καλά με τα υπόλοιπα ζώα; Τι δυσκολίες αντιμετωπίζετε;). (Άσκηση 8) Τα χρόνια έχουν περάσει και ο πληθυσμός των ζώων του κήπου έχει αυξηθεί. Ο ιδιοκτήτης του σπιτιού θέλει να	μαθητής, μέλος ομάδας, συνομιλητής	ηθοποιός	βιολόγος

					<p>μεταφέρει ορισμένα ζώα σε άλλο μέρος. Γι' αυτόν το λόγο κάνετε γενική συνέλευση και συζητάτε το θέμα. Τι θα προτείνετε στον ιδιοκτήτη του σπιτιού; (Άσκηση 9)</p> <p>Η κάθε ομάδα γράφει τις προτάσεις της σε χρωματιστό χαρτί και στο τέλος τις υπογράφει. Όλη η ομάδα διαβάζει με το κατάλληλο ύφος αυτές τις προτάσεις και τις παραδίδει στο δάσκαλο, που παίζει το ρόλο του ιδιοκτήτη. (Άσκηση 10)</p>			
11	3	ΤΕ	A	38	Έχεις κάποιο <u>αγαπημένο ζώο</u> ; Αυτό μπορεί να είναι ένα κατοικίδιο ζώο που φροντίζεις ή ένα ζώο που θαυμάζεις, όταν το βλέπεις σε βιβλία ή στην τηλεόραση. Γράψε σε ένα φύλλο χαρτί ένα κείμενο που να το περιγράφει, έτσι ώστε να το γνωρίσουν καλύτερα οι συμμαθητές σου. Μπορείς να βάλεις φωτογραφίες, εικόνες ή ζωγραφιές του ζώου.	μαθητής	βιολόγος	-
12	3	ΤΕ	A	40	Η τάξη ετοιμάζει μια <u>φωτογραφική έκθεση</u> με θέμα: « <u>Τα ζώα που απειλούνται με εξαφάνιση στην Ελλάδα</u> ». Η κάθε ομάδα αναλαμβάνει να συγκεντρώσει φωτογραφίες και πληροφορίες για το ζώο που διαλέγει. Με τις πληροφορίες που θα συγκεντρώσετε, να συμπληρώσετε το Δελτίο Ταυτότητας που θα συνοδεύει τις φωτογραφίες σας.	μαθητής	οργανωτής κοινωνικών εκδηλώσεων, φωτογράφος	βιολόγος
13	3	ΤΕ	A	42	Διάλεξε έναν χώρο. Για παράδειγμα, έναν κήπο, ένα λιβάδι, μια παραλία. Φαντάσου τι μπορεί κανείς να συναντήσει εκεί και σημείωσέ τα στην παρακάτω λίστα.	μαθητής	ποιητής	-

					Τώρα μπορείς <u>να γράψεις σε ένα φύλλο χαρτί και εσύ το δικό σου ποίημα</u> ξεκινώντας με τον τρόπο που ξεκινά και το ποίημα του Τίτου Πατρίκιου (ΒΜ, σελ 56). Διαβάστε τα ποιήματά σας στην τάξη και φτιάξτε με αυτά ένα βιβλίο για τη βιβλιοθήκη σας.			
14	3	ΤΕ	Α	44	Είσαι και εσύ ένας μικρός ταξιδιώτης. Θέλεις να παρουσιάσεις στην τάξη έναν τόπο τον οποίο επισκέφτηκες, με σκοπό <u>να παρακινήσεις τους συμμαθητές σου να τον επισκεφτούν</u> κι αυτοί. Γράψε στο τετράδιό σου πώς είναι αυτός ο τόπος και τι σου έκανε εντύπωση. Μπορείς να συνοδέψεις το κείμενό σου με <u>φωτογραφίες και εικόνες</u> .	μαθητής, ταξιδιώτης	ταξιδιωτικός πράκτορας	φωτογράφος
15	4	ΒΜ	Α	71	Με το διπλανό σου ή τη διπλανή σου <u>διαλέξτε έναν από τους ήρωες του έργου και παρουσιάστε:</u> α) ένα στιγμιότυπο για να δείξετε τη χρησιμότητα του ήρωα, πριν γίνει <u>σκουπίδι</u> . Ο ένας παριστάνει με το σώμα του αυτό το αντικείμενο και ο άλλος δείχνει πώς το χρησιμοποιούμε, β) ένα στιγμιότυπο για να δείξετε τι θα ήθελε να γίνει ο ήρωας μετά την <u>ανακύκλωση</u> . Οι συμμαθητές σας προσπαθούν να <u>μαντέψουν</u> τι παρουσιάζετε κάθε φορά.	μαθητής	ηθοποιός	περιβαλλοντολόγος
16	4	ΒΜ	Α	74	Συζήτησε με το διπλανό σου και γράψε τη γνώμη σου για τη <u>ρύπανση</u> του αέρα από τα καυσαέρια.	μαθητής, συνομιλητής	-	χημικός, περιβαλλοντολόγος
17	4	ΤΕ	Α	48	Στην τάξη σου θα συζητήσετε προτάσεις για την <u>υιοθεσία χώρων του σχολείου</u> ή	μαθητής, συνομιλητής,	-	περιβαλλοντολόγος

					της περιοχής σας. Αυτό σημαίνει πως οι χώροι αυτοί θα <u>προστατεύονται</u> από εσάς. Σε συνεργασία με την ομάδα σου ετοίμασε μια πρόταση που θέλεις να κάνεις στην τάξη και αιτιολόγησέ την.	κάτοικος		
18	4	TE	A	50	Το σχολείο σας <u>οργανώνει ένα πρόγραμμα ενημέρωσης μαθητών και γονέων γύρω από την ανακύκλωση</u> . <u>Φτιάξε</u> με τους συμμαθητές της ομάδας σου <u>μία αφίσα</u> για τη χρησιμότητα της ανακύκλωσης.	μαθητής, μέλος ομάδας	οργανωτής κοινωνικών εκδηλώσεων, γραφίστας- σχεδιαστής	περιβαλλοντολόγος
19	4	TE	A	52	Για να μην μείνουν παραπονεμένα τα αλουμινόκουτα στο <u>κουκλοθέατρο</u> που διάβασες (BM, σελ 68, 69), <u>φτιάξε με την ομάδα σου ένα έργο</u> για αυτά. Για να το κάνετε αυτό, πρέπει να διαβάσετε τις πληροφορίες σχετικά με την <u>ανακύκλωση</u> του αλουμινίου και να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα (Σημειώσεις για την υπόθεση του έργου: τίτλος, ήρωες, πρόβλημα, λύση).	μαθητής, μέλος ομάδας	θεατρικός συγγραφέας, σεναριογράφος	περιβαλλοντολόγος
20	4	TE	A	53	Μαζί με τους συμμαθητές σου αποφασίσατε να <u>στολίσετε την τάξη σας με δικά σας έργα τοπίων</u> . Για να οργανώσετε καλύτερα την εργασία σου απάντησε στις παρακάτω ερωτήσεις: «Πώς θα είναι το τοπίο που θέλεις να παρουσιάσεις;», «Είναι ένα πραγματικό τοπίο ή ένα φανταστικό;», «Σε ποια εποχή θα είναι η φύση, στο τοπίο που θα παρουσιάσεις;», «Θα το παρουσιάσεις με μια ζωγραφιά, με ένα κολάζ ή με μια κατασκευή;», «Τι υλικά θα χρειαστείς;»	μαθητής	εικαστικός	διακοσμητής

					Παρουσίασε το έργο σου στην τάξη και δώσε του έναν τίτλο.			
21	5	BM	A	78	<u>Ερευνώ</u> και μαθαίνω: Σε ποιες εκδηλώσεις συμμετέχουμε κρατώντας ελληνικές σημαίες;	μαθητής	ερευνητής	-
22	6	BM	B	16	Εσύ και η ομάδα σου είστε <u>δημοσιογράφοι</u> .Πρόκειται να μεταδώσετε αυτό που βλέπετε στη φωτογραφία (σελ 15) στους ακροατές ενός ραδιοφωνικού σταθμού, οι οποίοι δεν μπορούν να δουν ό,τι βλέπετε εσείς. Να προετοιμάσετε τη μετάδοση αυτή και να την παρουσιάσετε στην τάξη.	μαθητής, μέλος ομάδας, ακροατής	δημοσιογράφος	-
23	6	TE	A	57	«Ο Μαρκοβάλντο ένωθε ότι το χιόνι ήταν φίλος του. Στρώθηκε πρόθυμα στη δουλειά πετώντας μεγάλες φτυαριές χιόνι από το πεζοδρόμιο στη μέση του δρόμου» <u>Συνέχισε την παραπάνω ιστορία</u> . Σκέψου ποιους άλλους ήρωες θα χρειαστείς, ποια γεγονότα θα γίνουν και με ποια σειρά, τι θα συμβεί στο τέλος. Πριν γράψεις τη συνέχεια της ιστορίας στο τετράδιο, συμπλήρωσε τον πίνακα της επόμενης σελίδας.	μαθητής	συγγραφέας	-
24	6	TE	A	61	Η συντροφιά της εικόνας ξεκίνησε την εκδρομή της με καλοκαιρία, αλλά στη συνέχεια ο καιρός χάλασε. <u>Φαντάσου και γράψε στο τετράδιό σου την περιπέτεια</u> που έζησε αυτή η παρέα για να δείξεις στον συμμαθητή σου πώς πρέπει να αντιδρούμε, όταν μας συμβαίνει μια αναποδιά.	μαθητής	συγγραφέας	-

25	6	TE	A	64	Φτιάξε, σε μεγάλο χαρτί, σε συνεργασία με τους συμμαθητές σου, το <u>πρωτοσέλιδο</u> για τη δική σας εφημερίδα. Χρησιμοποιήστε το κείμενο και τις <u>φωτογραφίες</u> που θα βρείτε στην τελευταία σελίδα του Τετραδίου Εργασιών (σελ 71). Μπορείτε, αν θέλετε, να χρησιμοποιήσετε δικό σας κείμενο και φωτογραφικό υλικό.	μαθητής, μέλος ομάδας	δημοσιογράφος	φωτογράφος
26	7	BM	B	24	Με ένα συμμαθητή σου διαβάστε το <u>δελτίο καιρού</u> (σελ 23) <u>δείχνοντας στο χάρτη</u> τις πληροφορίες που δίνουν οι λέξεις με τα έντονα γράμματα.	μαθητής, αναγνώστης	μετεωρολόγος	γεωγράφος, φυσικός
27	7	TE	A	67	Ο συγγραφέας θέλει να βάλει έναν νέο ήρωα στην περιπέτεια του Τουρτούρι και δίνει την ευκαιρία σε εσένα. Αποφάσισε τον <u>ρόλο που θέλεις να παίζεις</u> στην ιστορία. Συζήτησε τις ιδέες σου με τον διπλανό σου. Αφού <u>γράψεις τον ρόλο σου</u> , διάβασέ τον στον συμμαθητή σου.	μαθητής, συνομιλητής	ηθοποιός, σεναριογράφος	-
28	7	TE	A	67	Ο χιονάνθρωπος Τουρτούρι αντιμετωπίζει ένα δίλημμα. Αν ο καιρός αλλάξει, καθώς περιμένει τη Μαριάννα, κινδυνεύει να λιώσει. <u>Πώς νομίζεις ότι θα συνεχιστεί η ιστορία;</u> <ul style="list-style-type: none"> • Συζητήστε στην τάξη μερικές ιδέες για τη συνέχεια της ιστορίας, ώστε να έχει ευχάριστο τέλος. • Συζητήστε στην τάξη μερικές ιδέες για τη συνέχεια της ιστορίας, ώστε να έχει δυσάρεστο τέλος. • <u>Υποδυθείτε έναν ρόλο</u> ο καθένας και παίξτε τη συνέχεια που προτιμάτε στην 	μαθητής, συνομιλητής	συγγραφέας, ηθοποιός	-

					τάξη.			
29	7	TE	A	68	Διάλεξε μια εικόνα της φύσης για καθεμία από τις εποχές του χρόνου. <u>Ζωγράφισε</u> στο τετράδιό σου αυτές τις εικόνες και γράψε δίπλα τους από ένα χαϊκού (ιαπωνικό <u>ποίημα</u>).	μαθητής	ποιητής, ζωγράφος	-
30	7	TE	A	70	Κληρονόμησες τον κήπο του Γίγαντα και έχεις επιτρέψει στα παιδιά της γειτονιάς να παίζουν σ' αυτόν. Όμως κάποιοι χαλούν τα παρτέρια και δε σέβονται τις ώρες κοινής ησυχίας. Σε συνεργασία με την ομάδα σου, <u>γράψτε σε ένα φύλλο χαρτί μια πινακίδα</u> ζητώντας από τα παιδιά να είναι πιο προσεκτικά.	μαθητής, μέλος ομάδας	γραφίστας-σχεδιαστής	-
31	8	TE	B	13	Με την ομάδα σου <u>κάνετε μια έρευνα</u> για να μάθετε ποιο είναι το <u>αγαπημένο φαγητό</u> των συμμαθητών και των δασκάλων σας. Συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα και γράψτε και δικές σας ερωτήσεις. (Ποιο είναι το αγαπημένο σου φαγητό;, <u>Ξέρεις να το μαγειρεύεις;</u> , Έχεις τη συνταγή;) Να ανακοινώσετε στην τάξη τα αποτελέσματα της μικρής σας έρευνας.	μαθητής, μέλος ομάδας	ερευνητής, μάγειρας	διατροφολόγος
32	8	TE	B	15	Σε ένα χαρτόνι ή φύλλο <u>χαρτιού γράψε και ζωγράφισε μια πρόσκληση</u> για να προσκαλέσεις μια φίλη ή έναν φίλο σου στα γενέθλια ή στη γιορτή σου (Άσκηση 1) Φτιάξε επίσης μια πρόσκληση για να καλέσεις τον δάσκαλό σου στα γενέθλια ή στη γιορτή σου (Άσκηση 2).	μαθητής	ζωγράφος, γραφίστας-σχεδιαστής	-
33	8	TE	B	16	Γράψε στο τετράδιο οδηγίες για το πώς μπορεί να έρθει ένας συμμαθητής σου	μαθητής	γεωγράφος	πολεοδόμος

					από το σχολείο στο σπίτι σου. <u>Φτιάξε ένα σχεδιάγραμμα ή συμβουλέψου τον χάρτη της περιοχής σου με τη βοήθεια του δασκάλου σου ή ενός μεγαλύτερου.</u>			
34	8	TE	B	20	Η παπαρούνα διηγείται στα παιδιά της τις πρώτες μέρες της ζωής της στο λιβάδι. Βοήθησέ τη να θυμηθεί και να ολοκληρώσει τη διήγησή της.	μαθητής	συγγραφέας	-
35	9	BM	B	61	Σκέψου με την ομάδα σου μια <u>μηχανή-ρομπότ</u> που θα ήταν χρήσιμη για κάποιες δουλειές και <u>σχεδιάσε την</u> εδώ. Μπορείτε ύστερα να συζητήσετε τα σχέδια που έκανε η κάθε ομάδα.	μαθητής, μέλος ομάδας	εφευρέτης, κατασκευαστής, (μηχανολόγος) μηχανικός, σχεδιαστής	-
36	9	TE	B	23	Φαντάσου ότι η εικόνα παριστάνει τη συγκέντρωση στο δωμάτιο του βασιλιά. Θυμήσου την ιστορία που διάβασες (BM, σελ 57) και σκέψου τι μπορεί να τους απασχολεί και τι συζητούν. <u>Γράψε έναν διάλογο</u> με την ομάδα σου και <u>υποδυθείτε</u> τον στην τάξη.	μαθητής, μέλος ομάδας	ηθοποιός, θεατρικός συγγραφέας	-
37	9	TE	B	24	<u>Κατασκεύασε ένα παιχνίδι</u> με την ομάδα σου, χρησιμοποιώντας διάφορα υλικά. Γράψτε μια καρτέλα με τις παρακάτω πληροφορίες: <i>Ποιο είναι το όνομα του παιχνιδιού;, Τι χρησιμοποιήσατε για να το φτιάξετε;, Πώς παίζετε με το παιχνίδι;</i>	μαθητής, μέλος ομάδας	κατασκευαστής, (μηχανολόγος) μηχανικός, σχεδιαστής	-
38	9	TE	B	25	Να βρεις τα πέντε είδη των μηχανικών που είναι γραμμένα στο απέναντι κρυπτόλεξο (<u>μηχανικός αυτοκινήτων, πολιτικός μηχανικός, μηχανικός πλοίων, μηχανικός Η/Υ, μηχανικός αεροπλάνων</u>). Συζητήσε στην τάξη σου για τη δουλειά	μαθητής, συνομιλητής	μηχανικός αυτοκινήτων, πολιτικός μηχανικός, μηχανικός πλοίων, μηχανικός Η/Υ, μηχανικός	-

					που κάνει ο καθένας.		αεροσκαφών	
39	9	TE	B	29	<p>Ξαναδιάβασε το ποίημα του βιβλίου (BM, σελ 64) και μαζί με τα παιδιά της ομάδας σου <u>φτιάξτε το δικό σας ηλιακό λεωφορείο</u>. Μπορείτε να προσθέσετε εικόνες και πράγματα που εσείς έχετε φανταστεί και δεν τα διαβάσατε στο ποίημα.</p> <p>Μπορείτε να φτιάξετε το ηλιακό σας λεωφορείο <u>ζωγραφίζοντας, κολλώντας διάφορα υλικά</u> (χαρτάκια, εικόνες, μικροαντικείμενα) <u>ή δημιουργώντας μια τρισδιάστατη κατασκευή από άχρηστα αντικείμενα</u> (Άσκηση 2).</p> <p>Συμπληρώστε τα παρακάτω στοιχεία (τίτλος έργου, χρονολογία κατασκευής, δημιουργοί, υλικά) και αντιγράψτε τα σε μια κάρτα που θα συνοδεύει το έργο της ομάδας σας. Μπορείτε να κάνετε μια <u>έκθεση των έργων</u> σας σε έναν από τους χώρους της τάξης ή του σχολείου.</p>	μαθητής, μέλος ομάδας	εφευρέτης, κατασκευαστής, σχεδιαστής, εικαστικός, οργανωτής κοινωνικών εκδηλώσεων	-
40	9	TE	B	33, 34	<p>Συζητήστε στην ομάδα σας για ένα <u>έργο που έχει ολοκληρωθεί στην περιοχή</u> σας και θέλετε να το παρουσιάσετε στα άλλα παιδιά. Το έργο αυτό μπορεί να είναι ένας δημόσιος δρόμος, μια γέφυρα, μια πλατεία, ένα σύγχρονο εργοστάσιο και άλλα. Για να δουλέψετε αποτελεσματικά στην ομάδα σας, σημειώστε τι χρειάζεται να γνωρίζετε για το έργο αυτό, ποιους θα ρωτήσετε ή <u>πού μπορείτε να βρείτε πληροφορίες</u>. Αφού συγκεντρώσετε τις πληροφορίες σας, το κάθε παιδί της</p>	μαθητής, μέλος ομάδας, συνομιλητής	ερευνητής	αρχιτέκτονας, πολιτικός μηχανικός

					ομάδας να γράψει γιατί νομίζει ότι αυτό το έργο είναι σημαντικό.			
41	10	BM	B	76	Σε κάθε μέρος της Ελλάδας υπάρχουν όμορφες συνήθειες των ανθρώπων για να γιορτάσουν τα Χριστούγεννα. Ρώτησε τους δικούς σου ή ψάξε στα βιβλία της σχολικής βιβλιοθήκης και <u>συγκέντρωσε πληροφορίες</u> για τα έθιμα αυτά. Γράψε ένα σύντομο <u>κείμενο για τη σχολική εφημερίδα</u> με ένα έθιμο που σε εντυπωσίασε.	μαθητής	ερευνητής	δημοσιογράφος
42	10	BM	B	76	<u>Φτιάξε τα δικά σου κάλαντα</u> όπως το παιδί από τη Σίφνο. Στα κάλαντά σου μπορείς να γράψεις ευχές, κάτι που θέλεις πολύ να γίνει, τα μελλοντικά σου σχέδια, παινέματα για το σπίτι και τους νοικοκύρηδες που θα επισκεφτείς.	μαθητής	στιχουργός	-
43	10	BM	B	77	Πώς γιορτάζετε τις αποκριές στην περιοχή σας; Ρώτησε τους δικούς σου ή <u>ψάξε</u> στα βιβλία της σχολικής βιβλιοθήκης για να μάθεις πώς γιόρταζαν παλιότερα τις αποκριές. Γράψε τις πληροφορίες για τα αποκριάτικα έθιμα που άκουσες ή διάβασες και τοποθέτησε την εργασία σου στον πίνακα εργασιών της τάξης.	μαθητής	ερευνητής	-
44	11	BM	Γ	17	Αν σήμερα <u>επισκεπτόσουν τη Σελήνη</u> , πώς θα ταξίδευες ως εκεί, τι θα έβλεπες πάνω σ' αυτή και πώς θα την περιέγραφες;	μαθητής, ταξιδιώτης	αστροναύτης	αστρονόμος
45	11	BM	Γ	21	Είστε στο καράβι του Οδυσσέα. Ένας από σας είναι ο Οδυσσέας και οι υπόλοιποι είστε τα μέλη του πληρώματος. Ενώ ο Οδυσσέας κοιμάται βαθιά, εσείς συζητάτε αν πρέπει να ανοίξετε το ασκί του Αιόλου	μαθητής, μέλος ομάδας	ηθοποιός	-

					ή όχι. Στη συνέχεια ένας από τους συντρόφους αποφασίζει να ανοίξει το ασκί, οι άνεμοι απελευθερώνονται και ο Οδυσσέας ξυπνάει. <u>Παίξτε τη σκηνή</u> αυτή σύμφωνα με τις οδηγίες που θα σας δώσει ο δάσκαλος ή η δασκάλα σας.			
46	11	BM	Γ	21	Παρατήρησε τη ζωγραφιά στο αρχαίο αγγείο και <u>αφηγήσου στην τάξη την περιπέτεια</u> του Οδυσσέα που εικονίζει.	μαθητής, αφηγητής	συγγραφέας	-
47	11	BM	Γ	24	<u>Σημείωσε στον χάρτη</u> τα μέρη από τα οποία περνάει ο ναυτικός (του ποιήματος «Γεια σου χαρά σου Βενετιά» του Ν. Γκάτσου, σελ 23) και χάραξε με μια γραμμή το ταξίδι του προς την πατρίδα.	μαθητής	γεωγράφος	-
48	11	BM	Γ	24	<u>Αναζητήστε</u> στο σχολείο ή στο σπίτι την <u>ηχογράφηση</u> του τραγουδιού που συνέθεσε ο Σταύρος Ξαρχάκος (από τη συλλογή: «Η κόκκινη κλωστή»). Στην ώρα της Μουσικής ακούστε κι άλλα τραγούδια με στίχους που έγραψε ο ποιητής Νίκος Γκάτσος.	μαθητής	ερευνητής	μουσικός, συνθέτης, στιχουργός
49	11	TE	B	37	Παρατήρησε προσεκτικά τις εικόνες. <u>Γράψε μια φανταστική ιστορία</u> στο τετράδιό σου βασισμένη σε αυτές.	μαθητής	συγγραφέας	-
50	11	TE	B	41	Οι πλανήτες, τα αστέρια και ο απέραντος ουρανός κρύβουν ακόμα πολλά ανεξήγητα μυστήρια για όλους μας. Σκέψου ένα <u>ταξίδι στο διάστημα</u> που θα ήθελες να κάνεις. <u>Γράψε στο τετράδιο μια δική σου φανταστική ιστορία και εικονογράφησέ την.</u>	μαθητής, ταξιδιώτης, επιβάτης	συγγραφέας, εικονογράφος	αστροναύτης, αστρονόμος
51	11	TE	B	44	Θέλεις με την ομάδα σου να <u>διαφημίσετε</u> έναν παραδοσιακό οικισμό, ένα μουσείο	μαθητής, συνομιλητής	διαφημιστής	ταξιδιωτικός πράκτορας

					ή ένα αξιοθέατο της περιοχής σας, <u>με σκοπό να το επισκεφτούν</u> και άλλοι άνθρωποι. <ul style="list-style-type: none"> • Φτιάξτε μια διαφήμιση για έναν τουριστικό οδηγό της περιοχής σου. • Προσέξτε η διαφήμιση να είναι σύντομη και να τραβά την προσοχή και το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Μπορείτε να συμβουλευτείτε παρόμοιες διαφημίσεις από περιοδικά και εφημερίδες που έχετε στην τάξη. • Συζητήστε στην τάξη τι αλλαγές θα κάνατε, αν φτιάχνατε μια διαφήμιση για το ραδιόφωνο. 			
52	11	TE	B	46	Γράψε σ' ένα φύλλο χαρτί ένα δικό σου <u>σχηματοποίηση</u> για ένα ψάρι, το φεγγάρι ή ό,τι άλλο προτιμάς. Διάβασέ το στην τάξη και φτιάξε με τους συμμαθητές σου ένα βιβλίο με τα σχηματοποίημάτά σας.	μαθητής, αφηγητής	ποιητής	-
53	12	BM	Γ	34	Είσαι ο <u>γελωτοποιός</u> του βασιλιά και αφηγείσαι στην μαγείρισσα τι συνέβη στον βασιλιά με λίγα λόγια. Η αφήγησή σου προκαλεί γέλια στη μαγείρισσα.	μαθητής, αφηγητής	γελωτοποιός	-
54	12	BM	Γ	34	Χωριστείτε σε ζευγάρια. Ο ένας σας θα υποδυθεί τον βασιλιά κι ο άλλος τον γέροντα. Ο δάσκαλός σας διαβάζει το παραμύθι και εσείς παρουσιάζετε με <u>παντομίμα</u> ό,τι κάνουνε οι δύο ήρωες.	μαθητής	ηθοποιός	-
55	12	BM	Γ	35	<u>Αγροτικές εργασίες</u> : Βάλε λεζάντες στις φωτογραφίες.	μαθητής	αγρότης	-
56	12	BM	Γ	42	Τι πρέπει να προσέχουμε σε ένα <u>προϊόν διατροφής</u> , πριν το αγοράσουμε;	μαθητής, καταναλωτής	χημικός	διατροφολόγος

57	12	BM	Γ	42	Συζητήσε στην τάξη αν οι <u>διατροφικές σου συνήθειες</u> ακολουθούν την πυραμίδα της διατροφής.	μαθητής, συνομιλητής καταναλωτής	διατροφολόγος	-
58	12	BM	Γ	42	Συζητήσε στην τάξη τις πληροφορίες που διαβάζεις στις παραπάνω <u>ετικέτες των συσκευασμένων χυμών</u> . Ποιον χυμό προτιμάς και γιατί;	μαθητής, συνομιλητής, καταναλωτής	χημικός	διατροφολόγος
59	12	BM	Γ	47	Υπογράμμισε το κομμάτι που είναι ίδιο στις παρακάτω σύνθετες λέξεις (<u>αρτοποιός, αρτοποιία, αρτοποιείο, αρτοπωλείο, αρτεργάτης</u>). Συζητήστε στην τάξη τι σημαίνουν οι λέξεις.	μαθητής, συνομιλητής	αρτοποιός, αρτεργάτης	-
60	12	TE	B	49	<u>Ρώτησε</u> τους δικούς σου ή συμβούλεψου ένα <u>βιβλίο μαγειρικής</u> και <u>γράψε μια συνταγή ψωμιού</u> για τον βασιλιά. Χρησιμοποίησε λέξεις που βάζουν σε μια σειρά τις οδηγίες εκτέλεσης (πρώτα, στη συνέχεια κ.ά.) και λέξεις που δείχνουν τον τρόπο εκτέλεσης (σιγά σιγά, γρήγορα κ.ά.).	μαθητής	ερευνητής, μάγειρας, αρτοποιός	-
61	12	TE	B	51	Χρησιμοποίησε τις παρακάτω φράσεις και <u>φτιάξτε όλη η τάξη μαζί ένα παραμύθι</u> . Γράψτε το παραμύθι στον πίνακα ή σε χαρτί του μέτρου και βρείτε έναν ταιριαστό τίτλο. Ύστερα <u>καθαρογράψτε το και εικονογραφήστε το</u> .	μαθητής	συγγραφέας, εικονογράφος	-
62	12	TE	B	54	Με την ομάδα σου σημειώστε στον παρακάτω πίνακα τις <u>τροφές</u> , που φάγατε χθες στο σχολείο. Συζητήστε ποιες από αυτές είναι υγιεινές και βάλτε ένα στην αντίστοιχη στήλη. Ανακοινώστε τα αποτελέσματα της δουλειάς σας στην τάξη.	μαθητής, συνομιλητής	ερευνητής, διατροφολόγος	χημικός

63	12	TE	B	54	«Η καθιστική ζωή, η κακή διατροφή και η πολλή τηλεόραση δυναμιτίζουν την υγεία των παιδιών, λένε οι γιατροί. Τέσσερα στα δέκα ελληνόπουλα έχουν βάρος πάνω από το φυσιολογικό», Εφημ. Καθημερινή, 2-3-2005 Από αυτό που διάβασες και όσα άκουσες στην τάξη, σημείωσε τι μπορείς να κάνεις για να <u>τρέφεσαι καλύτερα</u> και να είσαι πιο <u>υγιής</u> .	μαθητής, αναγνώστης	διατροφολόγος	-
64	12	TE	B	55	Αφού διαβάσεις την <u>πυραμίδα της διατροφής</u> , συμπλήρωσε νόστιμες και υγιεινές προτάσεις για το σπίτι και το σχολείο.	μαθητής, αναγνώστης	διατροφολόγος	χημικός
65	12	TE	B	55	<u>Φτιάξτε με την ομάδα σου μια αφίσα που να διαφημίζει υγιεινές τροφές για φαγητό στο σχολείο.</u>	μαθητής, μέλος ομάδας	γραφίστας-σχεδιαστής, διαφημιστής	διατροφολόγος
66	12	TE	B	55	Αν αναλάμβανε η τάξη σας <u>το κυλικείο του σχολείου</u> , τι <u>βελτιώσεις</u> θα πρότεινες να γίνουν; Να δικαιολογήσεις την απάντησή σου.	μαθητής, πωλητής	υπάλληλος κυλικείου	διατροφολόγος
67	12	TE	B	57	Διάβασε, στον προηγούμενο διάλογο (από το κείμενο «Οι τηγανίτες του Καραγκιόζη», σελ 56) τον τρόπο που η Αγγλαΐα έφτιαξε τις τηγανίτες και γράψε τη <u>συνταγή</u> στο τετράδιό σου.	μαθητής, αναγνώστης	μάγειρας, αρτοποιός	-
68	12	TE	B	58	Με την ομάδα σου γράψτε στο τετράδιο ερωτήσεις που θα κάνατε, αν παίρνατε συνέντευξη από τον αρτοποιό της γειτονιάς σας.	μαθητής, κάτοικος	δημοσιογράφος	αρτοποιός
69	12	TE	B	58	Χρησιμοποίησε τη φαντασία σου για να γράψεις στο τετράδιό σου την <u>εξέλιξη και</u>	μαθητής, συνομιλητής	συγγραφέας	αρτοποιός

					το τέλος της ιστορίας με τον Καραγκιόζη <u>φούρναρη</u> . Με την ομάδα σου αποφασίστε ποια συνέχεια θα παρουσιάσετε στους συμμαθητές σας. Προσπαθήστε να παίξετε το έργο με τις φιγούρες του Καραγκιόζη, που θα βρείτε στο τέλος του Τετραδίου Εργασιών (σελ 68, 69).			
70	14	BM	Γ	67	<u>Φτιάξτε ένα στεφάνι</u> για την τάξη σας χρησιμοποιώντας πολύχρωμα χαρτιά.	μαθητής	εικαστικός	-
71	14	BM	Γ	69	Συζητήστε στην τάξη τα <u>μέτρα προστασίας από τον ήλιο</u> που προτείνει ο καθένας σας και <u>φτιάξτε μια αφίσα</u> για να ενημερώσετε και τα άλλα παιδιά του σχολείου.	μαθητής, συνομιλητής	γραφίστας- σχεδιαστής	γιατρός (δερματολόγος)

Πίνακας 5
Διαθεματικές δραστηριότητες Ελληνικής Γλώσσας Δ' Δημοτικού

Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Α/Α	ΕΝΟΤΗΤΑ	ΕΙΔΟΣ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΥ	ΤΕΥΧΟΣ	ΣΕΛ	ΕΚΦΩΝΗΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΡΟΛΟΙ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΜΠΛΕΚΟΝΤΑΙ	
							ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΑ	ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΝΤΑ
1	1	ΒΜ	Α	11	Το ποίημα «Ο Σεπτέμβρης» είναι γεμάτο από εικόνες και ήχους του φθινοπώρου. Βρείτε αυτές τις εικόνες στο ποίημα και <u>ζωγραφίστε</u> αυτή που σας αρέσει πιο πολύ.	μαθητής, αναγνώστης	ζωγράφος	-
2	1	ΤΕ	Α	8	Η σειρά σας τώρα να <u>γίνετε «ποιητές»</u> και να γράψετε, στο τετράδιό σας, ένα μικρό ποίημα για τον Αύγουστο, τον αγαπημένο μήνα των καλοκαιρινών σας διακοπών. Τα ζευγάρια των λέξεων (που ακολουθούν) θα σας βοηθήσουν να γράψετε με ομοιοκαταληξία. Φτιάξτε, αν θέλετε, και ένα δικό σας ζευγάρι λέξεων.	μαθητής	ποιητής	-
3	1	ΤΕ	Α	9	Πώς βρίσκετε την ιδέα να <u>φτιάξετε ένα άλμπουμ</u> με τις καλοκαιρινές σας αναμνήσεις; <u>Γράψτε μια δική σας αξέχαστη ανάμνηση</u> στην επόμενη κίτρινη σελίδα προσέχοντας τις οδηγίες που σας δίνει η Ραλλού (κεντρική ηρωίδα-πλοηγός του βιβλίου). Για να διηγηθείτε ένα γεγονός που ζήσατε, προσπαθήστε να το διηγηθείτε με όλες τις λεπτομέρειες. Δεν είστε απλώς ένας θεατής, αλλά ο πρωταγωνιστής της ιστορίας σας.	μαθητής, αφηγητής	επιμελητής λευκώματος, συγγραφέας	-
4	1	ΤΕ	Α	16	Η Αστραδενή πριν μετακομίσει στην Αθήνα, έμενε στη Σύμη. Η Σύμη είναι ένα νησί που βρίσκεται στα Δωδεκάνησα, στο	μαθητής, συνομιλητής, ταξιδιώτης,	-	ταξιδιωτικός πράκτορας

					Αιγαίο Πέλαγος. Μια ματιά στο χάρτη της Ελλάδας θα σας βοηθήσει να το βρείτε. Συζητήστε στην τάξη <u>με ποιους τρόπους μπορείτε να πάτε</u> εκεί από την περιοχή σας.	επιβάτης		
5	2	BM	A	39	<u>Ψάξτε στο χάρτη της Ελλάδας</u> τις λίμνες και τα ποτάμια της περιοχής σας που έχουν αρχαίο όνομα. Μπορείτε να βρείτε και το μύθο που τα συνοδεύει; Αναζητήστε πληροφορίες σε διάφορες πηγές, όπως εγκυκλοπαίδειες, λεξικά, διαδίκτυο και γράψτε λίγα λόγια γι' αυτά στο τετράδιό σας.	μαθητής, κάτοικος	ερευνητής, γεωγράφος	-
6	2	BM	A	44	Θέλετε να μάθετε <u>ποια είναι η διαδρομή που ακολουθεί το νερό</u> για να φτάσει στις βρύσες των σπιτιών σας; <u>Ρωτήστε</u> τους γονείς σας ή αναζητήστε πληροφορίες στο δήμο ή στην κοινότητά σας.	μαθητής, παιδί	ερευνητής	επαγγέλματα σχετικά με τα στάδια επεξεργασίας του νερού (χημικός, υπάλληλος ΔΕΗ, υπάλληλος υδραγωγείου, περιβαλλοντολόγος, βιολόγος)
7	2	TE	A	23	Το ποτάμι χαρίζει ζωή και ομορφιά στα μέρη από τα οποία περνά. Η τάξη σας θα ήθελε πολύ να <u>επισκεφτεί</u> ένα μέρος όπου το νερό δίνει ξεχωριστή ομορφιά στο τοπίο (όπου δηλαδή υπάρχει θάλασσα, ένα ποτάμι, μια λίμνη, ένας καταρράχτης, μια βρύση). Περιγράψτε ένα τέτοιο μέρος που έχετε γνωρίσει και που θα προτείνατε στους συμμαθητές σας να επισκεφτούν.	μαθητής, ταξιδιώτης	-	ταξιδιωτικός πράκτορας

8	2	TE	A	27	Το έθιμο της «Μπαρμπαρούσας» γινόταν στο Πέτα της Άρτας. Γνωρίζετε κάποιο <u>έθιμο της περιοχής σας</u> που γινόταν ή γίνεται ακόμα και έχει σχέση με το νερό; Ζητήστε και εσείς από έναν ηλικιωμένο να σας διηγηθεί κάποιο έθιμο ή κάποια παράδοση του τόπου σας. Ηχογραφήστε τη <u>συνέντευξη</u> και ακούστε την στην τάξη. Μετά γράψτε την σ' ένα φύλλο χαρτιού και φτιάξτε μια λαογραφική σελίδα για την εφημερίδα του σχολείου σας. Δουλέψτε σε ομάδες.	μαθητής, μέλος ομάδας, κάτοικος	ερευνητής, λαογράφος	δημοσιογράφος
9	2	TE	A	28	Σήμερα δεν υπάρχει το επάγγελμα του <u>νερουλά</u> . Ένα άλλο επάγγελμα που είχε σχέση με το νερό και τώρα έχει χαθεί είναι αυτό του <u>παγοπώλη</u> . Διαβάστε το ποίημα «Ο παγοπώλης» και συζητήστε στην τάξη για το επάγγελμά του.	μαθητής, αναγνώστης, συνομιλητής	παλιά επαγγέλματα σχετικά με το νερό (νερουλάς, παγοπώλης)	-
10	4	BM	A	68	Συζητήστε στην τάξη πώς μπορείτε να <u>προστατέψετε τα ζώα της θάλασσας</u> και το περιβάλλον που ζούνε.	μαθητής, συνομιλητής	περιβαλλοντολόγος	βιολόγος
11	4	BM	A	69	Συζητήστε στην τάξη ποια μπορεί να είναι τα θετικά και τα αρνητικά αποτελέσματα της δημιουργίας ενός τέτοιου (θαλάσσιου) πάρκου στη ζωή αυτού του νησιού. Χωριστείτε σε τρεις ομάδες: α) στους υπεύθυνους για τη δημιουργία του πάρκου που πρέπει να πείσουν ότι το πάρκο, εκτός από το περιβάλλον, θα ωφελήσει και τους ίδιους τους κατοίκους, β) στους <u>ψαράδες</u> που κατοικούν στο νησί και διαμαρτύρονται ότι θα χάσουν τη	μαθητής, συνομιλητής	-	ψαράς, τουριστικά επαγγέλματα, περιβαλλοντολόγος

					δουλειά τους, γ) στους κατοίκους του νησιού που ασχολούνται με τον <u>τουρισμό</u> .			
12	4	TE	A	34	Παρατηρήστε τις εικόνες και συζητήστε για τη <u>σπουδαιότητα του νερού</u> στη ζωή μας.	μαθητής, συνομιλητής	βιολόγος	-
13	4	TE	A	38	Συζητήστε στην τάξη προβλήματα που πιθανόν υπάρχουν στην περιοχή σας σε σχέση με τη <u>μόλυνση του περιβάλλοντος</u> . Γράψτε μια επιστολή στο δήμαρχο ή σε μια περιβαλλοντική οργάνωση για το πιο σημαντικό από αυτά.	μαθητής, συνομιλητής, κάτοικος	περιβαλλοντολόγος	-
14	5	BM	A	78	Βρείτε τον πιο <u>ασφαλή δρόμο για το σχολείο</u> . <ul style="list-style-type: none"> • Κάντε ένα <u>σχέδιο</u> στον πίνακα με το σχολείο σας και τους τριγύρω του δρόμους, όπως έκανε η δασκάλα του Νικόλα. Συζητήστε πώς μπορείτε να έρθετε στο σχολείο όχι από τον πιο σύντομο, αλλά από τον πιο ασφαλή δρόμο. • Δουλέψτε σε ομάδες παιδιών που μένουν στην ίδια γειτονιά. Σχεδιάστε τη διαδρομή που κάνετε κάθε πρωί από το σπίτι για το σχολείο. Συζητήστε ποια είναι τα πιο επικίνδυνα σημεία σ' αυτή τη διαδρομή. 	μαθητής, συνομιλητής, κάτοικος, μέλος ομάδας	σχεδιαστής	πολεοδόμος
15	5	BM	A	84	Ο Θοδωρής συμφωνεί με την άποψη του Τάσου, αλλά θεωρεί αυτή την <u>επίσκεψη</u> στο Θέρμο χρήσιμη και για έναν ακόμα λόγο. Γιατί εκεί υπάρχει (εκτός από Πάρκο Κυκλοφοριακής Αγωγής) ένα Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, όπου	μαθητής, συνομιλητής, μέλος ομάδας	ερευνητής, ταξιδιωτικός πράκτορας	περιβαλλοντολόγος

					<p>οργανώνονται πολλές δραστηριότητες για τα παιδιά (περιβαλλοντικά παιχνίδια, διαδρομές σε περιβαλλοντικά μονοπάτια, κ.ά.).</p> <p>Το Θέρμο ήταν το θρησκευτικό, πολιτικό και πολιτιστικό κέντρο των Αρχαίων Αιτωλών. <u>Αναζητήστε πληροφορίες</u> στην εγκυκλοπαίδεια και στο διαδίκτυο και βρείτε κι άλλα αξιοθέατα του Θέρμου. Συζητήστε με την ομάδα σας και ανακοινώστε στην τάξη αν το σχολείο του Πλατάνου θα μπορούσε να συνδυάσει την επίσκεψή του στο Πάρκο Κυκλοφοριακής Αγωγής του Θέρμου με την επίσκεψή του σε κάποιο από αυτά τα αξιοθέατα.</p>			
16	5	ΤΕ	A	52	<p>Συζητήστε στην τάξη πώς θα μπορούσατε, με τη βοήθεια του Συλλόγου Γονέων, να <u>οργανώσετε στην αυλή του σχολείου σας μια μέρα</u> με θέμα: «Οδηγώ το ποδήλάτο μου με ασφάλεια».</p> <ul style="list-style-type: none"> • Φτιάξτε με χαρτόνια <u>σήματα οδικής κυκλοφορίας</u>. • <u>Ετοιμάστε φυλλάδια</u> με τους βασικούς κανόνες που πρέπει να ξέρουν και να τηρούν οι ποδηλάτες και μοιράστε τα σε όλους τους μαθητές του σχολείου σας. • Δημιουργήστε ένα μικρό Πάρκο Κυκλοφοριακής Αγωγής στην αυλή του σχολείου σας. • Α, και μη ξεχάσετε! Κάποιος πρέπει να αναλάβει το ρόλο του <u>τροχονόμου</u>. 	<p>μαθητής, συνομιλητής, πεζός, ποδηλάτης</p>	<p>οργανωτής κοινωνικών εκδηλώσεων, τροχονόμος, σχεδιαστής-γραφίστας</p>	-

17	6	BM	B	9	Το κορίτσι βλέπει διάφορες εικόνες της φύσης. Συζητήστε με το διπλανό σας ποια εικόνα σας εντυπωσίασε και γιατί. <u>Ζωγραφίστε</u> την δίπλα από το ποίημα (απόσπασμα από το ποιητικό έργο του Οδυσσέα Ελύτη «Ο ήλιος ο ηλιάτορας».)	μαθητής, συνομιλητής	ζωγράφος	-
18	6	BM	B	9	Το ποίημα είναι απόσπασμα από το ποιητικό έργο του Οδυσσέα Ελύτη «Ο ήλιος ο ηλιάτορας». <u>Αναζητήστε πληροφορίες</u> στην εγκυκλοπαίδεια ή στο διαδίκτυο για το σπουδαίο μας ποιητή και διαβάστε κι άλλα ποιήματά του. Αυτό το ποίημα έχει <u>μελοποιηθεί</u> . Στην ώρα της Μουσικής ακούστε το στην τάξη.	μαθητής	ερευνητής	ποιητής, συνθέτης
19	6	BM	B	9	Το κορίτσι χαίρεται το παιχνίδι του με τη φύση. <u>Περιγράψτε</u> κι εσείς στο τετράδιό σας έναν περίπατο στο δάσος ή σε κάποιο άλλο μέρος, όπου η φύση σας εντυπωσίασε.	μαθητής, αφηγητής	συγγραφέας	-
20	6	BM	B	12	Πώς σας φαίνεται η ιδέα να γίνετε η παρέα των παιδιών που πηγαίνει να <u>εξερευνήσει</u> τη σπηλιά; (από το κείμενο «Το μεγάλο μυστικό» του Μάρκου Κάβουρα, σελ 10, 11) <u>Μοιράστε ρόλους</u> , θυμηθείτε τα λόγια των παιδιών, βάλτε και δικά σας, τραβήξτε τις κουρτίνες για να δημιουργηθεί σκοτάδι στην τάξη και παίξτε τη σκηνή στην οποία τα παιδιά βρίσκονται στην είσοδο της σπηλιάς.	μαθητής	ερευνητής, ηθοποιός	-
21	6	TE	A	59	<u>Γράψτε στο τετράδιό σας μια περιπέτεια</u> που έχετε ζήσει και σας φόβισε πολύ. Οι ερωτήσεις στα συννεφάκια θα σας	μαθητής, αφηγητής	συγγραφέας	-

					βοηθήσουν. Κατόπιν, διαβάστε το κείμενό σας στην τάξη έτσι ώστε να μεταδώσετε την αγωνία σας στους συμμαθητές σας.			
22	6	TE	A	63	Πάρτε μέρος στο διαγωνισμό που κάνει η τοπική εφημερίδα για το <u>καλύτερο σχολικό άρθρο</u> . Το βραβείο είναι μια ξενάγηση σε μια μεγάλη εφημερίδα για να γνωρίσετε από κοντά τους χώρους και τον τρόπο που δουλεύουν οι <u>δημοσιογράφοι</u> . Εργαστείτε σε ομάδες.	μαθητής, μέλος ομάδας	δημοσιογράφος	-
23	7	BM	B	32	Θα θέλατε να κάνετε ένα ταξίδι στο παρελθόν και να βρεθείτε την ημέρα που ο θεός Ποσειδώνας και η θεά Αθηνά διαγωνίζονται; Χωριστείτε σε τρεις ομάδες. <u>Η πρώτη ομάδα θα υποστηρίζει τη θεά Αθηνά, η δεύτερη το θεό Ποσειδώνα και η τρίτη θα κάνει τους θεούς που θα είναι οι κριτές.</u> Συζητήστε στην ομάδα σας τα επιχειρήματα που θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν η θεά Αθηνά και ο θεός Ποσειδώνας για να πείσουν τους υπόλοιπους θεούς ότι το δώρο που προσέφερε ο καθένας από αυτούς ήταν το πιο πολύτιμο δώρο για την πόλη. Η ομάδα των κριτών θα αξιολογήσει τα επιχειρήματα της κάθε ομάδας.	μαθητής, συνομιλητής, μέλος ομάδας	ηθοποιός	-
24	7	BM	B	32	Συζητήστε με το διπλανό σας: <ul style="list-style-type: none"> • Ποια υλικά χρειάζομαστε για να <u>μαγειρέψουμε τα φασολάκια</u>; • Ποια προετοιμασία πρέπει να 	μαθητής, συνομιλητής	μάγειρας, αρτοποιός, ζαχαροπλάστης	-

					<p>κάνουμε στα φασολάκια πριν τα ρίξουμε στην κατσαρόλα;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Πόσο πρέπει να βράσουν τα φασολάκια; • Με ποια σειρά βάζουμε τα υλικά για τα <u>κουλουράκια</u>; • Τι πρέπει να προσέξουμε όταν ψήνουμε τα κουλουράκια; 			
25	7	ΤΕ	A	67	<p>Σε πολλά παραμύθια σίγουρα έχετε ακούσει δέντρα ή ζώα να μιλούν και να συμπεριφέρονται όπως εμείς οι άνθρωποι.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Φτιάξτε κάτι πρωτότυπο για τη γωνιά της φύσης στην τάξη. Πάρτε μια <u>φανταστική συνέντευξη</u> από το αγαπημένο σας δέντρο, γράψτε τη σε ένα φύλλο χαρτιού και διακοσμήστε την με <u>ζωγραφιές ή φωτογραφίες</u> του δέντρου. • Σκεφτείτε ποιες ερωτήσεις θα κάνετε στο δέντρο που θα διαλέξετε. 	μαθητής	δημοσιογράφος	ζωγράφος, φωτογράφος
26	7	ΤΕ	A	68	<p>Χωριστείτε σε ομάδες και <u>αναζητήστε</u> στο διαδίκτυο, στην ιστοσελίδα www.oliveoil.gr, πληροφορίες για την <u>ελιά</u> και το <u>ελαιόλαδο</u>.</p>	μαθητής	ερευνητής	διατροφολόγος
27	7	ΤΕ	A	69	<p>Τι θα γινόταν άραγε αν η θεά Αθηνά δεν είχε κερδίσει το διαγωνισμό για την κυριαρχία της Αττικής; Τι θα γινόταν στην Αθήνα αν δεν υπήρχε η ελιά και το λάδι; Σκεφτείτε πώς θα φωτίζονταν οι δρόμοι και τα σπίτια των ανθρώπων, με τι θα στεφάνωναν τους Ολυμπιονίκες, και το σπουδαιότερο, πώς θα <u>μαγείρευαν</u> τα</p>	μαθητής	συγγραφέας	μάγειρας

					φαγητά τους. Βέβαια, από την άλλη μεριά, θα υπήρχαν καταρράχτες στην Ακρόπολη, πηγές και πηγάδια παντού και η Αττική θα είχε γεμίσει λίμνες και ορυζώνες. <u>Ξαναγράψτε στο τετράδιό σας το μύθο του Ποσειδώνα και της Αθηνάς με τέτοιο τρόπο ώστε νικητής να βγαίνει ο Ποσειδώνας.</u>			
28	7	ΤΕ	A	72	Οι εικόνες δείχνουν <u>πώς παράγεται το λάδι</u> . Παρατηρήστε προσεχτικά τις εικόνες και γράψτε στο τετράδιό σας με λίγα λόγια πώς φτάνει τελικά το λάδι στα ράφια των καταστημάτων. Για κάθε εικόνα γράψτε μια μικρή παράγραφο.	μαθητής	ελαιοπαραγωγός	-
29	7	ΤΕ	A	73	Τα παιδιά συζήτησαν στην τάξη για το ελαιόλαδο που αποτελεί τη βάση της <u>μεσογειακής διατροφής</u> . Αποφάσισαν λοιπόν <u>να βρουν</u> κι άλλες συνταγές με ελαιόλαδο και να φτιάξουν τον <u>οδηγό υγιεινής μαγειρικής</u> . <ul style="list-style-type: none"> • Ρωτήστε μαμάδες, μπαμπάδες, γιαγιάδες, παππούδες,... και συγκεντρώστε τις συνταγές σας σε έναν φάκελο. Διαβάστε τες στην τάξη και αποφασίστε ποιες από αυτές θα δημοσιευτούν στην εφημερίδα του σχολείου σας. • Γράψτε τη συνταγή του φαγητού ή του γλυκού που σας άρεσε πιο πολύ. 	μαθητής, συνομιλητής	ερευνητής, μάγειρας, ζαχαροπλάστης	διατροφολόγος
30	7	ΤΕ	A	74	Η Ένωση Ελαιοπαραγωγών της περιοχής σας προκήρυξε έναν διαγωνισμό για την πιο <u>πρωτότυπη</u> ετικέτα λαδιού. Όλοι οι	μαθητής	σχεδιαστής- γραφίστας	-

					μαθητές των δημοτικών σχολείων μπορούν να πάρουν μέρος. Ο νικητής του διαγωνισμού θα δει την ετικέτα του για έναν χρόνο σε όλα τα μπουκάλια της ένωσης. Η φαντασία σας, αλλά και οι πληροφορίες που βρίσκονται στη διπλανή ετικέτα θα σας βοηθήσουν να φτιάξετε τη δική σας.			
31	8	BM	B	50	Εσείς λέτε τα κάλαντα; <u>Μοιάζουν τα κάλαντα που τραγουδάτε στην περιοχή σας με αυτά της Κύπρου;</u> Γνωρίζετε κάλαντα από άλλες περιοχές της Ελλάδας;	μαθητής	λαογράφος-εθνογράφος	-
32	8	BM	B	50	Κοιτάξτε την προηγούμενη εικόνα και συζητήστε τι κρατούν τα παιδιά που <u>τραγουδούν τα κάλαντα</u> . Εσείς τι <u>όργανα</u> χρησιμοποιείτε για να πείτε τα κάλαντα;	μαθητής, συνομιλητής	-	μουσικός
33	8	BM	B	50	Τα κάλαντα είναι ένα από τα <u>έθιμα</u> της γιορτής των Χριστουγέννων. Ξέρετε άλλα έθιμα; Συζητήστε για τα έθιμα και τις παραδόσεις που γνωρίζετε. <u>Συγκεντρώστε πληροφορίες</u> από την οικογένειά σας για έθιμα που δεν υπάρχουν πια.	μαθητής, συνομιλητής, αγαπημένο πρόσωπο	λαογράφος-εθνογράφος, ερευνητής	-
34	8	BM	B	51	Ευχηθείτε κι εσείς στους συμμαθητές σας για τις γιορτές με μια κάρτα. Γράψτε τα ονόματά σας σε μικρά χαρτάκια και διπλώστε τα. Τραβήξτε τώρα ένα χαρτάκι. Γράψτε στο παιδί που σας έτυχε τις ευχές σας για τις γιορτές σε μια κάρτα που θα κατασκευάσετε. Τοποθετήστε την κάρτα σας σε ένα φάκελο που θα τον <u>ζωγραφίσετε</u> με χριστουγεννιάτικα σχέδια. Μην ξεχάσετε να διαβάσετε όλες	μαθητής	ζωγράφος	-

					τις κάρτες την ημέρα της σχολικής σας γιορτής.			
35	8	BM	B	55	Τι γνωρίζετε για το <u>έθιμο</u> της βασιλόπιτας; Από πού πήρε το όνομά της; Ποια άλλα έθιμα του τόπου σας ξέρετε για την Πρωτοχρονιά;	μαθητής, κάτοικος	λαογράφος	-
36	9	BM	B	61	Ο Άλκης έχει την επόμενη εβδομάδα τα γενέθλιά του. Η Ισμήνη αποφάσισε, αντί για δώρο, να τον καλέσει να πάνε μαζί στο <u>θέατρο</u> . Έψαξε με τη μητέρα της στην εφημερίδα και βρήκε μια καλή <u>κριτική για το έργο</u> «Υπηρέτης δύο αφεντάδων» του Μολιέρου. Έλειπαν όμως κάποιες πληροφορίες σχετικά με το πού βρίσκεται το θέατρο όπου παίζεται το έργο και με το τηλέφωνο επικοινωνίας. <u>Αναζητήστε</u> και εσείς μαζί με την Ισμήνη στη στήλη «παιδικά θέατρα» τις πληροφορίες που λείπουν.	μαθητής, παιδί	ερευνητής	ηθοποιός, κριτικός θεάτρου
37	9	BM	B	63	Στο μάθημα της Αισθητικής Αγωγής αποφασίσατε να <u>κατασκευάσετε μια αφίσα</u> με τον Αρλεκίνο για να στολίσετε την τάξη σας. Σιγουρευτείτε ότι έχετε καταλάβει τις οδηγίες κατασκευής του, απαντώντας στις παρακάτω ερωτήσεις: <ul style="list-style-type: none"> • Ποια είναι τα υλικά που χρειαζόμαστε για να κατασκευάσουμε τον Αρλεκίνο; • Πόσα και ποια <u>γεωμετρικά σχήματα</u> από χαρτόνι πρέπει να κόψουμε; • Τι σχήμα έχει το σώμα του Αρλεκίνου; 	μαθητής	σχεδιαστής-γραφίστας, εικαστικός	μαθηματικός

					<ul style="list-style-type: none"> • Από τι γεωμετρικά σχήματα σχηματίζονται τα πόδια του Αρλεκίνου; • Με ποιον τρόπο ολοκληρώνεται η κατασκευή; 			
38	9	BM	B	77, 78	<p>A) Το παραμύθι της Κοκκινোসκουφίτσας είναι γνωστό σε όλους σας. Αν σας έλεγαν να <u>φτιάξετε το παραμύθι «από την ανάποδη»</u>, να κάνετε δηλαδή το λύκο «καλό» και την Κοκκινোসκουφίτσα ένα «κακό» κορίτσι, θα τα καταφέρνατε; Αφού συμβουλευτείτε τις σημειώσεις σας, γράψτε στο τετράδιό σας το παραμύθι που φτιάξατε (Άσκηση 6).</p> <p>B) Διαβάστε στην τάξη τα παραμύθια που γράψατε και διαλέξτε το πιο διασκεδαστικό. Αν κάτι μέσα στο παραμύθι δε σας αρέσει, διορθώστε το ή αλλάξτε το. Ετοιμαστείτε να «ζωντανέψετε» το παραμύθι στην τάξη! Πώς;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Διαλέξτε τους <u>ρόλους</u> σας. • Πάρτε χαρτιά, χρώματα, κούτες, παλιά ρούχα και φτιάξτε τα <u>σκηνικά</u> και τα <u>κοστούμια</u> σας. • Διαλέξτε τη <u>μουσική</u> που σας αρέσει (Άσκηση 7) 	μαθητής	συγγραφέας, σεναριογράφος, ηθοποιός, σκηνογράφος, ενδυματολόγος, υπεύθυνος μουσικής	-
39	9	TE	B	13	<p>Θέλετε να μάθετε περισσότερα για την <u>ιστορία του θεάτρου</u> στην Ελλάδα και τον υπόλοιπο κόσμο; Η ιστοσελίδα www.culture.gr θα σας βοηθήσει στην αναζήτησή σας.</p>	μαθητής	θεατρολόγος, ερευνητής	-

40	9	TE	B	15	<p>«Ο κύριος Μαρσέλ όμως είπε πως τα παλιά χρόνια ξέρανε και φτιάχνανε τα θέατρα έτσι που να ακούνε όλοι». Θα θέλατε να γνωρίσετε ένα αρχαίο θέατρο; Το αρχαίο θέατρο της Επιδαύρου είναι από τα σπουδαιότερα θέατρα.</p> <p>Χωριστείτε σε τρεις ομάδες και προετοιμάστε μια επίσκεψη με την τάξη σας στο αρχαίο θέατρο της Επιδαύρου.</p> <p>1^η ομάδα: <u>Αναζητήστε και συγκεντρώστε πληροφορίες</u> από την εγκυκλοπαίδεια καθώς και από την ιστοσελίδα www.argolidanews.gr/argolida/argolida_1.htm . Γράψτε <u>λίγα λόγια για το θέατρο</u> της Επιδαύρου στην αρχαία και νεότερη ελληνική ιστορία, για τις παραστάσεις που γίνονταν και γίνονται εκεί ακόμα.</p> <p>2^η ομάδα: <u>Δείξτε στο χάρτη</u> της Ελλάδας τη διαδρομή που πρέπει να ακολουθήσετε για να πάτε από την περιοχή σας στο Νομό Αργολίδας. Ρωτήστε για τα ωράρια επίσκεψης (θερινά-χειμερινά) του θεάτρου καθώς και για τις τιμές των εισιτηρίων.</p> <p>3^η ομάδα: Συγκεντρώστε πληροφορίες από <u>ταξιδιωτικούς οδηγούς</u> και προτείνετε και άλλα αξιοθέατα της Αργολίδας.</p>	μαθητής, μέλος ομάδας	ερευνητής, θεατρολόγος, ταξιδιωτικός πράκτορας	γεωγράφος
41	9	TE	B	16, 17	Με το έργο «Η Κοκκινোসκουφίτσα από την ανάποδη» διασκεδάσατε πολύ μέσα στην τάξη. Θέλετε να <u>κάνετε το παραμύθι θεατρικό έργο</u> και να το παίξετε στις 20	μαθητής	σεναριογράφος, σχεδιαστής-γραφίστας	ηθοποιός, σκηνογράφος, ενδυματολόγος, υπεύθυνος

					<p>Μαρτίου, που είναι η Παγκόσμια Ημέρα Θεάτρου για τα παιδιά και τους νέους; Καλό θα ήταν να το γράψετε πρώτα (Άσκηση 1)</p> <p>Γιατί, άραγε, η Ραλλού ανησυχεί τόσο πολύ; Αφού έχετε μάθει τους <u>ρόλους</u>, έχετε κατασκευάσει τα <u>κοστούμια</u>, τα <u>σκηνικά</u>, έχετε διαλέξει τη <u>μουσική</u>, το <u>φωτισμό</u>... Υπάρχει ακόμα κάτι που δεν έχετε κάνει; Μα φυσικά! Να ενημερώσετε τους άλλους για το θεατρικό σας! Πρέπει να το μάθουν όλοι και να έρθουν να το δουν!</p> <p>Γι' αυτό ετοιμάστε:</p> <ul style="list-style-type: none"> • μια <u>αφίσα</u> • το <u>πρόγραμμα</u> της παράστασης • <u>προσκλήσεις</u> για τους γονείς και τους συμμαθητές σας. (Άσκηση 2) 			μουσικής
42	10	BM	B	87	<p>Η γάτα μας έχει τη δική της γλώσσα». Μπορούμε, πιστεύετε, να πούμε ότι και τα ζώα έχουν «<u>τη δική τους γλώσσα</u>»; Συζητήστε για τον <u>τρόπο που επικοινωνούν τα ζώα</u> μεταξύ τους. Αναφέρετε κάποια δικά σας παραδείγματα.</p>	μαθητής, συνομιλητής	γλωσσολόγος	βιολόγος
43	10	BM	B	87	<p>Συζητήστε με το δάσκαλό σας τις <u>αλλαγές που έγιναν στην ελληνική γλώσσα</u> μέσα στο χρόνο.</p>	μαθητής, συνομιλητής	γλωσσολόγος	-
44	10	BM	B	90	<p>Η δασκάλα του μπαλέτου είπε στα παιδιά ότι: «ο <u>χορός</u> είναι πάνω από όλα η γλώσσα του σώματος». Πώς καταλαβαίνετε τα λόγια της</p>	μαθητής	χορευτής,	χορογράφος

					δασκάλας; Πώς μπορούν οι <u>χορευτές να «μιλήσουν» με το σώμα;</u>			
45	10	BM	B	94, 95	<p>Πάνω σε τι υλικά έγραφε όλος αυτός ο αρχαίος κόσμος; Από όλους σχεδόν τους λαούς έχουν βρεθεί <u>επιγραφές</u> χαραγμένες σε κεραμικά. Πιο επίσημα κείμενα βρέθηκαν σκαλισμένα σε μάρμαρο ή σε βράχο, ακόμα και σε μεταλλικές πλάκες.</p> <p>Αργότερα χρησιμοποίησαν κατάλληλα επεξεργασμένα δέρματα (περγαμηνές), πάπυρους και τελικά χαρτί.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αναζητήστε πληροφορίες για τα υλικά γραφής στον αρχαίο κόσμο. • Συζητήστε στην τάξη τα υλικά γραφής που χρησιμοποιούσαν τότε και σήμερα. • Πώς μπορούμε να γράψουμε πάνω σε ξύλο, σε δέρμα, σε ύφασμα ή σε μια... τούρτα γενεθλίων; 	μαθητής	ερευνητής	εικαστικός (χαρακτήρας)
46	10	TE	B	24	Γράψτε κι εσείς στο τετράδιό σας πώς πρωτογνωρίσατε μια <u>ξένη γλώσσα</u> .	μαθητής	γλωσσολόγος	καθηγητής ξένων γλωσσών
47	10	TE	B	27	<p>Στα παρακάτω σύμβολα βλέπουμε τη λέξη «πουλί» σε <u>διαφορετικές γραφές</u> από το 3500 π.Χ. μέχρι σήμερα. Η Ραλλού σας προτείνει να <u>φτιάξετε μια αφίσα</u> για την τάξη σας με κείμενα από διάφορες γλώσσες και γραφές.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Χωριστείτε σε ομάδες, διαλέξτε κάποια γραφή και δημιουργήστε τα δικά σας σύμβολα για τις λέξεις: λόφος, φεγγάρι, δέντρο, λίμνη, γάτα. 	μαθητής, μέλος ομάδας	σχεδιαστής-γραφίστας, συγγραφέας	γλωσσολόγος

					<ul style="list-style-type: none"> • Διαλέξτε τρεις από τις παραπάνω λέξεις-σύμβολα και γράψτε μια μικρή ιστορία. Μην ξεχάσετε κάθε φορά που χρησιμοποιείτε αυτές τις λέξεις να γράφετε το αντίστοιχο σύμβολο. 			
48	11	BM	Γ	17	<p>Η «Φρουτοπία» είναι μια αστεία εικονογραφημένη ιστορία ή αλλιώς κόμικ. Ο Ευγένιος Τριβιζάς είναι ο <u>συγγραφέας</u> της εικονογραφημένης ιστορίας. Αφού έγραψε την ιστορία την έδωσε μετά στο <u>σκιτσογράφο</u> Νίκο Μαρουλάκη για να φτιάξει τα σκίτσα.</p> <p>Συζητήστε με το διπλανό σας ποια νομίζετε ότι ήταν η ιστορία που έδωσε ο συγγραφέας στο σκιτσογράφο και γράψτε την στο τετράδιό σας.</p>	μαθητής, συνομιλητής	συγγραφέας	σκιτσογράφος
49	11	TE	B	31	<p>Ο Μπελάς και ο Ρουμποτύρης ήταν δύο γάτοι αστείοι, πονηροί, τολμηροί, απρόσεκτοι και ζημιάρηδες. Οι γάτες ήταν το αγαπημένο ζώο του ποιητή και γι' αυτό αφιέρωσε σε αυτές πολλά ποιήματα.</p> <p><u>Περιγράψτε και εσείς στο τετράδιό σας το ζώο που αγαπάτε πιο πολύ.</u></p>	μαθητής	βιολόγος	κτηνίατρος
50	11	TE	B	31	<p>Τι θα λέγατε να παίξουμε τις σκανταλιές των γάτων με <u>παντομίμα</u>; Η παντομίμα δε χρειάζεται ούτε λόγια ούτε σκηνικά. Μπορείτε μόνο με τις κινήσεις, τις γκριμάτσες ή τις χειρονομίες σας να κάνετε τους άλλους να καταλάβουν αμέσως το θέμα σας και να γελάσουν.</p> <p>Διαλέξτε με το διπλανό σας μια σκανταλιά των γάτων, σκεφτείτε τον τρόπο που θα την παρουσιάσετε και αφήστε τους</p>	μαθητής	ηθοποιός (μίμος)	-

					άλλους να τη μαντέψουν!			
51	11	TE	B	31	Σκεφτείτε τι θα κάνατε εσείς στη θέση του Αργύρη. Σας έτυχε να πάτε κάποτε αδιάβαστοι ή όχι αρκετά διαβασμένοι στο σχολείο; Τι κάνατε; <u>Γράψτε τη δική σας ιστορία</u> στο τετράδιό σας με ζωντανό και εύθυμο τρόπο, όπως στο κείμενο που διαβάσατε («Ο Αργύρης και το πρόβλημα», ΒΜ, σελ 11)	μαθητής, αφηγητής	συγγραφέας	-
52	11	TE	B	36	Ένα παιδικό περιοδικό κάνει αυτόν τον μήνα ένα διαγωνισμό κόμικ για παιδιά του δημοτικού σχολείου. Η τάξη σας αποφάσισε να πάρει μέρος στο διαγωνισμό, αφού το βραβείο είναι μια συλλεκτική σειρά από τα πιο αγαπητά παιδικά κόμικ! Δουλέψτε σε ομάδες. Φέρτε στην τάξη αγαπημένα σας κόμικ και παρατηρήστε τα. Η Ραλλού θα σας βοηθήσει να <u>φτιάξετε μια ωραία εικονογραφημένη ιστορία</u> δίνοντάς σας μερικές συμβουλές.	μαθητής, μέλος ομάδας, αναγνώστης	συγγραφέας, σκιτσογράφος	-
53	11	TE	B	37	Μια μέρα ο Τρύφωνας επισκέφτηκε την τάξη της Αλεξάνδρας: -Κυρία, κυρία! Ένας παπαγάλος έξω από το παράθυρο! φώναξαν τα παιδιά. Ήταν ο Τρύφωνας. Είχε κολλήσει το μουσκεμένο ράμφος του πάνω στο κλειστό τζάμι και τα πανέξυπνα ζωηρά μάτια του ήταν καρφωμένα πάνω στη δασκάλα. Τα παιδιά σηκώθηκαν όρθια και... Βάλτε τη φαντασία σας να δουλέψει και <u>συνεχίστε στο τετράδιό σας την ιστορία</u>	μαθητής	συγγραφέας	-

					με τον Τρύφωνα που μπαίνει στην τάξη της Αλεξάνδρας. Προσπαθήστε η ιστορία σας να κάνει τους συμμαθητές σας να γελάσουν.			
54	12	BM	Γ	32	Γνωρίζετε άλλους ήρωες της ελληνικής επανάστασης; Ποιον ήρωα ή ποια ηρωίδα θαυμάζετε περισσότερο; Μιλήστε γι' αυτούς στην τάξη. <u>Βρείτε</u> φωτογραφίες τους και <u>φτιάξτε μια αφίσα-αφιέρωμα</u> με αυτούς τους ήρωες που θα το χρησιμοποιήσετε στο στολισμό της τάξης σας για τη γιορτή της 25ης Μαρτίου.	μαθητής, συνομιλητής	ερευνητής, σχεδιαστής-γραφίστας	-
55	13	BM	Γ	34	Ο ποιητής χρησιμοποιεί πολλές εικόνες στο ποίημα. <ul style="list-style-type: none"> • Ποια εικόνα σας αρέσει περισσότερο; Γιατί διαλέξατε αυτή την εικόνα; • <u>Σχεδιάστε την τώρα σε ένα φύλλο χαρτιού</u> βάζοντας ένα δικό σας τίτλο. Κατόπιν συγκεντρώστε όλες τις ζωγραφιές σας και φτιάξτε ένα άλμπουμ με θέμα: «Τα παιδιά ζωγραφίζουν για τα παιδιά». 	μαθητής, παιδί	ζωγράφος	-
56	13	TE	B	45	Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διοργανώνει διαγωνισμό με θέμα «Η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα δικαιώματα των παιδιών» και ζητάει από τα παιδιά και τους εφήβους της Ευρώπης μεταξύ 10 και 18 ετών να <u>φτιάξουν μια αφίσα</u> σχετικά με το θέμα αυτό. Τα καλύτερα έργα θα χρησιμοποιηθούν για εκστρατείες υπεράσπισης των δικαιωμάτων των παιδιών. Διαβάσατε στο διαδίκτυο την παραπάνω	μαθητής, συνομιλητής, μέλος ομάδας	σχεδιαστής-γραφίστας	-

					<p>είδηση και η τάξη σας αποφάσισε να πάρει μέρος σε αυτόν τον διαγωνισμό. Χωριστείτε σε ομάδες, συζητείστε και αποφασίστε:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Το θέμα που θα έχει η αφίσα σας. • Την εικόνα που θα χρησιμοποιήσετε ώστε να έχει σχέση με το θέμα. • Το μήνυμα, που κατά τη γνώμη σας θα είναι σύντομο και πρωτότυπο, ώστε να το θυμάται κάποιος εύκολα. • Το μέγεθος της αφίσας καθώς και τα υλικά που θα χρησιμοποιήσετε για την κατασκευή της. 			
57	14	BM	Γ	52	<p>Δουλέψτε σε ομάδες. Διαλέξτε μια εικόνα από το κείμενο που σας εντυπωσίασε και δείχνει τον αγώνα του ανθρώπου να κυριαρχήσει στη φύση. Παρουσιάστε την εικόνα σας στην τάξη με ... <u>παντομίμα</u>. Αφήστε τους συμμαθητές σας να την καταλάβουν χωρίς να μιλάτε, μόνο με τις κινήσεις του σώματός σας.</p>	μαθητής, μέλος ομάδας	ηθοποιός (μίμος)	-
58	14	BM	Γ	58	<p><u>Παίξτε με το περίεργο μηχανήμα!</u> Ας κάνει κάποιος αυτόν που πήγε πρώτος να αγοράσει το αναψυκτικό και ένας άλλος αυτόν που χρησιμοποίησε το κινητό του για να πάρει το αναψυκτικό. Με τις κινήσεις σας και με τις εκφράσεις του προσώπου σας να δείξετε τα συναισθήματά τους.</p>	μαθητής, καταναλωτής	ηθοποιός	-
59	14	BM	Γ	63	<p>Ο <u>δάσκαλος της πληροφορικής</u> είπε στα παιδιά της τάξης: «Το ίντερνετ δεν είναι δίκτυο μηχανημάτων αλλά δίκτυο</p>	μαθητής, συνομιλητής	καθηγητής Πληροφορικής	-

					ανθρώπων». Συμφωνείτε με την άποψή του; Πώς το ίντερνετ μπορεί να ενώσει τους ανθρώπους; Μήπως μπορεί επίσης να τους απομονώσει; Συζητήστε στην τάξη την άποψή σας.			
60	14	TE	B	52	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Συγκεντρώστε πληροφορίες</u> και εικόνες από εγκυκλοπαίδειες και από το διαδίκτυο για τις πιο σημαντικές εφευρέσεις του ανθρώπου. Συζητήστε στην τάξη και <u>διαλέξτε μια εφεύρεση</u> που εσείς θεωρείτε σπουδαία. • Γράψτε ένα σύντομο κείμενο ως 100 λέξεις και εξηγήστε ποια είναι η εφεύρεση που σας εντυπωσίασε περισσότερο. Κολλήστε και τις φωτογραφίες και φτιάξτε ένα βιβλίο της τάξης σας με τίτλο «Οι εφευρέσεις που άλλαξαν τον κόσμο». 	μαθητής, συνομιλητής	ερευνητής	εφευρέτης
61	14	TE	B	55	Η ιστοσελίδα του σχολείου σας έχει ένα αφιέρωμα στην τεχνολογία. Κάθε τάξη θα ασχοληθεί με ένα ξεχωριστό θέμα. Η τάξη σας διάλεξε να ασχοληθεί με το θέμα « <u>Οι μηχανές στη ζωή μας</u> ». Κάθε ένας από εσάς πρέπει να περιγράψει το μηχάνημα που του έχει κάνει ιδιαίτερη εντύπωση με όσο το δυνατόν περισσότερες λεπτομέρειες. Όλα τα κείμενα θα δημοσιευτούν στην ιστοσελίδα.	μαθητής	-	εφευρέτης, μηχανολόγος μηχανικός
62	14	TE	B	59	Στην ώρα του μαθήματος των Αγγλικών επισκεφτείτε την ηλεκτρονική διεύθυνση www.nasa.gov/audience/forkids/home/index.html για να μάθετε για το «μεγάλο γαλάζιο βόλο» που ζούμε, πώς είναι το	μαθητής	ερευνητής, αστρονόμος	μηχανολόγος μηχανικός, ζωγράφος

					ηλιακό μας σύστημα και από τι είναι φτιαγμένο ένα αστέρι, την ιστορία των ρομπότ και για να ζωγραφίσετε ένα διαστημικό λεωφορείο.			
63	15	BM	Γ	72	Η τάξη σας αποφάσισε να κάνει ένα πασχαλινό αφιέρωμα με θέμα: <u>τα έθιμα του Πάσχα</u> . Αναζητήστε πληροφορίες και φωτογραφίες για πασχαλινά έθιμα που γίνονται στην περιοχή σας. Ενημερώστε και τις άλλες τάξεις του σχολείου σας για το αφιέρωμα της τάξης σας. Ζητήστε τους να σας βοηθήσουν να εμπλουτίσετε το αφιέρωμά σας. Συγκεντρώστε όλες τις εργασίες και ανακοινώστε τις με μια εφημερίδα τοίχου στο σχολείο σας.	μαθητής, κάτοικος	ερευνητής, λαογράφος-εθνογράφος	-
64	16	BM	Γ	81	Κοιτάζτε προσεκτικά το χάρτη της Ρόδου και βρείτε: <ul style="list-style-type: none"> • Με τι μέσο μπορεί <u>να πάει κάποιος</u> από την πόλη της Ρόδου στις Πεταλούδες; • Ποια διαδρομή θα συστήνατε σε κάποιον που θέλει να δει τις αρχαιότητες του νησιού; • Πώς μπορεί κάποιος, που βρίσκεται στη Σκάλα Καμείρου, να επισκεφτεί τη Μονή της Παναγίας Τσαμπίκας; • Πού θα μπορούσε να κολυπήσει κάποιος σε απόσταση μέχρι 20 χλμ. από την πόλη της Ρόδου; 	μαθητής, ταξιδιώτης, επιβάτης	ταξιδιωτικός πράκτορας	-
65	16	BM	Γ	85	Αν ήσαστε <u>ζωγράφοι</u> ποιο μέρος από αυτά που επισκέφτηκε ο συγγραφέας θα θέλατε να ζωγραφίσετε; Βρείτε την	μαθητής, αναγνώστης	ζωγράφος	-

					περιγραφή του μέσα στο κείμενο. Ποιες λέξεις του κειμένου θα σας οδηγούσαν στα σχήματα και στα χρώματα που θα διαλέγατε;			
66	16	BM	Γ	88	Η ποιήτρια ταξιδεύει με τη φαντασία της στα νησιά του Αιγαίου. <u>Βρείτε στο χάρτη της Ελλάδας τα μέρη όπου ταξιδεύει και ταξιδέψτε μαζί της.</u>	μαθητής, ταξιδιώτης	-	γεωγράφος
67	16	TE	B	62	Ο συγγραφέας του κειμένου «Το παραδεισένιο Πήλιο» (BM, σελ 74, 75) Κώστας Ουράνης περιγράφει τη διαδρομή με τρένο από το Βόλο στις Μηλιές. Περιγράψτε κι εσείς μια <u>όμορφη διαδρομή που έχετε κάνει</u> με πλοίο, τρένο, αεροπλάνο, λεωφορείο ή αυτοκίνητο και σας είχε εντυπωσιάσει.	μαθητής, επιβάτης, ταξιδιώτης	-	ταξιδιωτικός πράκτορας
68	16	TE	B	63	Εντυπωσιαστήκατε από την περιγραφή του Πηλίου και θέλετε και εσείς να <u>επισκεφτείτε</u> το όμορφο βουνό. <u>Βρείτε στο χάρτη</u> της Ελλάδας πού βρίσκεται το Πήλιο και συζητήστε με την ομάδα σας με ποιο τρόπο θα μπορούσατε να το επισκεφτείτε.	μαθητής, ταξιδιώτης, συνομιλητής, μέλος ομάδας	-	ταξιδιωτικός πράκτορας, γεωγράφος
69	16	TE	B	64	<ul style="list-style-type: none"> • Η <u>ιστορία</u> της Ρόδου είναι σίγουρα μεγάλη, αλλά και η ιστορία <u>του τόπου σας</u> επίσης. <u>Ψάξτε</u> για τα ίχνη της ιστορίας στον τόπο όπου ζείτε. Επισκεφτείτε το κάστρο, τα ερείπια και ό,τι άλλο αναφέρεται στα παλαιότερα χρόνια και έχει σχέση με την ιστορία του τόπου σας. • Οργανώστε μια αναπαράσταση ενός ιστορικού γεγονότος ή κάποιου παλιού εθίμου της περιοχής σας. 	μαθητής, ταξιδιώτης, κάτοικος	λαογράφος-εθνογράφος, ερευνητής	ιστορικός

70	16	TE	B	64	Φτιάξτε έναν απλό χάρτη της γειτονιάς, της συνοικίας ή της περιοχής σας. Σχεδιάστε τους κύριους δρόμους, κτίρια που ξεχωρίζουν, πλατείες, φυσικά τοπία (βουνά, ποτάμια, λίμνες, κ.ά.). Σημειώστε πάνω στο χάρτη με σύμβολα ή εικόνες όλα όσα έχουν ιδιαίτερη σημασία για τους κατοίκους και τους επισκέπτες. Επικοινωνήστε μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου με συμμαθητές σας από άλλα μέρη της Ελλάδας για να ανταλλάξετε πληροφορίες σχετικές με τους τόπους σας.	μαθητής, κάτοικος, συνομιλητής, ταξιδιώτης	γεωγράφος	-
71	16	TE	B	66	Ταξιδεύετε συχνά; Κρατάτε ημερολόγιο με τις ταξιδιωτικές σας εντυπώσεις; Αν όχι, είναι καιρός να αρχίσετε! Είναι πολύ συγκινητικό να διαβάζετε μετά από χρόνια πώς περάσατε, τι είδατε σε κάποιο ταξίδι σας. Η Ραλλού θα σας βοηθήσει να γράψετε στο τετράδιό σας ένα ημερολόγιο για ένα ταξίδι που κάνατε.	μαθητής, ταξιδιώτης	-	ταξιδιωτικός πράκτορας
72	16	TE	B	69	<ul style="list-style-type: none"> • Εμπνευστείτε και εσείς από την ομορφιά ενός ελληνικού νησιού και γράψτε με την ομάδα σας ένα <u>ποίημα</u> με ευχάριστο και αστείο τρόπο, όπως η Θέτη Χορτιάτη («Ανοιξα του Αιγαίου τη θύρα», ΒΜ, σελ 87) • Την ώρα της Μουσικής προσπαθήστε να βρείτε μια <u>μελωδία</u> και να διασκεδάσετε τραγουδώντας το ποίημά σας. 	μαθητής, μέλος ομάδας	ποιητής	μουσικός, συνθέτης

Πίνακας 6
Διαθεματικές δραστηριότητες Ελληνικής Γλώσσας Ε' Δημοτικού

Ε' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Α/Α	ΕΝΟΤΗΤΑ	ΕΙΔΟΣ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΥ	ΤΕΥΧΟΣ	ΣΕΛ	ΕΚΦΩΝΗΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΡΟΛΟΙ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΜΠΛΕΚΟΝΤΑΙ	
							ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΑ	ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΝΤΑ
1	1	BM	A	10	Κλείστε τα μάτια και φανταστείτε ότι είστε μέσα σ' ένα δάσος. <u>Ποια φυτά και ποια ζώα υπάρχουν</u> μέσα σ' αυτό; Διαλέξτε τους «ήρωές» σας, όπως ο Πορκιουπίνος και ο Τιμ στο κείμενο που διαβάσατε («Ο φίλος μας το δάσος», σελ 8). <u>Σκεφτείτε μια ιστορία</u> . Για παράδειγμα, μια πυρκαγιά ξεσπάει και απειλεί το δάσος ή μια <u>όξινη βροχή</u> αρχίζει να πέφτει ή κάποιοι παράνομοι ξυλοκόποι κόβουν δέντρα. Τι θα κάνουν οι ήρωες της ιστορίας και τα άλλα πλάσματα του δάσους;	μαθητής	συγγραφέας	βιολόγος, περιβαλλοντολόγος, χημικός
2	1	BM	A	13	<u>Βρείτε σε έναν χάρτη της Ευρώπης</u> την περιοχή όπου βυθίστηκε το «Πρεστίζ» (δεξαμενόπλοιο). Τι θα γινόταν αν φυσούσαν νότιοι ή νοτιοδυτικοί <u>άνεμοι</u> ; Ποιες χώρες θα είχαν τότε πρόβλημα;	μαθητής	-	γεωγράφος, μετεωρολόγος
3	1	BM	A	17	Αφού διαβάσετε προσεκτικά το κείμενο («Ο φίλος μας ο άνεμος», σελ 16) και παρατηρήσετε την εικόνα, περιγράψτε έναν <u>κυκλαδίτικο ανεμόμυλο</u> . Μπορείτε να βρείτε και άλλες πληροφορίες σε εγκυκλοπαίδειες.	μαθητής, αναγνώστης	αρχιτέκτονας, πολιτικός μηχανικός	-
4	1	BM	A	17	Πώς μπορεί η ενέργεια του ανέμου, η <u>αιολική ενέργεια</u> (από τον Αίολο, τον αρχαίο θεό του ανέμου), να χρησιμοποιηθεί σήμερα για την	μαθητής	ηλεκτρολόγος μηχανικός	-

					<u>παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος</u> ; Ανακαλύψτε στο παρακάτω σχήμα έναν σύγχρονο ανεμόμυλο και συγκρίνετέ τον με τον παραδοσιακό κυκλαδίτικο.			
5	1	TE	A	8	Χρησιμοποιώντας τα ίδια ή παρόμοια επιρρήματα και φράσεις (στην αρχή, μετά, κάθε χρόνο, τον περασμένο χρόνο, φέτος) <u>γράψτε στο τετράδιό σας μια δική σας ιστορία με θέμα το <u>φύτεμα λουλουδιών ή δέντρων</u></u> .	μαθητής	συγγραφέας	ανθοκόμος, βιολόγος
6	1	TE	A	13	Στο κείμενο («Πάρτι στη... λάσπη», σελ 12) αναφέρονται <u>πουλιά, έντομα και φυτά</u> που υπάρχουν στους υδροβιότοπους της Ελλάδας. Υπογραμμίστε τα σημεία όπου δίνονται πληροφορίες γι' αυτά, <u>βρείτε περισσότερες πληροφορίες στην εγκυκλοπαίδεια και συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα</u> .	μαθητής, αναγνώστης	ερευνητής, βιολόγος, περιβαλλοντολόγος	-
7	2	BM	A	27	Χωριστείτε σε τρεις ομάδες. Βρείτε από το Ανθολόγιο τα ποιήματα: «Ο κορυδαλλός», σελ. 83, «Τα βουνά», σελ. 130, και «Οι γκιόνηδες», σελ. 143. Απαγγείλτε τα και <u>ηχογραφήστε</u> τα. Μπορείτε να ηχογραφήσετε <u>ήχους πουλιών ή άλλους ήχους της φύσης ή της πόλης</u> και να τους συνδυάσετε με την απαγγελία σας.	μαθητής, μέλος ομάδας, αναγνώστης	ηχολήπτης	βιολόγος, περιβαλλοντολόγος
8	2	BM	A	30	<u>Συλλέξτε υλικό</u> από εγκυκλοπαίδειες, περιοδικά και ενημερωτικά φυλλάδια και γράψτε ένα κείμενο που να περιέχει όλες τις πληροφορίες για ένα <u>πολιτιστικό κέντρο</u> που υπάρχει στον τόπο σας ή στην ευρύτερη περιοχή σας, π.χ. ποιο είναι, πότε χτίστηκε, ποια η σημασία του για τον	μαθητής, κάτοικος	ερευνητής	μουσικός, ηθοποιός, χορευτής, εικαστικός

					ελληνικό πολιτισμό.			
9	2	BM	A	32	Στο κείμενο της σελ. 28 είδαμε ότι στο πλαίσιο της έκθεσης με θέμα « <u>Παιχνίδια Πολιτισμού</u> » περιλαμβάνονται πολλές δραστηριότητες από όλες τις μορφές της <u>τέχνης</u> . Το παραπάνω κολάζ απεικονίζει εκδηλώσεις με μορφές σύγχρονης τέχνης. Ποιες είναι αυτές; Χωριστείτε σε ομάδες και <u>φτιάξτε το δικό σας κολάζ</u> με φωτογραφίες και κείμενα για εκδηλώσεις που γίνονται για παιδιά ή για μεγάλους στην πόλη σας ή σε γειτονική σας πόλη.	μαθητής, μέλος ομάδας, κάτοικος	εικαστικός	μουσικός, ηθοποιός, χορευτής, εικαστικός
10	2	BM	A	33	Πάρτε ένα <u>σχέδιο της πόλης</u> όπου μένετε και <u>βρείτε</u> το σπίτι σας, το σχολείο σας, την πλατεία της περιοχής, την εκκλησία, το δημαρχείο και άλλα σημαντικά κτίρια και εγκαταστάσεις (π.χ. μουσείο, αν υπάρχει, θέατρο, γήπεδο κ.ά.). Αν μένετε σε χωριό, βρείτε τον χάρτη του νομού σας και σημειώστε: <ul style="list-style-type: none"> • τη θέση του χωριού • ποια είναι η πρωτεύουσα του νομού και σε πόση απόσταση βρίσκεται από το χωριό • ποια είναι η πιο κοντινή πόλη από αυτό • ποια είναι τα κοντινά χωριά Γράψτε ένα σύντομο κείμενο με <u>οδηγίες για κάποιον που θέλει να έρθει να σας βρει στην πόλη που μένετε ή για κάποιον που θέλει να πάει από το χωριό σας στην πιο κοντινή πόλη.</u>	μαθητής, κάτοικος	ερευνητής, γεωγράφος-	ταξιδιωτικός πράκτορας
11	2	TE	A	22	Στο ταξίδι σας αυτό (στην Ντίσνεϋλαντ) συναντήσατε πολλούς από τους ήρωες	μαθητής, ταξιδιώτης	συγγραφέας, εικονογράφος	-

					των παιδικών παραμυθιών. <u>Φτιάξτε μια ιστορία</u> με ένα φανταστικό ταξίδι και πρωταγωνιστή τον Πινόκιο (το αστείο ξύλινο ανθρωπάκι με τη μεγάλη μύτη που αγαπάει να λέει τόσο συχνά ψέματα) και εσάς, <u>εικονογραφήστε</u> την και παρουσιάστε τη στην τάξη. Τι χρειαζόμαστε για το φανταστικό ταξίδι;			
12	2	TE	A	23	Τα παιδιά αποφάσισαν για την έκθεση του σχολείου να <u>φτιάξουν μια πόλη</u> , όπου πρωταγωνιστής δε θα ήταν τα χαρτόνια ή ο πηλός αλλά τα άδεια τενεκεδάκια από τις κονσέρβες. Διαβάστε παρακάτω τα <u>υλικά που χρειάστηκαν</u> και πώς κατασκεύασαν αυτή την περίεργη πόλη.	μαθητής, αναγνώστης	αρχιτέκτονας, πολιτικός μηχανικός	εικαστικός
13	3	BM	A	43	<u>Καταγράψτε</u> τις μαρτυρίες προσώπων του περιβάλλοντός σας τις οποίες άκουσαν από τους παππούδες ή τις γιαγιάδες τους ή άλλα πρόσωπα που έζησαν σε αυτόν τον πόλεμο. Μπορείτε να τις <u>μαγνητοφωνήσετε</u> και μετά να τις γράψετε ή να κρατάτε σημειώσεις την ώρα που σας τις διηγούνται. Προσέξτε να μην παραλείψετε να χρησιμοποιήσετε επιρρήματα, φράσεις και προτάσεις που δηλώνουν χρόνο.	μαθητής	ερευνητής, δημοσιογράφος	ιστορικός
14	3	BM	A	45	<u>Συγκεντρώστε υλικό</u> από εφημερίδες, περιοδικά, λογοτεχνικά βιβλία, ημερολόγια, μαρτυρίες, που θα σας δώσει πληροφορίες για την ημέρα της 28ης Οκτωβρίου 1940, αλλά και τα χρόνια της Κατοχής και της Αντίστασης. Μπορείτε να καλέσετε στο σχολείο σας έναν <u>ιστορικό</u>	μαθητής, συνομιλητής	ερευνητής, ιστορικός, συγγραφέας	-

					<u>συγγραφέα</u> για να συζητήσετε.			
15	3	BM	A	45	<u>Φτιάξτε ένα λεύκωμα με στίχους τραγουδιών</u> , π.χ. Άξιον εστί του Ο. Ελύτη, Μαουτχάουζεν του Ι. Καμπανέλλη, μελοποιημένα από τον Μ. Θεοδωράκη, ή τα τραγούδια της Σ. Βέμπο.	μαθητής	επιμελητής λευκώματος	συνθέτης, στιχουργός
16	4	BM	A	56	Παραπάνω έχουμε την <u>επιστημονική περιγραφή</u> του μπουλντόγκ. Περιγράψτε με τον δικό σας τρόπο το <u>αγαπημένο σας ζώο</u> ή ένα από αυτά που συνήθως ζουν μαζί με τους ανθρώπους.	μαθητής	βιολόγος	κτηνίατρος
17	4	BM	A	63	Γράψτε στο τετράδιό σας τη δική σας <u>συνέχεια στον μύθο</u> , βάζοντας να παίρνουν μέρος στην ιστορία και οι άνθρωποι του αγροκτήματος, που θα προσπαθούν να βοηθήσουν την κατσίκια να γλιτώσει από τον λύκο.	μαθητής	συγγραφέας	-
18	4	BM	A	63	Στο επόμενο τεύχος της <u>εφημερίδας του σχολείου</u> θα υπάρχει αφιέρωμα στη <u>ζωή στο αγρόκτημα</u> . Ας πούμε ότι αποφασίζετε με τους συμμαθητές σας να επισκεφτείτε ένα αγρόκτημα και να <u>συλλέξετε πληροφορίες</u> για την εφημερίδα σας. Από πριν χωρίζετε σε τρεις ομάδες, που η καθεμιά θα έχει τον δικό της ρόλο. Ομάδα Α: Συζητάτε με τους ανθρώπους του αγροκτήματος και συλλέγετε πληροφορίες για την κοινή ζωή ανθρώπων – ζώων. Με την επιστροφή σας στο σχολείο, ως <u>νέοι δημοσιογράφοι</u> γράφετε και δημοσιεύετε στην εφημερίδα του σχολείου σας ένα άρθρο με τίτλο:	μαθητής, μέλος ομάδας	δημοσιογράφος, ερευνητής, συγγραφέας	κτηνοτρόφος, αγρότης, βιολόγος, κτηνίατρος

					<p>«Μια διαφορετική ζωή για τα κατοικίδια».</p> <p>Ομάδα Β: <u>Ο άνθρωπος που φρονίζει τα ζώα στο αγρόκτημα</u> κάνει μια πολύ δύσκολη και κουραστική δουλειά. Παίρνετε συνέντευξη από αυτόν. Γράψτε τις ερωτήσεις που θα θέλατε να του κάνετε. Εσείς τι κρίνετε σημαντικό και ενδιαφέρον να τον ρωτήσετε; Για παράδειγμα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Πώς είναι η ζωή στο αγρόκτημα; • Τι ώρα πρέπει να ξυπνήσετε για να αρχίσετε τις δουλειές; • Γιατί λένε ότι η ζωή του <u>αγρότη</u> είναι δύσκολη; <p>Ομάδα Γ: Πηγαίνοντας στο αγρόκτημα, βλέπετε <u>τα ζώα που ζουν εκεί</u> και παρατηρείτε την καθημερινή ζωή τους, αλλά και τη συμπεριφορά τους. Επιστρέφοντας <u>γράψτε μια φανταστική ιστορία</u> με πρωταγωνιστή ένα ζώο του αγροκτήματος που σας κίνησε πιο πολύ το ενδιαφέρον. Με αυτή την ιστορία θα κλείσετε το αφιέρωμα της εφημερίδας σας για το αγρόκτημα.</p>			
19	4	ΤΕ	Α	29	<p>Σε μια από τις καθημερινές βόλτες με τον σκύλο του, ο Λευτέρης συναντάει δυο φίλους του από τη γειτονιά, που έχουν κοντά τους ένα μικρό σκυλάκι. Του διηγούνται την ιστορία του μικρού τους φίλου. Θα θέλατε να τη μάθετε κι εσείς; Δεν έχει όμως λόγια. <u>Παρατηρήστε καλά την εικονογραφημένη ιστορία και γράψτε τη με λόγια.</u> Σας δίνεται η αρχή.</p>	μαθητής	συγγραφέας	-

20	5	BM	A	67	Αφού πραγματοποιήσετε τις δραστηριότητες που σας προτείνει το Ανθολόγιο («Η εξέγερση», Μαργαρίτα Λυμπεράκη, σελ. 223) μπορείτε να πάρετε ιδέες από την παραπάνω φωτογραφία και το κείμενο και να <u>φτιάξετε ένα πρωτοσέλιδο για τη δική σας εφημερίδα</u> . Οι τίτλοι των άρθρων σας, το φωτογραφικό υλικό ή η δική σας εικονογράφηση είναι απαραίτητα στοιχεία για το πρωτοσέλιδο της εφημερίδας σας.	μαθητής, αναγνώστης	δημοσιογράφος	-
21	5	BM	A	68	Με θέμα «Η νύχτα της 17ης Νοέμβρη 1973», <u>ζωγραφίστε ή χρησιμοποιήστε την τεχνική του κολάζ</u> φτιάχνοντας το δικό σας έργο.	μαθητής	εικαστικός	-
22	5	BM	A	70	<u>Γράψτε μια δική σας παρόμοια ιστορία, έχοντας για ήρωες ζώα.</u>	μαθητής	συγγραφέας	-
23	6	BM	A	84	Οι συμμαθητές σας στο σχολείο συχνά σας δίνουν προσκλήσεις για να σας προσκαλέσουν στα γενέθλιά τους. Να <u>φτιάξετε μια πρόσκληση για το πάρτι του Ακτύπη</u> και να του τη δώσετε για να προσκαλέσει τους φίλους του.	μαθητής	σχεδιαστής-γραφίστας	-
24	7	BM	B	14	Στο σχολείο σας μπορείτε να <u>διοργανώσετε μια έκθεση με μουσικά όργανα που θα έχετε φτιάξει εσείς!</u> Δίπλα στο καθένα γράψτε τα υλικά που χρησιμοποιήσατε, τον τρόπο κατασκευής του και μερικά ιστορικά στοιχεία γι' αυτά, όπως στα κείμενα που σας δίνονται παραπάνω.	μαθητής	οργανωτής κοινωνικών εκδηλώσεων, μουσικός, κατασκευαστής μουσικών οργάνων	-
25	7	BM	B	18	• Ποιες εικόνες χρησιμοποιούν οι	μαθητής	ζωγράφος,	-

					<p>ποιητές στα παραπάνω τραγούδια; <u>Να αποδώσετε με ένα σχέδιο ή σκίτσο αυτή που σας αρέσει περισσότερο.</u> Να της δώσετε έναν τίτλο και να την κρεμάσετε στην τάξη.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Γράψτε με καλλιγραφικά γράμματα το αγαπημένο σας τραγούδι</u> σε μια κόλλα χαρτί. Μαζέψτε όλα τα χαρτιά, συρράψτε τα και δημιουργήστε ένα λεύκωμα της τάξης. Τοποθετήστε το στη βιβλιοθήκη της τάξης σας. 		σκιτσογράφος, επιμελητής λευκώματος	
26	7	BM	B	20	Μπορείτε να περιγράψετε τις εικόνες που ζωγράρισαν οι παραπάνω ζωγράφοι; Γιατί πιστεύετε ότι διάλεξαν αυτό το θέμα; Τι ήθελαν να δείξουν; <u>Ζωγραφίστε κι εσείς μια εικόνα με θέμα σχετικό με τη μουσική.</u>	μαθητής	ζωγράφος	μουσικός
27	7	BM	B	20	Διαλέξτε έναν από τους παραπάνω πίνακες ή κάποιον δικής σας επιλογής. Με τις σκέψεις και τα συναισθήματα που σας δημιουργεί <u>μπορείτε να συνθέσετε ένα δικό σας ποίημα ή μια μικρή ιστορία.</u>	μαθητής	ποιητής, συγγραφέας	-
28	7	TE	A	54	Ας θυμηθούμε μια στιγμή της ζωής μας που η <u>μουσική έπαιξε κάποιο ρόλο.</u> Ας ακολουθήσουμε τα σύννεφα για να την <u>περιγράψουμε.</u>	μαθητής	συγγραφέας	μουσικός
29	8	BM	B	29	Τη μέρα της χριστουγεννιάτικης γιορτής στο σχολείο (ή όποια άλλη στιγμή αποφασίσετε με τον δάσκαλο ή τη δασκάλα σας) μπορείτε να ασχοληθείτε με <u>ζαχαροπλαστική! Φτιάξτε τον κορμό με μπισκότα από την παρακάτω συνταγή ή όποιο άλλο γλυκό είναι εύκολο για σας.</u>	μαθητής, αγαπημένο πρόσωπο	μάγειρας, ζαχαροπλάστης	-

					Επίσης μπορείτε να <u>γράψετε ένα δικό σας φυλλάδιο με συνταγές άλλων γλυκισμάτων ή παραδοσιακών φαγητών</u> που θα σας δώσουν συμμαθητές σας ή οι παππούδες σας από άλλες χώρες ή από άλλες περιοχές της Ελλάδας. Ένα αντίγραφο αυτού του φυλλαδίου να το αφήσετε στη βιβλιοθήκη του σχολείου σας. Μην ξεχάσετε να σημειώσετε τον τόπο προέλευσης της κάθε συνταγής, αλλά και τον τίτλο που θα δώσετε στο φυλλάδιο.			
30	9	BM	B	37	<u>Διαλέξτε έναν συγγραφέα που σας αρέσει.</u> Βρείτε στοιχεία για τη ζωή και το έργο του και γράψτε τη βιογραφία του. Τα συννεφάκια θα σας βοηθήσουν.	μαθητής	συγγραφέας	-
31	9	BM	B	42	<u>Βρείτε τις πληροφορίες που μας δίνει το ενημερωτικό φυλλάδιο για τη Βιβλιοθήκη του Πύργου.</u> Αναζητήστε παρόμοια φυλλάδια και περιγράψτε τη βιβλιοθήκη της περιοχής σας. Συζητήστε <u>πώς λειτουργεί μια δανειστική βιβλιοθήκη.</u>	μαθητής, συνομιλητής	ερευνητής, βιβλιοθηκονόμος	-
32	9	BM	B	44- 51	Το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου (Ε.ΚΕ.ΒΙ.) είναι ένας οργανισμός που ιδρύθηκε από το Υπουργείο Πολιτισμού το 1994 με σκοπό να βοηθήσει και να οργανώσει την εξάπλωση του βιβλίου. Για τον σκοπό αυτό <u>διοργάνωσε</u> αυτό το πρόγραμμα, που ονομάστηκε « <u>Σκυταλοδρομία Ανάγνωσης</u> » και μπορεί να εφαρμοστεί σε μια ή και περισσότερες σχολικές τάξεις. Τα στάδια του προγράμματος είναι:	μαθητής, αναγνώστης, μέλος ομάδας, συνομιλητής	οργανωτής κοινωνικών εκδηλώσεων, συγγραφέας	εικονογράφος, δημοσιογράφος, ηθοποιός, σεναριογράφος, σκηνοθέτης, παραγωγός ταινιών

				<ul style="list-style-type: none"> • Η επιλογή των βιβλίων: Στην αρχή της σχολικής χρονιάς φέρνετε στην τάξη και διαλέγετε με τη βοήθεια του δασκάλου σας όποιο βιβλίο προτιμάτε να διαβάσετε. Τα βιβλία μπορείτε να τα προμηθευτείτε από: α) τη βιβλιοθήκη της τάξης, του σχολείου, της συνοικίας, της πόλης ή του χωριού, β) τα βιβλιοπωλεία, γ) την προσωπική σας βιβλιοθήκη. Επιλέγετε βιβλία με βάση τα ενδιαφέροντά σας. Μπορείτε να προτείνετε μια σειρά θεμάτων: γνώσης, αθλητισμού, περιπέτειας, μυστηρίου καθημερινότητας,.. • Α΄ σκέλος Σκυταλοδρομίας (Παρουσίαση βιβλίων): Οι παρουσιάσεις των βιβλίων γίνονται καθ' όλη τη διάρκεια της χρονιάς, όποτε ένα παιδί ή μια ομάδα παιδιών έχουν διαβάσει κάποιο βιβλίο και είναι έτοιμα να το παρουσιάσουν. Ας δούμε μερικούς τρόπους παρουσίασης βιβλίων, τους οποίους μπορούμε βέβαια να εμπλουτίσουμε ή να αλλάξουμε: α) Βιβλιοπαρουσίαση, β) Συζήτηση για τους ήρωες του βιβλίου (Τι θα έκανα στη θέση τους; Ποιον θα ήθελα ή δε θα ήθελα για παρέα; Μια υποθετική συζήτηση μεταξύ των ηρώων για κάποιο επεισόδιο. Παίρνω μια <u>φανταστική συνέντευξη</u> από έναν ήρωα. Φτιάχνω ένα πορτρέτο τους και εντοπίζω στοιχεία του χαρακτήρα τους), γ) <u>Εικονογράφηση</u> μέρους ή των σημαντικότερων επεισοδίων του βιβλίου, 		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>δ) <u>Θεατρικό παιχνίδι</u> με θέμα ένα επεισόδιο ή όλο το βιβλίο.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Β' σκέλος Σκυταλοδρομίας (Δραστηριότητες, παρουσίαση): Το Β' σκέλος της Σκυταλοδρομίας μπορεί να παιχτεί ανάμεσα σε δύο ομάδες παιδιών της ίδιας τάξης ή δύο διαφορετικών τάξεων του ίδιου ή και άλλου σχολείου. Τα συγκεκριμένα βιβλία πάνω στα οποία θα βασιστεί το παιχνίδι ανάμεσα στις δύο ομάδες πρέπει να είναι τουλάχιστον πέντε. Τα πέντε αυτά βιβλία πρέπει να διαβαστούν στη διάρκεια των δύο πρώτων τριμήνων, το καθένα από τουλάχιστον τρία παιδιά. Κατά τη διάρκεια όμως του παιχνιδιού μπορούν και τα άλλα παιδιά να διαβάσουν όσο το δυνατόν περισσότερα από αυτά τα πέντε βιβλία, για να ενισχύσουν την ομάδα τους. <p>Παραδείγματα δραστηριοτήτων:</p> <p><u>Κατασκευή σεναρίου</u>, Σταυρόλεξα, κρυπτόλεξα με ονόματα ηρώων, τοποθεσιών ή άλλων χαρακτηριστικών του βιβλίου, Αντιστοιχίσεις (Ποιος είπε τι; Ποιος κάνει τι;), Αναζήτηση σωστής σειράς (να μπουν στη σειρά οι τίτλοι κεφαλαίων ή χαρακτηριστικά αποσπάσματα του βιβλίου με τη μορφή ιστορικής γραμμής), Κατασκευή επιτραπέζιου παιχνιδιού με βάση ένα βιβλίο, Αναγνώριση των ηρώων του βιβλίου μέσα από σειρά προφορικών</p>			
--	--	--	--	---	--	--	--

				<p>ερωτήσεων στις οποίες η απάντηση του παίκτη μπορεί να είναι μόνο «ναι» ή «όχι», Δημιουργία αινιγμάτων με ονόματα ηρώων, τοποθεσιών ή άλλων χαρακτηριστικών του βιβλίου.</p> <p>Ακολουθεί η συνάντηση των δύο ομάδων. Διακοσμούμε την αίθουσα με τις εργασίες όλης της χρονιάς και δίνουμε στη συνάντησή μας χαρακτήρα γιορτής. Κάθε ομάδα, με τη σειρά της, παρουσιάζει τις δραστηριότητές της στην άλλη.</p> <p>Κοιτάξτε πώς μπορούμε με την ομάδα μας να γράψουμε ένα σενάριο. Διαβάστε στην τάξη ένα βιβλίο που σας αρέσει. Συζητήστε για την πλοκή, τις σκηνές, τους χαρακτήρες και διαλέξτε, ανά ζευγάρια ή ανά ομάδες, διάφορες σκηνές του βιβλίου για να τις γράψετε σαν σενάριο για έργο.</p> <p>Το σενάριο είναι γραμμένο με τέτοιο τρόπο, ώστε να μπορεί να <u>παιχτεί σαν θέατρο</u>, γι' αυτό περιέχει διάλογο και οδηγίες. Στο παράδειγμα που ακολουθεί πήραμε ένα κείμενο και πλάσαμε ένα σενάριο. Κάντε το και εσείς με μια σκηνή από το αγαπημένο σας βιβλίο. Όταν τελειώσετε, μπορείτε να το παίξετε σαν θέατρο ή με τη βοήθεια μιας βιντεοκάμερας να <u>φτιάξετε τη δική σας ταινία</u>.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Έπαινοι συμμετοχής: Το πρόγραμμα κλείνει με μια γιορτή, στην οποία, εκτός των άλλων, μοιράζονται 		
--	--	--	--	--	--	--

					<p>έπαινοι συμμετοχής. Ατομικό έπαινο παίρνει κάθε παιδί που συμμετείχε στο πρώτο σκέλος της Σκυταλοδρομίας Ανάγνωσης.</p> <p>Ομαδικό έπαινο παίρνει η κάθε ομάδα ή η τάξη που συμμετείχε στο δεύτερο σκέλος της Σκυταλοδρομίας. Στη γιορτή καλούνται να συμμετάσχουν οι γονείς, και φυσικά όλοι οι μαθητές του σχολείου.</p>			
33	9	TE	A	66	<p>Στην τάξη της Διαβαστερούλας τα παιδιά προσπαθούν να <u>μαντέψουν τη συνέχεια αυτής της ιστορίας</u> (απόσπασμα από το «Ένα παιδί μετράει τα άστρα», Μενέλαος Λουντέμης, σελ 63) και να γράψουν λίγα λόγια. Να κάνετε το ίδιο κι εσείς.</p>	μαθητής, αναγνώστης	συγγραφέας	-
34	9	TE	A	69, 70	<p>Τα παιδιά με τη δασκάλα τους είχαν κλείσει ραντεβού για να επισκεφτούν τη <u>βιβλιοθήκη</u> της πόλης τους. Μπαίνοντας εκεί, ένας <u>υπάλληλος ανέλαβε να τους ξεναγήσει</u>. Αρχικά τους μίλησε για τον κανονισμό που υπάρχει σε κάθε βιβλιοθήκη. Διάβασαν μερικά άρθρα του κανονισμού. Διαβάστε τα κι εσείς! Γράψτε κι εσείς μερικούς κανόνες λειτουργίας. Οι λέξεις-κλειδιά θα σας βοηθήσουν.</p>	μαθητής, κάτοικος	βιβλιοθηκονόμος	-
35	9	TE	A	70	<p>Παρακάτω βλέπετε ένα <u>δελτίο ταξινόμησης βιβλίων</u>. Συμπληρώστε κι εσείς ένα τέτοιο δελτίο για το αγαπημένο σας βιβλίο. Η συμπλήρωση των στοιχείων θα πρέπει να γίνει με κεφαλαία γράμματα:</p>	μαθητής, αναγνώστης	-	βιβλιοθηκονόμος
36	10	BM	B	55	<p>Ας υποθέσουμε ότι τα ταξίδια σ' αστέρια μπορούν να πραγματοποιηθούν. Γίνεστε</p>	μαθητής, μέλος ομάδας,	συγγραφέας, αστροναύτης	-

					<p>κι εσείς <u>μέλος μιας διαστημικής αποστολής</u> και ταξιδεύετε προς έναν μακρινό πλανήτη, όπου συναντάτε πλάσματα με τα οποία μπορείτε να επικοινωνήσετε. <u>Γράψτε στο τετράδιό σας έναν φανταστικό διάλογο</u> με κατοίκους του πλανήτη, στον οποίο:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Τους περιγράψτε το ταξίδι σας, τους ενδιάμεσους σταθμούς και τους κινδύνους που συναντήσατε. • Ανταλλάσσετε πληροφορίες για τους πλανήτες σας. • Μιλάτε για τα ενδιαφέροντά σας, τις εργασίες σας και τις καθημερινές σας συνήθειες και ό,τι άλλο νομίζετε ότι θα ενδιέφερε έναν εξωγήινο! 	<p>συνομιλητής</p>		
37	10	BM	B	61	<p>Η ελληνική μυθολογία, η Βίβλος, το έπος του Γκιλγκαμές (Ασσυριακό Έπος, τέλος 3ης π.Χ. χιλιετίας), οι παραδόσεις των Ίνκας, αλλά και οι παραδόσεις πολλών λαών μιλούν για <u>κατακλυσμούς</u>. Πώς μπορούμε να εξηγήσουμε αυτό το φαινόμενο; Μπορεί η Ατλαντίδα να καταποντίστηκε από έναν κατακλυσμό; Οι <u>εκρήξεις ηφαιστείων, οι σεισμοί, οι μετακινήσεις πλακών ή οι διάφορες γεωλογικές μεταβολές</u> τι συναισθήματα δημιουργούν στους ανθρώπους; Σε ποιες επιστήμες πρέπει να <u>αναζητήσουμε πληροφορίες</u> για να εμπλουτίσουμε τις γνώσεις μας για τα φυσικά φαινόμενα; Συζητήστε στην τάξη.</p>	<p>μαθητής, συνομιλητής</p>	<p>γεωλόγος, φυσικός, ερευνητής</p>	-
38	10	BM	B	61	<p><u>Γράψτε έναν δικό σας μύθο</u>, όπως αυτός</p>	<p>μαθητής</p>	<p>συγγραφέας</p>	-

					της Ατλαντίδας. Φανταστείτε ένα όνομα χώρας, μια χρονολογία, μια γεωγραφική θέση κτλ. Μην ξεχάσετε να αναφέρετε το αίτιο της εξαφάνισής της.			
39	10	BM	B	63	Συζητήστε στην τάξη τις απόψεις σας για το <u>φαινόμενο των «πέτρινων γιγάντων»</u> (σελ 62).	μαθητής, συνομιλητής	-	αρχαιολόγος, αρχιτέκτονας
40	10	BM	B	66	Κάντε και εσείς μια ψηφοφορία στην τάξη σας και καταγράψτε τα αποτελέσματά της. Μπορείτε να κάνετε την ίδια δημοσκόπηση στο σχολείο σας, στους άλλους φίλους σας και στην οικογένειά σας. Χωριστείτε σε ομάδες, <u>φτιάξτε ένα ερωτηματολόγιο</u> , φωτοτυπήστε το και μοιράστε το. Μόλις συγκεντρωθεί ένας αριθμός ερωτηματολογίων που θα σας ικανοποιεί, καταγράψτε τα αποτελέσματα και παρουσιάστε τα στην τάξη. Διαβάστε τις πιο ενδιαφέρουσες απαντήσεις. Συγκρίνετέ τα με τα αποτελέσματα της τάξης σας.	μαθητής, μέλος ομάδας	ερευνητής	στατιστικολόγος
41	10	TE	B	8	Ο ΠΧ έβλεπε από ψηλά όλα αυτά που συνέβησαν μετά στη ζωή του μικρού Τζίνο. Προσπαθήστε να <u>συνεχίσετε την ιστορία</u> (σελ 7), δίνοντας τη δική σας συνέχεια και το τέλος.	μαθητής, αναγνώστης	συγγραφέας	-
42	12	BM	B	91	Φτιάξτε τις <u>ιστορικές γραμμές</u> για έναν ήρωα που θαυμάζετε από την αρχαία ελληνική ιστορία (π.χ. τον Λεωνίδα ή τον Θεμιστοκλή), μια για τον Μ. Αλέξανδρο και μια για έναν αυτοκράτορα από τη βυζαντινή ιστορία (π.χ. τον Ιουστινιανό). Μπορείτε να τις εμπλουτίσετε με	μαθητής, παιδί	ιστορικός	-

					γεωγραφικούς χάρτες, φτιάχνοντας έτσι ένα <u>μικρό κεφάλαιο βιβλίου Ιστορίας!</u> Χαρίστε το στους γονείς σας ή στη βιβλιοθήκη του σχολείου.			
43	12	BM	B	94	<u>Με τη μηχανή του χρόνου γυρίστε πίσω στα χρόνια της Επανάστασης.</u> Φανταστείτε ότι η τάξη σας είναι μια ομάδα αγωνιστών που μάχονται με όλα τα μέσα –όπλα, μόρφωση, χρήματα, εξυπνάδα, στρατηγική, γενναιότητα– για να ελευθερωθεί η πατρίδα σας. Επιλέξτε να <u>γράψετε</u> ή μια παράγραφο που να θυμίζει τον «Όρκο των Φιλικών» ή έναν διάλογο όπου να φαίνεται η απόφασή σας ότι ήρθε η ώρα να ελευθερωθεί η Ελλάδα.	μαθητής, μέλος ομάδας	συγγραφέας	ιστορικός
44	13	BM	Γ	9	Υπάρχουν πολλά παραδείγματα <u>ανθρώπινων κατασκευών</u> που μπορούν να συγκριθούν με κατασκευές άλλων <u>ζωντανών οργανισμών</u> . Βρείτε τα κοινά στοιχεία στα παρακάτω ζευγάρια: κέλυφος-τροχόσπιτο, ρίζα- θεμέλια σπιτιού, ιστός αράχνης-καλωδιωτή γέφυρα, κυψέλη μελισσών-πολυκατοικία, φωλιά μυρμηγκιών – ουρανοξύστης. Περιγράψτε μια ανθρώπινη κατασκευή, π.χ. τον Λευκό Πύργο της Θεσσαλονίκης, και μια κατασκευή ενός ζώου, π.χ. μια φωλιά τερμιτών.	μαθητής	αρχιτέκτονας, πολιτικός μηχανικός, βιολόγος	-
45	13	TE	B	27	Κάποια παιδιά διαφώνησαν με την <u>κατασκευή του μόμπιλο</u> που ο δάσκαλος έδωσε. Αυτά είχαν φέρει άλλα υλικά και ήθελαν να φτιάξουν κάτι διαφορετικό. Η	μαθητής	εικαστικός	-

					φωτογραφία θα σας βοηθήσει για να γράψετε τη διαδικασία που θα ακολουθήσουν τα παιδιά για να το κατασκευάσουν. Τα υλικά γράφονται παρακάτω.			
46	14	BM	Γ	31	<u>Συγκεντρώστε όλα τα έθιμα</u> που ξέρετε από την περιοχή σας ή από οποιοδήποτε μέρος της Ελλάδας και παρουσιάστε τα προφορικά στην τάξη. Πρέπει να αναφέρετε σε ποια κατηγορία ανήκουν (βλ. τον παραπάνω πίνακα, σελ 31), ποια μέρα ή ποιες μέρες γίνονται, με ποιον τρόπο, ποια είναι η σημασία τους, τι πιστεύει ο λαός γι' αυτά (συμβουλευτείτε τα παραπάνω κείμενα, σελ 30, 31).	μαθητής, κάτοικος	ερευνητής, λαογράφος	-
47	14	BM	Γ	32	Δημιουργήστε <u>πασχαλινές κατασκευές</u> σαν αυτές της εικόνας.	μαθητής	εικαστικός	-
48	15	BM	Γ	43	Έχουν μόνο αρνητικές πλευρές οι <u>διαφημίσεις</u> ; Συγκεντρώστε τις απόψεις σας στον παρακάτω πίνακα προσπαθώντας να βρείτε όχι μόνο τα αρνητικά τους αλλά και τα θετικά τους	μαθητής	-	διαφημιστής
49	15	BM	Γ	45	Χωριστείτε σε ζευγάρια. <u>Προετοιμάστε στο τετράδιό σας ερωτήσεις</u> για τον συμμαθητή ή τη συμμαθήτριά σας, ζητώντας να σας πει τις προτιμήσεις ή τη γνώμη του/της για τις <u>διαφημίσεις</u> , όπως: <ul style="list-style-type: none"> • Γιατί σου αρέσει μια διαφήμιση; • Ποια είναι η αγαπημένη σου διαφήμιση; • Θα ήθελες περισσότερο ή λιγότερο «τηλεοπτικό χρόνο» διαφημίσεων; • Τι αισθάνεσαι όταν η αγαπημένη σου ταινία διακόπτεται για να προβληθούν 	μαθητής, μέλος ομάδας	δημοσιογράφος	διαφημιστής

					διαφημίσεις;			
50	15	BM	Γ	46	Περιγράψτε στο τετράδιό σας μια <u>τηλεοπτική διαφήμιση που σας αρέσει</u> . Ξεκινήστε περιγράφοντας την «ιστοριούλα» που αφηγείται, τους πρωταγωνιστές της, τον διάλογο που γίνεται μεταξύ τους, καθώς και τα λόγια του αφηγητή (αν υπάρχει). Στο τέλος γράψτε τη γνώμη σας γι' αυτή.	μαθητής	-	διαφημιστής
51	15	BM	Γ	46	Χωριστείτε σε ομάδες και <u>φτιάξτε τις δικές σας διαφημίσεις</u> . Μπορείτε να επινοήσετε ένα προϊόν και να το διαφημίσετε ή να αλλάξετε... τα φώτα σε μια γνωστή διαφήμιση που παίζεται στην τηλεόραση. <u>Φτιάξτε ένα δικό σας σενάριο και παίξτε το στην τάξη</u> .	μαθητής, μέλος ομάδας	διαφημιστής	σεναριογράφος, ηθοποιός
52	15	BM	Γ	46	Κάντε ένα σχέδιο εργασίας με θέμα την επίδραση της τηλεόρασης στη ζωή μας. Χωριστείτε σε ομάδες και αναλάβετε μια σειρά από δραστηριότητες που μπορείτε να τις παρουσιάσετε στην τάξη ή να τις δημοσιεύσετε στον πίνακα ανακοινώσεων ή στην εφημερίδα του σχολείου σας: • Φτιάξτε και μοιράστε στους συμμαθητές σας ένα <u>ερωτηματολόγιο που να ερευνά</u> : Πόσες ώρες την ημέρα βλέπουν τηλεόραση (0, 1, 2, 3, > 3). Ποιες ώρες βλέπουν τηλεόραση (έως τις 2 μ.μ., 2-6 μ.μ., 6-10 μ.μ., μετά τις 10 μ.μ.). Ποιες είναι οι εκπομπές της προτίμησής τους (κινούμενα σχέδια, ελληνικές ταινίες, τηλεπαιχνίδια, ξένες ταινίες, ειδήσεις, διάφορα). <u>Παρουσιάστε τα αποτελέσματα</u>	μαθητής, μέλος ομάδας	ερευνητής, σεναριογράφος	στατιστικολόγος

					<p><u>με ένα ραβδόγραμμα.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Ψάξτε σε εφημερίδες, περιοδικά και βιβλία με κόμικς και βρείτε έξυπνες γελοιογραφίες για την τηλεόραση. <u>Φτιάξτε έναν θεατρικό διάλογο</u> με θέμα την εξάρτηση που δημιουργεί η τηλεόραση στους ανθρώπους και το πόσο άσχημα νιώθουν όταν τη στερηθούν, όπως, π.χ., όταν συμβεί μια διακοπή ρεύματος. 			
53	16	BM	Γ	60, 61	<p>Μερικοί από τους πιο φημισμένους αθλητές στην αρχαία Ελλάδα ήταν: ο Θεαγένης ο Θάσιος (παγκρατιαστής), ο Λεωνίδας ο Ρόδιος (δρομέας), ο Μίλων ο Κροτωνιάτης (παλαιστής), ο Διαγόρας ο Ρόδιος (πυγμάχος), ο Αστύλος ο Κροτωνιάτης (σταδιοδρόμος), ο Ηρόδωρος ο Μεγαρεύς (σαλπικτής). Χωριστείτε σε ομάδες και <u>βρείτε</u> στη σχολική εγκυκλοπαίδεια τις βιογραφίες τους. Φτιάξτε ένα <u>φυλλάδιο-λεύκωμα</u> με τις περιλήψεις των βιογραφιών τους. Φιλοτεχνήστε το και βάλτε το ως ένθετο στη σχολική σας εφημερίδα.</p>	μαθητής, μέλος ομάδας	ερευνητής, επιμελητής λευκώματος	αθλητής
54	16	BM	Γ	63	<p><u>Περιγράψτε κι εσείς έναν αγώνα</u> μαραθωνίου δρόμου με τους ίδιους ή δικούς σας πρωταγωνιστές, αλλά στην κλασική διαδρομή Μαραθώνας – Αθήνα (δείτε τον χάρτη που ακολουθεί). Προσθέστε τα δικά σας στοιχεία, ώστε να φαίνεται η διαδρομή συναρπαστική.</p>	μαθητής, φίλαθλος	σπορτκάστερ-εκφωνητής	-
55	16	BM	Γ	72	<p>Σχεδόν κάθε Κυριακή γίνονται ποδοσφαιρικοί αγώνες που μεταδίδονται</p>	μαθητής, ακροατής,	σπορτκάστερ-εκφωνητής,	-

					από το ραδιόφωνο. <u>Μαγνητοφωνήστε μια τέτοια περιγραφή</u> και φέρτε τη στην τάξη. Ακούστε την και προσέξτε τον τόνο της φωνής του <u>εκφωνητή</u> , καθώς και τις λεπτομέρειες που λέει για να σας δώσει την «εικόνα» του αγώνα.	φίλαθλος	δημοσιογράφος	
56	16	BM	Γ	73	<u>Διοργανώστε</u> έναν ποδοσφαιρικό αγώνα με την Στ' τάξη. Αναθέστε σε δύο συμμαθητές σας να τον <u>περιγράψουν και να ηχογραφήσουν την περιγραφή</u> σε ένα μαγνητόφωνο. Προσέξτε! Πρέπει να είναι τόσο ζωντανή, ώστε κάποιος που δεν είναι στο γήπεδο να μπορεί να ζήσει τον αγώνα σαν να είναι εκεί. Ακούστε τις περιγραφές, συγκρίνετέ τις μεταξύ τους και ψηφίστε την καλύτερη.	μαθητής, ακροατής, φίλαθλος	οργανωτής κοινωνικών εκδηλώσεων, σπορτκάστερ-εκφωνητής	-
57	16	TE	B	49	Ο Σπύρος Λούης είναι ο πιο γνωστός Έλληνας <u>αθλητής</u> . Με το κατόρθωμά του συγκίνησε και συγκινεί ακόμα και σήμερα όλους τους Έλληνες. <u>Μαζέψτε</u> κι εσείς φωτογραφικό υλικό και πληροφορίες για τον αθλητή ή την αθλήτρια που θαυμάζετε και παρουσιάστε τα όπως παρακάτω.	μαθητής	ερευνητής	αθλητής
58	17	BM	Γ	77	Με βάση τις πληροφορίες του κειμένου και άλλες που μπορείτε να <u>βρείτε</u> στο διαδίκτυο, γράψτε στο τετράδιό σας ένα σύντομο βιογραφικό σημείωμα του 1ου ελληνικής καταγωγής <u>κοσμοναύτη</u> .	μαθητής	ερευνητής	αστροναύτης
59	17	BM	Γ	80	Τι μπορούν να δουν οι <u>αστροναύτες</u> από το διάστημα; Αν ήσασταν εσείς στη θέση τους και είχατε μια φωτογραφική μηχανή με πολύ ισχυρούς φακούς, <u>τι θα</u>	μαθητής	αστροναύτης	φωτογράφος

					<u>φωτογραφίζατε;</u>			
60	17	BM	Γ	85	Διαβάστε περισσότερα για τον πλανήτη Άρη από βιβλία, εγκυκλοπαίδειες και το διαδίκτυο και, αφού παρατηρήσετε καλά την παρακάτω φωτογραφία του πλανήτη Άρη, απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις.	μαθητής	ερευνητής	-
61	17	BM	Γ	90	Η περιπέτεια που ζει ο ήρωάς μας μέσα από τον ιπτάμενο δίσκο μπορεί να είναι φανταστική, αλλά η περιγραφή του διαστημικού χώρου πολύ λίγο απέχει από την πραγματική εικόνα που αντικρίζουν οι <u>αστροναύτες των διαστημικών σταθμών</u> . Περιγράψτε το τοπίο που θα αντικρίζατε όταν το σκάφος σας θα προσεδαφιζόταν στη Σελήνη.	μαθητής	αστροναύτης	-

Πίνακας 7
Διαθεματικές δραστηριότητες Ελληνικής Γλώσσας Στ' Δημοτικού

ΣΤ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Α/Α	ΕΝΟΤΗΤΑ	ΕΙΔΟΣ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΥ	ΤΕΥΧΟΣ	ΣΕΛ	ΕΚΦΩΝΗΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΡΟΛΟΙ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΜΠΛΕΚΟΝΤΑΙ	
							ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΑ	ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΝΤΑ
1	1	BM	A	16	Θέλετε να <u>διηγηθείτε</u> κάτι <u>ασυνήθιστο</u> που έγινε σε ένα ταξίδι. Βρείτε έναν τίτλο και προσπαθήστε η ιστορία σας να περιέχει όσο το δυνατόν περισσότερα από τα κύρια στοιχεία που υπάρχουν στην άσκηση 2 (σελ 14). Μην ξεχάσετε ότι, συνήθως, όταν διηγούμαστε μια ιστορία, βάζουμε τα γεγονότα σε χρονική σειρά.	μαθητής, αφηγητής, ταξιδιώτης	συγγραφέας	-
2	1	BM	A	18	Παρακάτω θα διαβάσετε τις εντυπώσεις από ένα ταξίδι στα Ζαγοροχώρια. Θέλετε να δώσετε τις ίδιες <u>πληροφορίες με ένα γράμμα σε κάποιον φίλο σας που σκέφτεται να επισκεφτεί τα Ζαγοροχώρια.</u>	μαθητής, αγαπημένο πρόσωπο	ταξιδιωτικός πράκτορας	-
3	1	BM	A	18	Αν γινόταν μια εκδρομή το καλοκαίρι στη θάλασσα, τι θα γράφατε στην <u>εφημερίδα του σχολείου</u> σας για να το μάθουν όλοι οι συμμαθητές σας; Γράψτε μια ανακοίνωση με τίτλο «Δυο μέρες στη θάλασσα».	μαθητής	δημοσιογράφος	-
4	1	BM	A	19	Φανταστείτε ότι μόλις γυρίσατε από την εκδρομή στον Παρνασσό και θέλετε να γράψετε ένα <u>άρθρο στην εφημερίδα</u> του σχολείου σας για το πώς περάσατε, με τίτλο «Η εκδρομή στον Παρνασσό».	μαθητής, ταξιδιώτης	δημοσιογράφος	-
5	1	BM	A	19	Τι λέτε, θα θέλατε να <u>διοργανώσετε και εσείς μια εκπαιδευτική εκδρομή</u> με την τάξη σας στους Δελφούς; Για να γίνει όμως με επιτυχία, μια καλή ιδέα είναι να	μαθητής, μέλος ομάδας	ταξιδιωτικός πράκτορας, ερευνητής	ιστορικός, γεωγράφος, λογιστής, ταμίας, ξεναγός

				<p>δουλέψετε ομαδικά.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Μια ομάδα θα <u>βρει πληροφορίες</u> για τους Δελφούς από τη μυθολογία και την <u>ιστορία</u>, θα γράψει μια περίληψη σε 150 με 200 λέξεις και θα τη διαβάσει στην τάξη. Θα δώσει τίτλο στο κείμενο και θα γράψει μόνο τα κύρια σημεία των κειμένων που διάβασε. • Μια άλλη θα <u>διαλέξει μέσα από τον οδικό χάρτη τη διαδρομή</u> που θα ακολουθήσετε και από ποια μέρη θα περάσετε. Επίσης, θα βρει πληροφορίες για αυτά τα μέρη, ώστε στα ωραιότερα σημεία να κάνετε στάσεις. • Πόσο θα στοιχίσει η εκδρομή; Πόσα παιδιά θα πάρουν μέρος; Πόσο πρέπει να είναι το αντίτιμο του εισιτηρίου; Μια ομάδα θα αναλάβει τα <u>οικονομικά θέματα</u> της εκδρομής και θα σημειώσει σε ένα τετράδιο όλα τα απαραίτητα στοιχεία. • Στους Δελφούς, ποια μνημεία είναι καλό να επισκεφτείτε; Τι θα δείτε στο μουσείο; Η τέταρτη ομάδα θα βρει τις απαραίτητες πληροφορίες από <u>ταξιδιωτικούς οδηγούς</u>, θα τις καταγράψει και θα ξεναγήσει την υπόλοιπη τάξη στους Δελφούς. 				
6	1	TE	A	7	<p>Σκεφτείτε: «Είμαι ο μόνος ναυαγός σε ένα έρημο νησί στον Ειρηνικό Ωκεανό» (όπως στη φωτογραφία). <u>Γράψτε τις πρώτες σας εντυπώσεις</u> από το τοπίο γύρω σας. Μπορείτε να γράψετε για τη <u>βλάστηση</u> (τι</p>	μαθητής, ναυαγός	συγγραφέας	βιολόγος, γεωγράφος, μετεωρολόγος

					είδη φυτών βλέπετε, πόσο μεγάλα είναι, πόσο πυκνά, τι χρώματα έχουν), τις <u>ακτές</u> (έχουν βράχια ή αμμουδιά, τι χρώματα έχει η θάλασσα, αν είναι ήσυχη ή ταραγμένη), τον <u>καιρό</u> , τους ήχους που ακούγονται (Άσκηση 1). Όταν βραδιάζει και κάθεστε στην πρόχειρη σκηνή που στήσατε, σκέφτεστε ότι θα είναι πολύ καλό να κρατήσετε ημερολόγιο γι' αυτή την εμπειρία σας. Αποφασίζετε να μιλήσετε για τα γεγονότα από την αρχή (Άσκηση 3).			
7	1	TE	A	12	Το ίδιο απόγευμα ο κύριος Φαίδων αποφάσισε να γράψει σε έναν φίλο του για να του <u>αφηγηθεί την περιπέτειά του</u> . Μπορείτε να <u>συνεχίσετε</u> ;	μαθητής	συγγραφέας	-
8	1	TE	A	14	Ένα <u>ταξίδι στον βυθό</u> «κρύβει» πάντοτε πολλές εκπλήξεις. Μπορείτε να <u>συνεχίσετε την αφήγηση</u> του μικρού Στάθη σαν να είσατε εσείς που εξερευνάτε τον βυθό; Αφήστε τη φαντασία σας ελεύθερη να «συναντήσει» έναν τεράστιο λευκό καρχαρία, ένα γιγάντιο καλαμάρι, ένα ναυάγιο πειρατικού πλοίου.. (Άσκηση 7) Ένα χταπόδι παρακολουθεί το ταξίδι του μικρού Στάθη στον βυθό. Το ίδιο βράδυ λέει τις εντυπώσεις του για τον «παράξενο επισκέπτη» στους φίλους του. <u>Παίξτε τον ρόλο του χταποδιού</u> και <u>συνεχίστε την ιστορία</u> (Άσκηση 8).	μαθητής, αφηγητής	συγγραφέας, ηθοποιός	δύτης
9	2	BM	A	27	Διοργανώνεται στην τάξη σας ένας διαγωνισμός με θέμα «Ένα <u>κτίριο με</u>	μαθητής, κάτοικος	αρχιτέκτονας, πολιτικός μηχανικός	-

					<u>ιδιαίτερη σημασία</u> για την περιοχή». Το κτίριο αυτό μπορεί να είναι παλιό, με ιστορική σημασία (μπορεί να σας βοηθήσει το μάθημα της Ιστορίας) ή σύγχρονη κατασκευή. Το κείμενό σας δε χρειάζεται να ξεπερνάει τις 150 λέξεις.			
10	2	BM	A	27	Παρατηρήστε τις φωτογραφίες και μιλήστε στην τάξη για το πώς ήταν <u>τα κτίσματα που βλέπετε άλλοτε και τώρα</u> .	μαθητής, συνομιλητής	αρχιτέκτονας, πολιτικός μηχανικός	-
11	2	BM	A	31	Είστε <u>υπάλληλος στην εφημερίδα</u> «Οι Μικρές Αγγελίες». Η δουλειά σας είναι να επεξεργάζεστε τις αγγελίες που σας στέλνουν ώστε να μπορούν να δημοσιευτούν. Πρέπει να είναι σύντομες, αλλά να δίνουν όλες τις απαραίτητες πληροφορίες.	μαθητής	υπάλληλος εφημερίδας	-
12	2	BM	A	31	Έχετε σκεφτεί τι μπορεί να κρύβεται πίσω από το όνομα του δρόμου όπου μένετε; Φτιάξτε ομάδες και <u>«εξερευνήστε»</u> τη γειτονιά σας. Καταγράψτε όλους τους δρόμους που βρίσκονται γύρω από το σχολείο σας. Τι γνωρίζετε γι' αυτούς; Αν δε γνωρίζετε την ιστορία κάποιων δρόμων, ζητήστε πληροφορίες από τους μεγαλύτερους. Μπορείτε να μάθετε περισσότερα ψάχνοντας στις εγκυκλοπαίδειες τα αντίστοιχα ονόματα των δρόμων. Η κάθε ομάδα θα αναλάβει κι από ένα όνομα δρόμου. Μόλις συγκεντρώσετε το υλικό σας, θα γράψετε ένα <u>άρθρο για την εφημερίδα</u> του σχολείου σας με θέμα: «Ο δρόμος είχε τη δική του ιστορία».	μαθητής, μέλος ομάδας, κάτοικος, παιδί	ερευνητής, δημοσιογράφος	-

13	2	BM	A	35	Το σχολείο σας είναι χτισμένο δίπλα σε αυτοκινητόδρομο. Κατά τη διάρκεια των μαθημάτων, ο θόρυβος ενοχλεί μαθητές και δασκάλους και τους εμποδίζει να δουλέψουν. <u>Γίνετε κι εσείς δημοσιογράφοι και γράψτε το δικό σας άρθρο</u> για τη σχολική εφημερίδα.	μαθητής	δημοσιογράφος	-
14	3	BM	A	43	Με αφορμή τον εορτασμό της 28ης Οκτωβρίου, <u>φτιάξτε έναν ιστορικό πίνακα</u> όπου θα αναφέρετε με χρονολογική σειρά τα γεγονότα που συνέβησαν την ιστορική αυτή περίοδο και αναρτήστε τον στην αίθουσα εκδηλώσεων για να ενημερώσετε τους προσκεκλημένους. Για τη συμπλήρωση του πίνακά σας μπορείτε να πάρετε πληροφορίες από το θεατρικό κείμενο που διαβάσατε (σελ 40-42) και από τα αντίστοιχα κείμενα του βιβλίου της Ιστορίας.	μαθητής	ιστορικός	-
15	4	BM	A	48	Ο διπλανός σας θέλει να <u>μαγειρέψει το φαγητό</u> που σας προτείναμε (μακαρόνια με κιμά), αλλά δεν έχει καταλάβει καλά τι πρέπει να κάνει. Εσείς του εξηγείτε και του περιγράφετε τη συνταγή όσο το δυνατό καλύτερα.	μαθητής	μάγειρας	-
16	4	BM	A	52	Ο «γάρος» ήταν μια... αρχαία νοστιμιά. Τι άλλο έτρωγαν στην αρχαιότητα; Πού και <u>πώς οργάνωναν τα γεύματά τους</u> ; Μπορείτε να <u>βρείτε πληροφορίες</u> και να τις παρουσιάσετε στην τάξη; Χωριστείτε σε ομάδες και διαλέξτε ένα θέμα. Αναζητήστε πληροφορίες σε βιβλία, εγκυκλοπαίδειες ή στο διαδίκτυο. Για να	μαθητής, μέλος ομάδας	ερευνητής	διατροφολόγος

					φτάσει ο χρόνος, πρέπει να κάνετε μια περίληψη των πληροφοριών που βρήκατε. Δώστε τίτλο στο κείμενό σας και γράψτε μόνο τα κύρια σημεία των κειμένων που διαβάσατε. Μπορείτε να συνοδεύσετε το κείμενο με σχετικές εικόνες.			
17	4	BM	A	54	Ποια είναι τα <u>χαρακτηριστικά των διαφημίσεων</u> που βλέπετε (σε περιοδικά, εφημερίδες, αφίσες, στην τηλεόραση, στον κινηματογράφο) ή ακούτε (στο ραδιόφωνο);	μαθητής, καταναλωτής	-	διαφημιστής
18	4	BM	A	56	Χωριστείτε σε 4 ομάδες, πάρτε η κάθε ομάδα μία από τις αριθμημένες <u>διαφημίσεις</u> (σελ 53-55) και συμπληρώστε τον πίνακα δίνοντας ένα δικό σας όνομα στο προϊόν. Συζητήστε με τους συμμαθητές σας ποια από τις τέσσερις διαφημίσεις σας άρεσε περισσότερο και γιατί. Ακόμα, ποια νομίζετε ότι μας πληροφορεί καλύτερα για τη χρησιμότητα του προϊόντος που διαφημίζει;	μαθητής, μέλος ομάδας, συνομιλητής, καταναλωτής	-	διαφημιστής
19	4	BM	A	59	Μια μεγάλη διαφημιστική εταιρεία κάνει <u>διαγωνισμό διαφήμισης</u> για τα παρακάτω προϊόντα. Για να πάρετε μέρος, δεν έχετε παρά να <u>ετοιμάσετε τη δική σας διαφήμιση</u> (Άσκηση 4). Η διαφήμισή σας ήταν τόσο καλή, που σας ζήτησαν <u>να την παρουσιάσετε</u> μέσα σε 15 δευτερόλεπτα στο ραδιόφωνο ή στην τηλεόραση.	μαθητής, καταναλωτής	διαφημιστής	ηθοποιός
20	4	BM	A	65	Διαβάστε το παραμύθι που ακολουθεί («Ο μανδρινός και ο γάτος»). Όπως	μαθητής, αναγνώστης	συγγραφέας	-

					βλέπετε, το παραμύθι δεν έχει τελειώσει. Προσπαθήστε τώρα να <u>γράψετε τη συνέχεια</u> και το τέλος του, συνεχίζοντας την ίδια επαναληπτική δομή μικρών επεισοδίων.			
21	4	BM	A	66	Ξέρετε ότι στη χώρα των παραμυθιών τα πράγματα μιλάνε; Το μαγικό τεντζεράκι είπε στην όμορφη κοπέλα μερικά <u>μυστικά μαγειρικής</u> για να εντυπωσιάσει τον βασιλιά και το στράτευμά του. Εσείς μπορείτε να της πείτε μερικά ακόμα; <u>Γράψτε τα δικά σας μαγειρικά μυστικά!</u>	μαθητής	μάγειρας	-
22	4	TE	A	31	Από την παρακάτω <u>διαφήμιση</u> έχει μείνει μόνο η εικόνα. Μπορείτε να τη συμπληρώσετε με μια έξυπνη συνθηματική φράση (<u>σλόγκαν</u>) και ένα κείμενο που να ενημερώνει για τα πλεονεκτήματα του προϊόντος;	μαθητής	διαφημιστής	-
23	4	TE	A	37	Διαφωνείτε με τους συμμαθητές σας για το <u>ποια φαγητά είναι καλύτερα: τα σπιτικά ή αυτά που αγοράζουμε έτοιμα</u> . Ποια είναι κατά τη γνώμη σας τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του σπιτικού φαγητού και ποια είναι τα γνωρίσματα του φαγητού που αγοράζουμε έτοιμο; Σε μια παράγραφο αναπτύξτε την άποψή σας για το ποιο από τα δύο είδη φαγητού προτιμάτε.	μαθητής, συνομιλητής, καταναλωτής	-	διατροφολόγος
24	4	TE	A	41	Όπως βλέπετε, κάθε λαός έχει τη δική του «κουζίνα». Ας δούμε τώρα πώς τρέφονται οι άνθρωποι σε χώρες κοντινές ή μακρινές. Χωριστείτε σε ομάδες και διαλέξτε μια χώρα. <u>Συγκεντρώστε υλικό</u>	μαθητής, μέλος ομάδας	λαογράφος, ερευνητής	διατροφολόγος

					για να ετοιμάσετε μια σύντομη παρουσίαση στην τάξη με τίτλο «Πες μου από πού είσαι να σου πω τι τρως».			
25	5	BM	A	74, 75	Μπορείτε να <u>δραματοποιήσετε</u> το απόσπασμα που διαβάσατε («Εδώ Πολυτεχνείο», σελ 72-74) και να το παίξετε στο σχολείο σας την ημέρα της επετείου της 17ης Νοέμβρη. Αν θέλετε, μπορείτε να προσθέσετε και <u>σκηνοθετικές οδηγίες</u> μέσα σε παρενθέσεις στο τέλος κάθε ατάκας. Φανταστείτε τα <u>σκηνικά και τα κοστούμια</u> που θα φτιάξετε. Θα πρέπει να ταιριάζουν με την εποχή που περιγράφεται στο κείμενο. Μπορείτε να <u>βρείτε</u> αυθεντικά ηχογραφημένα αποσπάσματα από τον ραδιοφωνικό σταθμό του Πολυτεχνείου και να ακούγονται αυτά στη γιορτή σας, αλλιώς μπορείτε να τα ηχογραφήσετε μόνοι σας. Για τη <u>μουσική επένδυση</u> του έργου σας συμβουλευτείτε το παράρτημα «Ακούστε» αυτής της ενότητας (σελ 78). Επίσης, μπορείτε να μαζέψετε υλικό, όπως φωτογραφίες, εφημερίδες της εποχής, μαρτυρίες από ανθρώπους που πήραν μέρος και να το παρουσιάσετε στην εκδήλωση που θα κάνετε.	μαθητής	ερευνητής, σεναριογράφος, σκηνοθέτης, ηθοποιός, σκηνογράφος, ενδυματολόγος, υπεύθυνος μουσικής	-
26	5	BM	A	75	Ένα από τα αιτήματα των φοιτητών του Πολυτεχνείου ήταν και η δημοκρατία. Γιατί ζητούσαν δημοκρατία; Τι δεν τους άρεσε στη δικτατορία; <u>Φτιάξτε μία αφίσα</u> και γράψτε πέντε λόγους για τους οποίους λέμε «ναι» στη δημοκρατία και	μαθητής	σχεδιαστής-γραφίστας	πολιτικός επιστήμονας, κοινωνιολόγος

					πέντε λόγους για τους οποίους λέμε «όχι» στη δικτατορία. Χρησιμοποιήστε ένα μεγάλο χαρτί, βάλτε με χοντρά γράμματα έναν σύντομο τίτλο και γράψτε από κάτω τα μηνύματά σας. Μπορείτε να βοηθηθείτε και από το βιβλίο της <u>Πολιτικής Αγωγής</u> .			
27	6	BM	A	81	<p>Στη φωτογραφία βλέπουμε μια οικογένεια Λατώνων. Τι μπορούμε να καταλάβουμε για τον τρόπο ζωής τους; Ποιους άλλους αυτόχθονες/ιθαγενείς λαούς γνωρίζετε; Μπορείτε να <u>βρείτε πληροφορίες</u> και εικόνες από τη ζωή και τον πολιτισμό των ιθαγενών πληθυσμών στην εγκυκλοπαίδεια και στο διαδίκτυο (π.χ. www.nationalgeographic.gr).</p> <p>Σε ποιες περιοχές του πλανήτη ζουν; Πώς είναι οι κατοικίες τους; Ποιες είναι οι συνήθειες και ο <u>καθημερινός τρόπος ζωής τους</u>; Κάντε μια περίληψη των πληροφοριών που βρήκατε με 150 ως 200 λέξεις, δώστε τίτλο στο κείμενό σας και γράψτε μόνο τα κύρια σημεία αυτών που διαβάσατε.</p>	μαθητής	ερευνητής, λαογράφος-εθνογράφος	κοινωνιολόγος
28	6	BM	A	87	<p><u>Διοργανώστε μια εκδήλωση</u> αφιερωμένη στο δραματικό αυτό γεγονός της ιστορίας μας. <u>Βρείτε πληροφορίες</u> για τη Μικρασιατική Καταστροφή από εγκυκλοπαίδειες, <u>ιστορικά βιβλία</u> και άλλες ιστορικές πηγές. Κρατήστε σημειώσεις από τις πληροφορίες που θα βρείτε και φτιάξτε ένα κείμενο που θα εκφωνήσετε στην εκδήλωσή σας.</p>	μαθητής	οργανωτής κοινωνικών εκδηλώσεων, ερευνητής	ιστορικός

					Συγκεντρώστε επίσης φωτογραφικό υλικό που θα εκθέσετε στην εκδήλωση.			
29	6	BM	A	87	Όπως γνωρίζετε και από το βιβλίο της Ιστορίας, οι Έλληνες Μικρασιάτες, αναγκασμένοι να εγκαταλείψουν τον τόπο τους, εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα ως πρόσφυγες. <u>Πάρτε συνέντευξη</u> από όσους έχουν καταγωγή από τη Μικρά Ασία (από γονείς ή παππούδες). Ρωτήστε τους ποιος ήταν ο τόπος προέλευσής τους και τι γνωρίζουν από τους συγγενείς τους για τις συνθήκες διαβίωσης εκεί, πριν από τη Μικρασιατική Καταστροφή. Ζητήστε τους να σας περιγράψουν το χρονικό της καταστροφής και της εγκατάλειψης της πατρίδας τους. Επίσης, ζητήστε τους φωτογραφίες που πιθανό να έχουν από εκείνη την εποχή. Τέλος, διαβάστε αυτές τις μαρτυρίες στην <u>εκδήλωση που θα διοργανώσετε</u> γι' αυτό το γεγονός	μαθητής	δημοσιογράφος, οργανωτής κοινωνικών εκδηλώσεων	ιστορικός
30	6	BM	A	91	Εργαστείτε ομαδικά και <u>διαλέξτε μια χώρα</u> για να την παρουσιάσετε στην τάξη. Για μεγαλύτερη ευκολία, μπορείτε να συμπληρώσετε έναν πίνακα όπως ο παραπάνω με τα αντίστοιχα στοιχεία περιληπτικά (πληθυσμός, γλώσσα, θρησκεία, κλίμα, πολιτική κατάσταση). Αν την έχετε επισκεφτεί, μιλήστε και για την εμπειρία σας εκεί. Μπορείτε ακόμα να φωτοτυπήσετε τη σελίδα με τον πίνακα και να τη μοιράσετε στους συμμαθητές σας για να έχουν ένα	μαθητής, μέλος ομάδας, ταξιδιώτης	γεωγράφος, λαογράφος	-

					σχεδιάγραμμα όσων θα τους πείτε. Μην ξεχάσετε να έχετε μαζί σας μια φωτογραφία κι έναν χάρτη της χώρας αυτής.			
31	6	BM	A	92	Στο δεύτερο κείμενο (σελ 90) διαβάζουμε για μερικές από τις <u>θρησκείες του κόσμου</u> . Στην εφημερίδα του σχολείου σας γίνεται ένα αφιέρωμα με τίτλο «Θρησκείες στον κόσμο». Χωρίζετε σε ομάδες, κάθε ομάδα <u>συγκεντρώνει στοιχεία</u> για διαφορετική θρησκεία και τα παρουσιάζει στην τάξη.	μαθητής, μέλος ομάδας	ερευνητής	καθηγητής Θρησκευτικών
32	6	TE	A	49	<u>Τι φοράνε στις διάφορες χώρες; Τι τρώνε; Πού μένουν; Με τι ασχολούνται;</u> Συμπληρώστε τα κενά με τις κατάλληλες λέξεις από το συννεφάκι.	μαθητής	λαογράφος-εθνογράφος	-
33	7	BM	B	13	Η χώρα αντιμετωπίζει ένα μεγάλο κύμα κακοκαιρίας και τα προβλήματα είναι πολλά στις διάφορες γεωγραφικές περιοχές. Ως <u>δημοσιογράφοι</u> , έχετε συγκεντρώσει ορισμένες πληροφορίες για την κατάσταση και τις έχετε καταγράψει στον ακόλουθο πίνακα. Φροντίζετε να βρείτε και τις υπόλοιπες. Αφού συγκεντρώσατε, λοιπόν, όλες τις απαραίτητες πληροφορίες, είναι ώρα να ετοιμάσετε το άρθρο σας για το αυριανό φύλλο της εφημερίδας. Εκτός από τα γεγονότα, είναι χρήσιμο να πείτε και τη δική σας άποψη, πώς βλέπετε δηλαδή εσείς όσα έγιναν. Στον τίτλο μπορείτε να χρησιμοποιήσετε ονοματική φράση. Στο τέλος, ελέγξτε αν έχετε παρουσιάσει	μαθητής	δημοσιογράφος	-

					αναλυτικά την είδηση, με όλες τις λεπτομέρειες που συγκεντρώσατε.			
34	7	BM	B	23	<u>Ο θερισμός και το αλώνισμα</u> πιστεύετε ότι γίνονται και στη σημερινή εποχή με τον ίδιο τρόπο που μας περιγράφουν τα παιδιά; Αν όχι, μήπως ξέρετε με τι μέσα γίνονται; Τα <u>έθιμα του χωριού</u> ζωντάνευαν κάθε χρόνο, όπως μαθαίνουμε από το ημερολόγιο των παιδιών. Πιστεύετε ότι το ίδιο ισχύει και στη σημερινή εποχή; Αιτιολογήστε την άποψή σας.	μαθητής	αγρότης, λαογράφος	-
35	7	BM	B	25	Στο κείμενο της 15ης Ιουλίου (σελ 21) περιέχονται οι <u>γιορτές κάποιων αγίων</u> . Βρείτε πληροφορίες από το βιβλίο των Θρησκευτικών ή από εγκυκλοπαίδειες για τη ζωή των αγίων αυτών. Μπορείτε να βρείτε και κάποιες <u>λαϊκές παραδόσεις</u> που συνδέονται με τις γιορτές. Γράψτε για κάθε άγιο τα κύρια στοιχεία των πληροφοριών που βρήκατε, όπως: όνομα, τόπος καταγωγής, έργα, λόγοι για τους οποίους μαρτύρησε, ποιο ήταν το μαρτύριό του.	μαθητής	ερευνητής, λαογράφος	καθηγητής Θρησκευτικών
36	7	TE	A	58	<u>Ετοιμαστείτε τώρα για μια εκδρομή στην εξοχή!</u> Έτοιμοι; Φύγαμε! Κοιτάξτε τα συννεφάκια που μας δίνουν ιδέες για την εκδρομή αυτή. Το κάθε συννεφάκι είναι μια παράγραφος στο κείμενό σας.	μαθητής, ταξιδιώτης	ταξιδιωτικός πράκτορας	-
37	8	BM	B	32	Αυτά που μόλις διαβάσατε είναι τα κάλαντα που τραγουδούν την ημέρα των Χριστουγέννων σε κάποιες περιοχές της Ηπείρου. Τα κάλαντα από την Ήπειρο	μαθητής	ερευνητής, λαογράφος	-

					μοιάζουν με τα κάλαντα που εσείς γνωρίζετε; Μπορείτε να κάνετε μια <u>μικρή έρευνα</u> και να βρείτε <u>κάλαντα και από άλλους τόπους της Ελλάδας</u> .			
38	8	BM	B	34	Τα Χριστούγεννα συνηθίζουμε να ανταλλάσσουμε κάρτες με ευχές για να εκφράσουμε τα συναισθήματά μας. Μπορείτε και εσείς να <u>φτιάξετε τις δικές σας κάρτες</u> και να τις στείλετε σε αγαπημένα σας πρόσωπα, π.χ. στον δάσκαλο ή στη δασκάλα σας, στον παππού ή στη γιαγιά σας, στον φίλο ή στη φίλη σας. Δεν ξεχνάμε ότι αλλιώς γράφουμε στον δάσκαλο ή στη δασκάλα μας (είμαστε πιο τυπικοί και έχουμε πιο επίσημο ύφος), αλλιώς στον παππού ή στη γιαγιά μας (είμαστε πιο φιλικοί, δείχνοντας όμως τον σεβασμό μας) και αλλιώς στον φίλο ή στη φίλη μας (έχουμε φιλικό και απλό ύφος).	μαθητής, αγαπημένο πρόσωπο	εικαστικός	-
39	8	BM	B	37	Προετοιμάστε μια <u>δραματοποίηση</u> με αφορμή το διήγημα του Παύλου Νιρβάνα («Το φλουρί του φτωχού», σελ 35). Μπορείτε να την παρουσιάσετε στη χριστουγεννιάτικη γιορτή του σχολείου σας. Για να γίνει όμως αυτό, χρειάζεται να δουλέψετε το κείμενο. Συμβουλευτείτε τις οδηγίες στην ενότητα της 17ης Νοέμβρη (α' τεύχος, σελ. 74). Καλή επιτυχία!	μαθητής	σεναριογράφος, σκηνοθέτης, ηθοποιός	σκηνογράφος, ενδυματολόγος, υπεύθυνος μουσικής
40	8	BM	B	39	α. Πιστεύετε ότι ο <u>Μέγας Βασίλειος</u> , για τον οποίο μόλις διαβάσατε, έχει κάποια σχέση με τον Αϊ-Βασίλη που έρχεται με το έλκηθρό του κάθε παραμονή	μαθητής, μέλος ομάδας	ερευνητής, δημοσιογράφος, λαογράφος	καθηγητής Θρησκευτικών

					<p>Πρωτοχρονιάς και μας μοιράζει δώρα; Χωριστείτε σε ομάδες και <u>βρείτε πληροφορίες</u> στην εγκυκλοπαίδεια στα λήμματα «Μέγας Βασίλειος» και «Αϊ-Βασίλης». <u>Γράψτε ένα άρθρο</u> με τα αποτελέσματα της εργασίας σας και δημοσιεύστε το στο χριστουγεννιάτικο τεύχος της εφημερίδας του σχολείου.</p> <p>β. Θα μπορούσατε να κάνετε την ίδια έρευνα και για άλλα έθιμα πρωτοχρονιάτικα ή χριστουγεννιάτικα. Εμείς σας δίνουμε μερικές ιδέες: Μπορείτε να ψάξετε για τα κάλαντα, για το χριστουγεννιάτικο δέντρο, για τους καλικάντζαρους.</p>			
41	8	BM	B	39	<p>Διαβάσατε τα κάλαντα που τραγουδούν την ημέρα των Φώτων στην Ικαρία. Μοιάζουν με τα κάλαντα που εσείς γνωρίζετε; <u>Στον τόπο σας πώς γιορτάζουν τα Θεοφάνια;</u> Τι συμβολίζει ο αγιασμός των νερών εκείνη την ημέρα;</p>	μαθητής, κάτοικος	λαογράφος	καθηγητής Θρησκευτικών
42	9	BM	B	46	<p>Χωριστείτε σε ζευγάρια «πελάτης – πωλητής». Σκεφτείτε το διάλογο και <u>δραματοποιήστε τον</u>.</p> <p>(Πελάτης) Αγοράσατε μια φωτογραφική μηχανή και μόλις αρχίσατε να τη χρησιμοποιείτε, παρουσίασε κάποιο πρόβλημα και δε λειτουργεί. Πηγαίνετε, λοιπόν, στο κατάστημα και ζητάτε να την επισκευάσουν ή να σας δώσουν μια καινούρια. Φυσικά, έχετε μαζί σας και την εγγύηση της συσκευής και είστε προετοιμασμένοι να απαντήσετε στις</p>	μαθητής, πελάτης	πωλητής, ηθοποιός	-

					ερωτήσεις του υπαλλήλου, εξηγώντας του ότι ακολουθήσατε πιστά τις οδηγίες χρήσης. (Πωλητής) Στο κατάστημα έρχεται ένας πελάτης, ο οποίος αγόρασε μια φωτογραφική μηχανή που δε λειτουργεί. Ποιες ερωτήσεις θα του κάνετε για να βεβαιωθείτε ότι ακολούθησε πιστά τις οδηγίες χρήσης;			
43	9	BM	B	46	Το κείμενο που διαβάσατε (σελ 46) παρουσιάζει την εξέλιξη των τηλεφωνικών καλωδίων. Χωριστείτε σε ομάδες και <u>συγκεντρώστε ανάλογες πληροφορίες</u> και εικόνες από την εγκυκλοπαίδεια για διαφορετικές <u>συσσκευές</u> (ραδιόφωνο, τηλεόραση, ψυγείο) <u>που έχουν εξελιχθεί</u> με την ανάπτυξη της τεχνολογίας. Φροντίστε το κείμενό σας να μην ξεπερνάει τις 150 με 200 λέξεις και να περιέχει τα σημαντικότερα σημεία των πληροφοριών που βρήκατε. Φροντίστε, επίσης, να είναι κατανοητό από τους συμμαθητές σας. Κάθε ομάδα θα παρουσιάσει την εργασία της στην τάξη. Πρέπει να δείξετε την εξέλιξη κάθε συσκευής, να κολλήσετε σε χαρτόνια τις εικόνες που έχετε συγκεντρώσει, να συμπληρώσετε από κάτω τις πληροφορίες που βρήκατε, να <u>ζωγραφίσετε</u> τις συσκευές αυτές, όπως φαντάζεστε ότι θα είναι στο μέλλον.	μαθητής, μέλος ομάδας	ερευνητής	ζωγράφος, εφευρέτης, κατασκευαστής
44	9	BM	B	52	<u>Δημιουργήσατε τη δική σας σχολική ιστοσελίδα</u> στο διαδίκτυο και	μαθητής	προγραμματιστής, δημοσιογράφος	-

					ανυπομονείτε να την παρουσιάσετε! <u>Γράψετε ένα άρθρο με 150 περίπου λέξεις για μια παιδική εφημερίδα, όπου παρουσιάζετε αναλυτικά τις δυνατότητες της ιστοσελίδας σας.</u>			
45	9	BM	B	57	Σκεφτείτε <u>πώς θα άλλαζε η ιστορία</u> εάν ο ήρωας, αντί για <u>καφετζής</u> , ήταν ο υπάλληλος στο γραφείο όπου εγκαθιστούν το μηχάνημα και αυτό πάθαινε βλάβη.	μαθητής	συγγραφέας	καφετζής
46	9	BM	B	57	Σας αρέσουν τα ηλεκτρονικά παιχνίδια; Θα θέλατε να <u>φτιάξετε μια ιστορία</u> με θέμα τις περιπέτειες που παίζονται στο αγαπημένο σας ηλεκτρονικό παιχνίδι, για να το μάθουν και οι συμμαθητές σας; Δεν έχετε παρά να ακολουθήσετε το σχεδιάγραμμα.	μαθητής	συγγραφέας	-
47	9	TE	A	67-69	Έχετε την ευκαιρία να μπειτε στη μηχανή του χρόνου που ο Κύρος Γρανάζης, ο τρομερός εφευρέτης, έχει συνδέσει με το συγκινησιακό τηλεπαθόμετρο! Ποιον ήρωα παραμυθιού θα καλέσετε; Τι θα τον ρωτήσετε; Γιατί; Τα παιδιά κάλεσαν τον Παπουτσωμένο Γάτο, τον ήρωα του παραμυθιού. <u>Διαλέξτε κι εσείς το αγαπημένο σας παραμύθι και αλλάξτε τον τρόπο που προχωράει και τελειώνει η ιστορία</u> γράφοντας ένα δικό σας κείμενο.	μαθητής	συγγραφέας	-
48	10	BM	B	65	«Μέχρι και η τοπική εφημερίδα έγραψε ένα ολόκληρο άρθρο για την αφεντιά μου» (φράση από το κείμενο «Με λένε Σόνια», σελ 62-64).	μαθητής	δημοσιογράφος	-

					Φανταστείτε ότι είστε δημοσιογράφος και πρέπει να γράψετε αυτό το άρθρο για την εφημερίδα σας. Θα αρχίσετε κάπως έτσι: «Χθες το πρωί, η Σόνια, μια γάτα ...»			
49	10	BM	B	75	Μπορείτε κι εσείς να <u>πραγματοποιήσετε μια έρευνα</u> , όπως αυτή που έκανε το Κέντρο Έρευνας και Πρόληψης Παιδικών Ατυχημάτων (σελ 73). Το θέμα της έρευνάς σας μπορεί να είναι «Τα παιδικά ατυχήματα στο σχολείο». Βγάζετε <u>συμπεράσματα από την έρευνά</u> σας και τα γράφετε για τον πίνακα ανακοινώσεων του σχολείου σας ή <u>γράφετε ένα άρθρο</u> στη σχολική εφημερίδα.	μαθητής	ερευνητής, δημοσιογράφος	μαθηματικός, στατιστικολόγος
50	12	BM	B	104	Από το θεατρικό έργο που διαβάσατε (σελ 100-103) πήρατε κάποιες πληροφορίες για τον λόρδο Βύρωνα. Εκτός όμως από το λόρδο Βύρωνα, πολλοί ήταν αυτοί που πρόσφεραν στην Επανάσταση. <u>Συγκεντρώστε κι άλλες πληροφορίες</u> για τη ζωή και το έργο τους από εγκυκλοπαίδειες και από το <u>βιβλίο της Ιστορίας</u> . Γράψτε σύντομα βιογραφικά σημειώματα περιλαμβάνοντας τα κύρια μόνο στοιχεία των πληροφοριών που βρήκατε. Εμπλουτίστε τα βιογραφικά σημειώματα με φωτογραφικό υλικό. Οι εργασίες σας μπορούν να παρουσιαστούν στον εορτασμό της 25ης Μαρτίου.	μαθητής	ερευνητής	ιστορικός
51	12	BM	B	106	Χωριστείτε σε ομάδες και <u>συγκεντρώστε φωτογραφίες</u> , από εγκυκλοπαίδειες, ιστορικά βιβλία και μουσεία με τα εμβλήματα, τα λάβαρα, τις στολές και τις	μαθητής, μέλος ομάδας	ερευνητής	ιστορικός

					σημαίες της Ελληνικής Επανάστασης. Γράψτε τη χρονολογία κάτω από κάθε φωτογραφία και <u>δώστε χρήσιμες ιστορικές πληροφορίες</u> . Στο τέλος, φτιάξτε με το υλικό σας το βιβλίο της 25ης Μαρτίου και παρουσιάστε το και στις άλλες τάξεις.			
52	13	BM	Γ	13	Στην εφημερίδα του σχολείου σας αποφασίσατε να <u>γράψετε ένα άρθρο</u> με τίτλο «Επαγγέλματα – Τρόποι ζωής». Για τον λόγο αυτό πρέπει να μεταφέρετε την ερώτηση 2 από τη συνέντευξη του κ. Μανόλη Πατέλη στην εφημερίδα («Υπάρχουν κάποια επαγγέλματα που έχουν εξαφανιστεί;», σελ 9) στον πλάγιο λόγο.	μαθητής	δημοσιογράφος	-
53	13	BM	Γ	14	Θα μπορούσατε να <u>πάρτε κι εσείς μια συνέντευξη</u> από έναν άνθρωπο της πόλης σας ή του χωριού σας για την εφημερίδα σας; Ετοιμάστε λοιπόν τις ερωτήσεις που θα κάνετε! Αν θέλετε να μάθετε πώς ήταν η πόλη σας ή το χωριό σας παλιά, θα ρωτήσετε κάποιον μεγαλύτερο. Αν σας ενδιαφέρει το σήμερα, θα μιλήσετε με κάποιον νεότερο. Ρωτήστε για την καθημερινή ή για την επαγγελματική τους ζωή, για τις συνήθειες των ανθρώπων, πώς περνούν τον ελεύθερο χρόνο τους, τι τους αρέσει στην πόλη / στο χωριό τους και τι όχι, αν θα ήθελαν να αλλάξουν κάτι, τι θυμούνται οι παλιότεροι από παλιά και τι έχει αλλάξει σήμερα, πώς φαντάζονται οι	μαθητής, κάτοικος	δημοσιογράφος	-

					<p>νεότεροι το μέλλον τους στην πόλη / στο χωριό τους. Αυτές είναι κάποιες ενδεικτικές ερωτήσεις. <u>Εσείς όμως είστε οι δημοσιογράφοι!</u> Μπορείτε να γράψετε όποιες άλλες ερωτήσεις θέλετε.</p>			
54	13	BM	Γ	14	<p>Στην άσκηση 5 αναφέρονται τα επαγγέλματα <u>σαλεπιτζής και χαλβατζής</u>. Ξέρετε τι ακριβώς έκαναν αυτοί οι άνθρωποι; Υπάρχουν ακόμα αυτά τα επαγγέλματα; <u>Πάρτε</u> συνεντεύξεις από κάποιους μεγαλύτερους ζητώντας πληροφορίες για άλλα τέτοια επαγγέλματα που έχουν εξαφανιστεί στις μέρες μας και κρατήστε σημειώσεις. Γράψτε ένα άρθρο για την εφημερίδα του σχολείου σας με τίτλο «Επαγγέλματα του παρελθόντος». Φτιάξτε στήλες, γράψτε λίγα λόγια για αυτά τα επαγγέλματα και αναφέρετε με ποια άλλα έχουν αντικατασταθεί.</p>	<p>μαθητής, παιδί</p>	<p>σαλεπιτζής, χαλβατζής, δημοσιογράφος</p>	-
55	13	BM	Γ	17	<p>Στο κείμενο που διαβάσαμε (σελ 15-16), η Τυνήσια επιστήμονας λέει: «Πιστεύω ότι δεν παίζει ρόλο αν είσαι μωαμεθανός ή χριστιανός, άνδρας ή γυναίκα, Άραβας ή Ευρωπαίος, αρκεί να είσαι αφοσιωμένος σ' αυτό που κάνεις». Συμφωνούν με αυτή την άποψη οι μετανάστες που ζουν και εργάζονται στην Ελλάδα; Αποφασίζετε να <u>πάρτε μια συνέντευξη</u> από μετανάστη. Συντάξτε ένα ερωτηματολόγιο στο οποίο θα ζητάτε: τα</p>	<p>μαθητής, συνομιλητής</p>	<p>δημοσιογράφος</p>	-

					προσωπικά του στοιχεία, τον τόπο προέλευσης και τον τόπο παραμονής του, τους λόγους για τους οποίους εγκατέλειψε την πατρίδα του, τα εμπόδια και τις δυσκολίες που αντιμετώπισε ή αντιμετωπίζει, τα συναισθήματα και τις σκέψεις του. Στο τέλος της συνέντευξης προσθέστε τις δικές σας σκέψεις και παρουσιάστε τις συνεντεύξεις στην τάξη για να συζητήσετε τις απόψεις σας με τους συμμαθητές σας.			
56	13	BM	Γ	21	<u>Φανταστείτε τη συνέχεια του ταξιδιού του Πίκου Απίκου και συμπληρώστε την εικονογραφημένη ιστορία:</u> πρώτα σκεφτείτε τι μπορεί να έγινε μετά την απογείωση και σε ποια περιπέτεια βρέθηκε (μπορεί να άρχισε καταιγίδα ή μπορεί να τελείωσαν οι μπαταρίες κ.ά.), έπειτα ζωγραφίστε την περιπέτεια του σε τετράγωνο και τέλος, βάλτε τα λόγια του ή τις σκέψεις του σε μπαλονάκια (εάν συνάντησε κι άλλους, φτιάξτε διαλόγους). Μπορείτε να φωτοτυπήσετε τη δουλειά σας και να φτιάξετε ένα βιβλίο με τις εικονογραφημένες ιστορίες της τάξης.	μαθητής	συγγραφέας	σκιτσογράφος
57	13	BM	Γ	21	Με όσα ξέρετε από το μάθημα της Φυσικής πιστεύετε ότι μπορεί πράγματι να πετάξει η «αεροσκάφη» του Πίκου Απίκου; Αν όχι, γιατί; Εσείς πώς θα τη φτιάχνατε για να πετάξει; <u>Συμβουλευτείτε κάποιο βιβλίο Φυσικής ή την εγκυκλοπαίδεια στο θέμα «πώς πετούν τα αεροπλάνα».</u> Προσθέστε ό,τι	μαθητής	ερευνητής	φυσικός, σχεδιαστής, μηχανικός αεροσκαφών

					είναι απαραίτητο για να πετάξει η «αεροσκάφη» σας. Εξηγήστε σε τι χρησιμεύει οτιδήποτε προσθέσατε. Μπορείτε ακόμη να <u>σχεδιάσετε την «αεροσκάφη»</u> σας και να τη δείξετε στην τάξη.			
58	13	TE	B	31	Συνδυάστε το πρόσωπο που μιλάει με τη φράση που ταιριάζει στο επάγγελμά του (δίνονται τα εξής επαγγέλματα: <u>τροχονόμος, διαιτητής, δάσκαλος, σερβιτόρος, γιατρός</u>).	μαθητής	τροχονόμος, διαιτητής, δάσκαλος, σερβιτόρος, γιατρός	-
59	13	TE	B	34	Μια <u>τηλεφωνήτρια</u> του ΟΤΕ σας <u>έδωσε συνέντευξη</u> για τα παράξενα του επαγγέλματός της. Χρειάζεται να κάνετε τις απαραίτητες διορθώσεις στο παρακάτω απόσπασμα για να δημοσιευτεί στη σχολική εφημερίδα.	μαθητής	τηλεφωνήτρια	δημοσιογράφος
60	14	BM	Γ	29	Εσείς σε ποιο μέρος περνάτε τις ημέρες του Πάσχα; Περιγράψτε τα <u>έθιμα που υπάρχουν στον τόπο</u> όπου πηγαίνετε. Συγκεντρώστε στην τάξη σας όλες αυτές τις περιγραφές και φτιάξτε μια συλλογή που θα περιέχει πασχαλινά έθιμα από όλη την Ελλάδα. <u>Προσθέστε φωτογραφίες</u> .	μαθητής, ταξιδιώτης	λαογράφος	φωτογράφος
61	14	BM	Γ	35	Το Μπαϊράμι είναι μια μεγάλη <u>μουσουλμανική γιορτή</u> όπως το χριστιανικό Πάσχα. Ξέρετε πώς γιορτάζεται; <u>Βρείτε πληροφορίες</u> για τη γιορτή αυτή και παρουσιάστε τες στην τάξη.	μαθητής	ερευνητής	καθηγητής Θρησκευτικών
62	15	BM	Γ	43	Από την εφημερίδα του σχολείου σας σάς ζητάνε να <u>παρουσιάσετε μια αγαπημένη</u>	μαθητής, θεατής	κριτικός κινηματογράφου	ηθοποιός, σκηνοθέτης,

				<p><u>σας ταινία</u> ή ένα αγαπημένο σας ηλεκτρονικό παιχνίδι. Η παρουσίαση θα γίνει με δύο τρόπους. Πρώτα πρέπει να γράψετε ένα αναλυτικό κείμενο, 150 περίπου λέξεων, όπου οι πληροφορίες που δίνετε θα είναι λεπτομερείς και τα σχόλια που θα τις συνοδεύουν περισσότερο.</p> <p>Δεν είναι καθόλου δύσκολο για σας, αρκεί να θυμηθείτε: να αναφέρετε τον τίτλο, τους <u>συντελεστές</u> (<u>σκηνοθέτη, ηθοποιούς, συνθέτη</u> – αν ξέρετε), τη διάρκεια, τη χώρα προέλευσης της ταινίας και τη χρονιά που προβλήθηκε, να μιλήσετε για την υπόθεση της ταινίας χωρίς πολλές λεπτομέρειες και χωρίς να αποκαλύψετε το τέλος της, δίνοντας μόνο τις πιο σημαντικές πληροφορίες για τους ήρωες και τις περιπέτειές τους, να γράψετε στο τέλος ένα πολύ σύντομο σχόλιο, που θα είναι η γνώμη σας για την ταινία, οι προσωπικές σας εντυπώσεις και τα συναισθήματα που σας προκάλεσε. Ύστερα, πρέπει να γράψετε ένα συνοπτικό κείμενο με το ίδιο θέμα, 50 περίπου λέξεων, όπως αυτά που βλέπετε για τις ταινίες: «Το πολικό εξπρές», «Τα παιδιά του πετρελαίου» και «Το παιδί που ήθελε να γίνει αρκούδα».</p> <p>β. Γράφετε ένα κείμενο 200 περίπου λέξεων για να παρουσιάσετε μια κινηματογραφική ταινία που είδατε οι ίδιοι και δε σας άρεσε. Μην ξεχάσετε να</p>			<p>συνθέτης, δημοσιογράφος</p>
--	--	--	--	---	--	--	------------------------------------

					δικαιολογήσετε την άποψή σας (γιατί δε σας άρεσε).			
63	15	BM	Γ	43	Η συνέχεια και το τέλος της ιστορίας (σελ 46-47) κρύβουν μια έκπληξη. Χωριστείτε σε δυο ομάδες και δώστε σε μια παράγραφο τη δική σας <u>διαφορετική εξέλιξη της ιστορίας</u> . Σας δίνεται η αρχή κάθε παραγράφου.	μαθητής, μέλος ομάδας	συγγραφέας	-
64	15	BM	Γ	51-53	Ετοιμάζετε στο σχολείο σας μια <u>θεατρική παράσταση με ηθοποιούς και συντελεστές</u> από την τάξη σας και σκηνοθέτη τον/τη δάσκαλό/ δασκάλα σας. Χρειάζεται λοιπόν να ετοιμάσετε όλα τα ενημερωτικά κείμενα (ανακοίνωση, μικρότερη ανακοίνωση-αγγελία, αφίσα, προσκλήσεις, πρόγραμμα) για την παράσταση. Χωριστείτε σε ομάδες και ξεκινήστε.	μαθητής, μέλος ομάδας	ηθοποιός, σκηνοθέτης, σκηνογράφος, ενδυματολόγος, υπεύθυνος μουσικής, σχεδιαστής- γραφίστας, οργανωτής κοινωνικών εκδηλώσεων	-
65	15	TE	B	39	Ένας <u>σεναριογράφος</u> ... στέρεψε από ιδέες και ζητάει τη βοήθειά σας! Έχει βρει ποιη ήρωες θα πρωταγωνιστήσουν στη φανταστική περιπέτεια που θέλει να γράψει και χρειάζεται τη δική σας έμπνευση για να ξεκινήσει την ιστορία. Οι ήρωες που έχει διαλέξει είναι: Καραγκιόζης, Κοκκινোসκουφίτσα, Μέγας Αλέξανδρος. Γράψτε τώρα την ιστορία και την περιπέτεια αυτής της παράξενης συντροφιάς, αφού παρουσιάσετε τον καθέναν από τους ήρωες.	μαθητής	σεναριογράφος	-
66	16	BM	Γ	60, 61	Δημιουργήστε, με αφορμή το κείμενο («Το άγαλμα που κρύωνε» του Χρήστου	μαθητής	συγγραφέας	σκιτσογράφος

					Μπουλώτη, σελ 58) μια <u>εικονογραφημένη ιστορία</u> . Ζωγραφίστε για κάθε επεισόδιο εικόνες και γράψτε διαλόγους και λεζάντες. Χρωματίστε την ιστορία σας και δέστε την σε μικρό βιβλίο για να τη διαβάσουν και οι υπόλοιποι συμμαθητές σας (Άσκηση 3). Γράψτε κι εσείς μια παρόμοια ιστορία. Φανταστείτε ότι ο ήρωας θέλει να γίνει κατασκευαστής παιχνιδιών και μπαίνει τη νύχτα σε κατάσταση παιχνιδιών, όπου ζωντανεύουν τα παιχνίδια αντί τα αγάλματα (Άσκηση 4).			
67	16	BM	Γ	66	Μόλις επισκεφτήκατε ένα μουσείο στην περιοχή όπου μένετε και είστε ενθουσιασμένοι! Στην τάξη σας ζητούν να γράψετε ένα <u>σύντομο άρθρο-παρουσίαση του μουσείου</u> αυτού για την εφημερίδα του σχολείου σας. Για μεγαλύτερη ευκολία σας δίνουν να συμπληρώσετε πρώτα με λίγα λόγια τον πίνακα που ακολουθεί και, στη συνέχεια, να γράψετε το άρθρο σας.	μαθητής, επισκέπτης, κάτοικος	δημοσιογράφος	μουσειολόγος
68	16	TE	B	54	<u>Είστε δημοσιογράφος</u> και ο διευθυντής του Αρχαιολογικού Μουσείου σας κάλεσε για να σας ενημερώσει για την ανακαίνιση που έγινε στους χώρους του Μουσείου και σας έδωσε ένα διαφημιστικό φυλλάδιο. Καθώς γράφετε το άρθρο σας στην εφημερίδα, μετατρέπετε την ενεργητική σύνταξη του διαφημιστικού φυλλαδίου σε παθητική, ώστε να τονίσετε την πράξη (τις αλλαγές	μαθητής	δημοσιογράφος	-

					που έγιναν στο Μουσείο) και όχι το υποκείμενο (ποιος τις έκανε). Κάντε επίσης όσες άλλες αλλαγές είναι απαραίτητες.			
69	16	TE	B	55	Περπατάτε στους δρόμους της Αθήνας και ξαφνικά μια παρέα τουριστών σας ζητάει <u>πληροφορίες για να επισκεφτεί την Ακρόπολη</u> . Βρίσκεστε στην πλατεία Ηρώων, στην περιοχή του Ψυρρή. <u>Με τη βοήθεια του χάρτη</u> , δώστε τις κατάλληλες οδηγίες, ώστε να φτάσουν με τον πιο σύντομο τρόπο στην Ακρόπολη. Αν θέλετε, μπορείτε να βρείτε περισσότερες πληροφορίες για τα μνημεία που θα δουν πάνω στον Ιερό Βράχο της Ακρόπολης (για τον σκοπό αυτό, αναζητήστε στην εγκυκλοπαίδεια, σε άλλα βιβλία ή στο διαδίκτυο τις σχετικές πληροφορίες).	μαθητής	τουριστικός πράκτορας	-
70	17	BM	Γ	86	Στο σχολείο σας <u>διοργανώνετε μια αντιπολεμική εκδήλωση</u> με θέμα «Δώστε μια ευκαιρία στην ειρήνη». Θα υπάρχει <u>έκθεση ζωγραφικής</u> των παιδιών του σχολείου σας και θα ακολουθήσει συζήτηση. <u>Φτιάξτε μια αφίσα</u> που θα περιλαμβάνει τις βασικές πληροφορίες	μαθητής, συνομιλητής	οργανωτής κοινωνικών εκδηλώσεων, σχεδιαστής-γραφίστας	ζωγράφος
71	17	TE	B	63	Αφού διαβάσατε την προηγούμενη ιστορία (Άσκηση 2, σελ 62), αποφασίζετε να <u>γράψετε ένα άρθρο</u> στη σχολική εφημερίδα με σκοπό να δείξετε πόσο επικίνδυνο φαινόμενο είναι ο ρατσισμός και πώς μπορεί να οδηγήσει σε πόλεμο. Για να πείσετε, μπορείτε να αναφερθείτε και στην ακόλουθη αληθινή ιστορία.	μαθητής, αναγνώστης	δημοσιογράφος	-

72	17	TE	B	65	Είστε δημοσιογράφος και πήρατε ένα επείγον σύντομο μήνυμα. Έχετε τώρα να γράψετε την είδηση, προσθέτοντας δικές σας λεπτομέρειες και συμπληρώνοντας τους προσδιορισμούς που χρειάζονται, όπως στο παράδειγμα.	μαθητής	δημοσιογράφος	-
----	----	----	---	----	---	---------	---------------	---

7. Αποτελέσματα ανάλυσης

Πριν από την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της ανάλυσης μας, κρίνουμε σκόπιμο να αναφερθούμε στον αριθμό διαθεματικών δραστηριοτήτων σχετικά με τα επαγγέλματα¹⁴ συγκριτικά με τον συνολικό αριθμό δραστηριοτήτων και ασκήσεων του ΒΜ και ΤΕ της Γλώσσας κάθε τάξης (Πίνακας 8).

Πίνακας 8
Κατανομή συχνοτήτων της μεταβλητής
«αριθμός διαθεματικών δραστηριοτήτων σχετικά με τα επαγγέλματα» ανά τάξη

ΤΑΞΗ	ΠΛΗΘΟΣ (ν)	ΠΟΣΟΣΤΟ (%) ¹⁵
Α	42	10,77
Β	41	8,99
Γ	71	11,3
Δ	72	15,75
Ε	61	16,9
ΣΤ	72	17,6
ΣΥΝΟΛΟ	359	13,29

Παρατηρούμε ότι στις τρεις τελευταίες τάξεις του Δημοτικού (Δ, Ε, ΣΤ) έχουμε το μεγαλύτερο ποσοστό διαθεματικών δραστηριοτήτων.

Συνεχίζουμε με το κυρίως μέρος της ανάλυσης του επιλεγμένου δείγματός μας. Η ανάλυση εστιάστηκε σε δύο βασικούς άξονες. Ο πρώτος αφορά τους κοινωνικούς ρόλους και ο δεύτερος τα επαγγέλματα, πρωτεύοντα και δευτερεύοντα.

Όσον αφορά τους κοινωνικούς ρόλους, πρωτεύον είναι αυτός του μαθητή, ο οποίος εμφανίζεται στο σύνολο του δείγματος. Ακολουθούν δευτερεύοντες ρόλοι με διαφορετική συχνότητα εμφάνισης ανά τάξη. Στους Πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζεται η συχνότητα εμφάνισης των δευτερευόντων αυτών ρόλων ανά τάξη (Πίνακες 9-14).

¹⁴ Για την κατάταξη μιας δραστηριότητας ως διαθεματικής, αξιοποιήσαμε τους ειδικούς πίνακες σήμανσης στην αρχή κάθε ΒΜ (βλ. Πίνακα 1), καθώς και την προσωπική μας εκτίμηση με βάση το νόημα και το περιεχόμενο κάθε άσκησης.

¹⁵ Ποσοστό % ως προς το συνολικό αριθμό δραστηριοτήτων και ασκήσεων. Ο συνολικός αριθμός των δραστηριοτήτων για όλες τις τάξεις δεν αναφέρεται γιατί δεν αποτελεί αντικείμενο της έρευνάς μας.

Πίνακας 9
Κατανομή συχνότητων της μεταβλητής
«δευτερεύων κοινωνικός ρόλος» στην Α΄ τάξη

ΔΕΥΤΕΡΕΥΩΝ ΡΟΛΟΣ	ΠΛΗΘΟΣ (ν)	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
συνομιλητής	5	21,73
αναγνώστης	4	17,39
καταναλωτής	4	17,39
αφηγητής	2	8,69
επιβάτης	2	8,69
ταξιδιώτης	2	8,69
αγαπημένο πρόσωπο	1	4,34
θεατής θεατρικής παράστασης	1	4,34
μέλος ομάδας	1	4,34
πελάτης	1	4,34
ΣΥΝΟΛΟ	23	100

Οι δευτερεύοντες ρόλοι με τη μεγαλύτερη συχνότητα εμφάνισης στην Α΄ τάξη είναι με φθίνουσα σειρά αυτοί του συνομιλητή, του αναγνώστη και του καταναλωτή.

Πίνακας 10
Κατανομή συχνότητων της μεταβλητής
«δευτερεύων κοινωνικός ρόλος» στη Β΄ τάξη

ΔΕΥΤΕΡΕΥΩΝ ΡΟΛΟΣ	ΠΛΗΘΟΣ (ν)	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
μέλος ομάδας	14	33,33
συνομιλητής	9	21,43
αναγνώστης	6	14,28
κάτοικος	5	11,9
παιδί	3	7,14
αγαπημένο πρόσωπο	2	4,76
καταναλωτής	2	4,76
ταξιδιώτης	1	2,38
ΣΥΝΟΛΟ	42	100

Στη Β΄ τάξη προβάλλεται περισσότερο ο ρόλος του μέλους ομάδας και ακολουθεί αυτός του συνομιλητή.

Πίνακας 11
*Κατανομή συχνοτήτων της μεταβλητής
 «δευτερεύων κοινωνικός ρόλος» στη Γ΄ τάξη*

ΔΕΥΤΕΡΕΥΩΝ ΡΟΛΟΣ	ΠΛΗΘΟΣ (ν)	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
μέλος ομάδας	20	33,89
συνομιλητής	16	27,11
αφηγητής	5	8,47
αναγνώστης	4	6,77
ταξιδιώτης	4	6,77
καταναλωτής	3	5,08
επιβάτης	2	3,38
κάτοικος	2	3,38
ακροατής	1	1,69
παιδί	1	1,69
πωλητής	1	1,69
ΣΥΝΟΛΟ	59	100

Οι δύο ρόλοι με τη μεγαλύτερη συχνότητα στη Γ΄ τάξη είναι και πάλι με την ίδια σειρά αυτοί του μέλους ομάδας και του συνομιλητή. Στον αντίποδα, οι ρόλοι του ακροατή, του παιδιού και του πωλητή εμφανίζονται μόλις μία φορά.

Πίνακας 12
*Κατανομή συχνοτήτων της μεταβλητής
 «δευτερεύων κοινωνικός ρόλος» στη Δ΄ τάξη*

ΔΕΥΤΕΡΕΥΩΝ ΡΟΛΟΣ	ΠΛΗΘΟΣ (ν)	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
συνομιλητής	24	33,8
μέλος ομάδας	12	16,9
ταξιδιώτης	9	12,67
κάτοικος	8	11,26
αναγνώστης	4	5,63

αφηγητής	4	5,63
επιβάτης	3	4,22
παιδί	3	4,22
αγαπημένο πρόσωπο	1	1,4
καταναλωτής	1	1,4
πεζός	1	1,4
ποδηλάτης	1	1,4
ΣΥΝΟΛΟ	71	100

Στη Δ' τάξη παρατηρείται αντιστροφή της σειράς των δύο πρώτων ρόλων με τη μεγαλύτερη συχνότητα, συγκριτικά με τη Β' και Γ' Δημοτικού.

Πίνακας 13
*Κατανομή συχνοτήτων της μεταβλητής
 «δευτερεύων κοινωνικός ρόλος» στην Ε' τάξη*

ΔΕΥΤΕΡΕΥΩΝ ΡΟΛΟΣ	ΠΛΗΘΟΣ (ν)	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
μέλος ομάδας	11	28,2
αναγνώστης	9	23,07
συνομιλητής	6	15,36
κάτοικος	5	12,82
φίλαθλος	3	7,68
ακροατής	2	5,12
αγαπημένο πρόσωπο	1	2,56
παιδί	1	2,56
ταξιδιώτης	1	2,56
ΣΥΝΟΛΟ	39	100

Στην Ε' τάξη, οι ρόλοι του μέλους ομάδας, του αναγνώστη, του συνομιλητή και του κατοίκου καλύπτουν το 79,45% του συνολικού ποσοστού.

Πίνακας 14
Κατανομή συχνοτήτων της μεταβλητής
«δευτερεύων κοινωνικός ρόλος» στη Στ' τάξη

ΔΕΥΤΕΡΕΥΩΝ ΡΟΛΟΣ	ΠΛΗΘΟΣ (ν)	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
μέλος ομάδας	12	27,9
κάτοικος	5	11,62
συνομιλητής	5	11,62
ταξιδιώτης	5	11,62
καταναλωτής	4	9,3
αγαπημένο πρόσωπο	2	4,65
αναγνώστης	2	4,65
αφηγητής	2	4,65
παιδί	2	4,65
επισκέπτης	1	2,32
θεατής	1	2,32
ναυαγός	1	2,32
πελάτης	1	2,32
ΣΥΝΟΛΟ	43	100

Στην τελευταία τάξη επικρατεί ο ρόλος του μέλους ομάδας (27,9%) και ακολουθούν αυτοί του κατοίκου, του συνομιλητή και του ταξιδιώτη με το ίδιο ποσοστό (11,62%).

Όσον αφορά τα επαγγέλματα (πρωτεύοντα και δευτερεύοντα), για την ευκολότερη και αποτελεσματικότερη ανάλυση των δεδομένων κρίναμε σκόπιμο να τα ομαδοποιήσουμε και να τα κατηγοριοποιήσουμε. Για την επιλογή των επιμέρους κατηγοριών λάβαμε υπόψη και το θεωρητικό μοντέλο επαγγελματικής ανάπτυξης του John L. Holland (βλ. Α' μέρος εργασίας). Ειδικότερα, με βάση τους 6 τύπους προσωπικότητας και των αντίστοιχων εργασιακών περιβαλλόντων που προτείνει, καταλήξαμε στη διαμόρφωση 6 επαγγελματικών κατηγοριών.

Στον Πίνακα που ακολουθεί (Πίνακας 15), παρουσιάζονται οι επαγγελματικές κατηγορίες, καθώς και τα επαγγέλματα του δείγματος που αντιστοιχούν σε κάθε μία από αυτές¹⁶.

¹⁶ Μερικά επαγγέλματα φαίνεται να εντάσσονται σε περισσότερες από μία κατηγορίες (π.χ. γιατρός, μαθηματικός). Η κατάταξη και ταξινόμησή τους έγινε με βάση την κρίση του ερευνητή και τον πρωτεύοντα σκοπό τους.

Πίνακας 15
Κατανομή επαγγελμάτων σε επαγγελματικές κατηγορίες

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ
<p align="center">1</p> <p align="center">Τεχνικά- Ρεαλιστικά- Πρακτικά επαγγέλματα</p>	<p>αεροπόρος, ανθοκόμος, αρτοποιός-φούρναρης, αρχιτέκτονας, βοσκός, γεωργός, δασοπόνος, ελαιοπαραγωγός, ελαιοχρωματιστής, ζαχαροπλάστης, ηλεκτρολόγος μηχανικός, καπετάνιος, κατασκευαστής, κατασκευαστής μουσικών οργάνων, κτηνοτρόφος, μάγειρας, μηχανικός, μηχανικός πλοίων, μηχανικός αυτοκινήτων, μηχανικός αεροσκαφών, μηχανικός Η/Υ, μηχανολόγος μηχανικός, μοδίστρα, ξυλουργός, οδηγός, πολεοδόμος, πολιτικός μηχανικός, προγραμματιστής, ράφτης, τοπογράφος μηχανικός, ψαράς</p>
<p align="center">2</p> <p align="center">Καλλιτεχνικά- Πολιτιστικά επαγγέλματα</p>	<p>αθλητής, γελωτοποιός, διακοσμητής, εικαστικός, εικονογράφος, εθνογράφος, ενδυματολόγος, ζωγράφος, ηθοποιός, ηχολήπτης, θεατρικός συγγραφέας, θεατρολόγος, κριτικός θεάτρου, κριτικός κινηματογράφου, λαογράφος, μίμος, κολυμβητής, μαέστρος, μουσικός, μουσειολόγος, παλαιστής, ποδηλάτης, ποιητής, σεναριογράφος, σκηνογράφος, σκηνοθέτης, σκιτσογράφος, στιχουργός, συγγραφέας, συνθέτης, σχεδιαστής-γραφίστας, τενόρος, τουριστικός πράκτορας, τραγουδιστής, χορευτής, χορογράφος, φωτογράφος</p>
<p align="center">3</p> <p align="center">Ερευνητικά- Επιστημονικά- Διανοητικά επαγγέλματα</p>	<p>αρχαιολόγος, αστρονόμος, βιολόγος, γεωγράφος, γεωλόγος, διατροφολόγος, δημοσιογράφος, δύτες, επιστήμονας, ερευνητής, εφευρέτης, ιστορικός, κοινωνιολόγος, μαθηματικός, μετεωρολόγος, περιβαλλοντολόγος, πολιτικός επιστήμονας, στατιστικολόγος, φυσικός, χημικός</p>
<p align="center">4</p> <p align="center">Ανθρωπιστικά- Κοινωνικά επαγγέλματα</p>	<p>γιατρός, γλωσσολόγος, γυμναστής, δάσκαλος, δικηγόρος, καθηγητής Πληροφορικής, καθηγητής Θρησκευτικών, κτηνίατρος, μεταφραστής, νοσοκόμος, ξεναγός, φιλόλογος, φιλόλογος ξένων γλωσσών</p>
<p align="center">5</p> <p align="center">Επιχειρηματικά- Οικονομικά επαγγέλματα</p>	<p>βιβλιοπώλης, διαφημιστής, εκδότης εφημερίδας, εφοπλιστής, καφετζής, λογιστής, μανάβης, νερούλας, παγοπώλης, παραγωγός ταινιών, πωλητής, σαλεπιτζής, ταμίας, χαλβατζής</p>
<p align="center">6</p> <p align="center">Συμβατικά- Οργανωτικά και λοιπά επαγγέλματα</p>	<p>αρτεργάτης, αστροναύτης, βιβλιοθηκονόμος, διαιτητής, διοργανωτής έκθεσης, εκφωνητής-σπορτκάστερ, επιμελητής άρθρων, επιμελητής κειμένου και εικόνας, επιμελητής λευκώματος, κειμενογράφος, λεξικογράφος, ναύτης, οργανωτής κοινωνικών εκδηλώσεων, σερβιτόρος, ταχυδρόμος, τηλεφωνήτρια, τροχονόμος, υπάλληλος σε εκδοτήρια εισιτηρίων, υπάλληλος κυλικείου, υπάλληλος ΔΕΗ, υπάλληλος υδραγωγείου, υπάλληλος εφημερίδας</p>

Τέλος, οι Πίνακες που ακολουθούν (Πίνακες 16-21) παρουσιάζουν τη συχνότητα εμφάνισης κάθε επαγγελματικής κατηγορίας ανά τάξη, σε πρώτο επίπεδο ανάλυσης (πρωτογενή επαγγέλματα) και σε δεύτερο (δευτερογενή επαγγέλματα).

Πίνακας 16
Κατανομή συχνότητας της μεταβλητής «επαγγελματική κατηγορία» στην Α΄ τάξη

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	1 ^ο ΕΠΙΠΕΔΟ		ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	2 ^ο ΕΠΙΠΕΔΟ	
	ΠΛΗΘΟΣ (ν)	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)		ΠΛΗΘΟΣ (ν)	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
2	21	61,76	3	13	32,5
1	6	17,64	1	11	27,5
4	4	11,76	2	10	25
6	2	5,88	6	3	7,5
3	1	2,94	4	2	5
5	0	0	5	1	2,5

Στην Α΄ τάξη, σε 1^ο επίπεδο ανάλυσης, κυριαρχεί με διαφορά η επαγγελματική κατηγορία 2. Σε 2^ο επίπεδο ανάλυσης οι τρεις πρώτες επαγγελματικές κατηγορίες συγκεντρώνουν ποσοστό 85%.

Πίνακας 17
Κατανομή συχνότητας της μεταβλητής «επαγγελματική κατηγορία» στη Β΄ τάξη

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	1 ^ο ΕΠΙΠΕΔΟ		ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	2 ^ο ΕΠΙΠΕΔΟ	
	ΠΛΗΘΟΣ (ν)	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)		ΠΛΗΘΟΣ (ν)	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
2	39	50,64	2	9	40,9
3	16	20,77	3	6	27,27
6	9	11,68	1	3	13,63
1	7	9,09	4	2	9,09
5	5	6,49	5	1	4,54
4	1	1,29	6	1	4,54

Τα πρωτογενή και δευτερογενή επαγγέλματα που προβάλλονται περισσότερο στη Β΄ τάξη ανήκουν στην κατηγορία 2.

Πίνακας 18
Κατανομή συχνότητας της μεταβλητής «επαγγελματική κατηγορία» στη Γ' τάξη

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	1 ^ο ΕΠΙΠΕΔΟ		ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	2 ^ο ΕΠΙΠΕΔΟ	
	ΠΛΗΘΟΣ (ν)	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)		ΠΛΗΘΟΣ (ν)	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
2	47	46,53	3	22	50
3	24	23,76	2	8	18,18
1	19	18,81	1	7	15,9
6	8	7,92	4	4	9,09
5	2	1,98	6	3	6,81
4	1	0,99	5	0	0

Στη Γ' τάξη, σε 1^ο επίπεδο υπερτερεί η επαγγελματική κατηγορία 2, ενώ σε 2^ο επίπεδο η επαγγελματική κατηγορία 3.

Πίνακας 19
Κατανομή συχνότητας της μεταβλητής «επαγγελματική κατηγορία» στη Δ' τάξη

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	1 ^ο ΕΠΙΠΕΔΟ		ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	2 ^ο ΕΠΙΠΕΔΟ	
	ΠΛΗΘΟΣ (ν)	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)		ΠΛΗΘΟΣ (ν)	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
2	50	54,34	2	23	42,59
3	27	29,34	3	17	31,48
1	6	6,52	6	6	11,11
4	4	4,34	1	5	9,25
6	3	3,26	4	3	5,55
5	2	2,17	5	0	0

Οι επαγγελματικές κατηγορίες 2 και 3 συγκεντρώνουν μαζί τα υψηλότερα ποσοστά σε πρώτο (83,68%) και σε δεύτερο επίπεδο (74,07%).

Πίνακας 20
Κατανομή συχνότητας της μεταβλητής «επαγγελματική κατηγορία» στην Ε' τάξη

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	1 ^ο ΕΠΙΠΕΔΟ		ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	2 ^ο ΕΠΙΠΕΔΟ	
	ΠΛΗΘΟΣ (ν)	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)		ΠΛΗΘΟΣ (ν)	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
2	31	36,47	2	23	46
3	29	34,11	3	15	30

6	14	16,47	1	4	8
1	10	11,76	5	4	8
5	1	1,17	6	2	4
4	0	0	4	2	4

Το ίδιο παρατηρούμε και στην Ε΄ τάξη, με τις επαγγελματικές κατηγορίες 2 και 3 να έχουν τα υψηλότερα ποσοστά.

Πίνακας 21
Κατανομή συχνότητας της μεταβλητής «επαγγελματική κατηγορία» στη Στ΄ τάξη

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	1 ^ο ΕΠΙΠΕΔΟ		ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	2 ^ο ΕΠΙΠΕΔΟ	
	ΠΛΗΘΟΣ (ν)	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)		ΠΛΗΘΟΣ (ν)	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
2	47	43,51	3	22	37,93
3	37	34,25	2	14	28,57
6	9	8,33	4	6	10,34
1	8	7,4	5	5	8,62
5	5	4,62	1	2	4,08
4	2	1,85	6	0	0

Ανάλογα είναι τα αποτελέσματα και στην τελευταία τάξη. Κυριαρχούν σε 1^ο και 2^ο επίπεδο οι κατηγορίες 2 και 3.

8. Συμπεράσματα-Συζήτηση

Από την ανάλυση των διαθεματικών δραστηριοτήτων των εγχειριδίων της Ελληνικής Γλώσσας, με βάση και το μοντέλο του A.J. Greimas, παρατηρούμε ότι οι σημασίες τους δομούνται με βάση δύο κεντρικούς άξονες ή ισοτοπίες. Η πρώτη ισοτοπία αφορά την κοινωνία (κοινωνικός κώδικας) και η δεύτερη τα επαγγέλματα (επαγγελματικός κώδικας).

Ξεκινώντας από την ισοτοπία της κοινωνίας, παρατηρούμε ότι με κέντρο την κοινωνία, αναπτύσσονται επιμέρους υποκώδικες, οι οποίοι σχετίζονται με διάφορους κοινωνικούς ρόλους. Πρωτεύον είναι αυτός του μαθητή, ο οποίος εμφανίζεται στο σύνολο των δραστηριοτήτων όλων των τάξεων. Ακολουθούν, με υψηλά ποσοστά ανά τάξη, οι ρόλοι του συνομιλητή και του μέλους ομάδας. Οι υπόλοιποι δευτερεύοντες ρόλοι παρουσιάζουν διακυμάνσεις ως προς τη συχνότητα εμφάνισης τους ανά τάξη (Πίνακες 9-14). Για παράδειγμα, ο κοινωνικός ρόλος του αναγνώστη προβάλλεται σε υψηλά ποσοστά στην Α΄ και Ε΄ τάξη, ενώ δεν ισχύει το ίδιο στις υπόλοιπες τάξεις.

Γενικά, οι ρόλοι που προβάλλονται στις δραστηριότητες των εγχειριδίων του ερευνητικού δείγματος, παραπέμπουν στους ρόλους ζωής, τους οποίους σχηματοποιεί ο Donald E. Super μέσα από το Ουράνιο Τόξο Σταδιοδρομίας (Life-Career Rainbow), στην τελευταία αναδιατύπωση της θεωρίας του για την επαγγελματική ανάπτυξη (Amundson et al., 2008· Super, 1990, όπ. αναφ. στο Γεωργιοπούλου, 2013· Super, 1980).

Η κοινωνική ισοτοπία δείχνει να βρίσκεται σε στενή σχέση και αλληλεπίδραση με την επαγγελματική ισοτοπία. Παράλληλα με τους κοινωνικούς ρόλους που καλούνται να αναλάβουν τα παιδιά, στα πλαίσια ενασχόλησής τους με τις διαθεματικές δραστηριότητες των σχολικών εγχειριδίων, έρχονται σε επαφή και με διάφορα επαγγέλματα. Η ισοτοπία των επαγγελμάτων χωρίστηκε σε έξι επιμέρους υποκώδικες (επαγγελματικές κατηγορίες)¹⁷ έχοντας ως βάση το μοντέλο της επαγγελματικής ανάπτυξης του John L. Holland (Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2013· Γεωργιοπούλου, 2013· Σιδηροπούλου-Δημακάκου κ. ά, 2008· Amundson et al., 2008· Spokane, Luchetta & Richwine, 2002).

Από τη σημειωτική ανάλυση σε πρώτο επίπεδο (πρωτεύοντα επαγγέλματα), παρατηρούμε ότι στο σύνολο των τάξεων του Δημοτικού προβάλλονται σε υψηλότερο ποσοστό επαγγέλματα που ανήκουν στις Τέχνες και τον Πολιτισμό (Κατηγορία 2). Με αρκετά υψηλή συχνότητα προβάλλονται και τα επαγγέλματα που αφορούν την Έρευνα και τις Επιστήμες (Κατηγορία 3), με εξαίρεση ωστόσο την Α΄ τάξη. Ακολουθούν, με εναλλασσόμενη σειρά εμφάνισης, τα Τεχνικά-Πρακτικά επαγγέλματα (Κατηγορία 1) και τα Συμβατικά-Οργανωτικά επαγγέλματα (Κατηγορία 6). Στον αντίποδα, τα Ανθρωπιστικά-Κοινωνικά επαγγέλματα (Κατηγορία 4), όπως αυτά του γιατρού, του δικηγόρου, αλλά και του δασκάλου, φαίνεται να υποεκπροσωπούνται, με μοναδική εξαίρεση την Α΄ τάξη. Το ίδιο ισχύει και για τα Επιχειρηματικά-Οικονομικά επαγγέλματα (Κατηγορία 5). Οι δύο αυτές κατηγορίες, εμφανίζουν κάπως υψηλότερα ποσοστά σε δεύτερο επίπεδο σημειωτικής ανάλυσης, αλλά αρκετά χαμηλότερα συγκριτικά με τα επαγγέλματα που προβάλλονται από τις άλλες κατηγορίες. Μόλις στην Στ΄ τάξη τα επαγγέλματα της Κατηγορίας 4, αγγίζουν διψήφια ποσοστά εμφάνισης (10,34%), ενώ τα ποσοστά των επαγγελμάτων της Κατηγορίας 5 παραμένουν μονοψήφια, ακόμη και μηδενικά (Γ΄ και Δ΄ τάξη). Αντίθετα, παραμένει υψηλή η συχνότητα με την οποία προβάλλονται επαγγέλματα που ανήκουν στις Κατηγορίες 2 και 3, και ακολουθούν οι Κατηγορίες 1 και 6 (Πίνακες 16-21).

Από τα παραπάνω, φαίνεται ότι επαληθεύεται η υπόθεση της έρευνας μας. Στο Δημοτικό σχολείο μπαίνουν οι πρώτες βάσεις για τον επαγγελματικό προσανατολισμό, ο οποίος θα συνεχιστεί στις επόμενες εκπαιδευτικές βαθμίδες. Η επαγγελματική ανάπτυξη που ξεκινά από

¹⁷ Βλ. Πίνακα 15

αυτή την ηλικία, υποβοηθείται μέσα από κατάλληλα διαμορφωμένες διαθεματικές δραστηριότητες που υπάρχουν διασκορπισμένες στα σχολικά εγχειρίδια όλων των τάξεων.

Παρόλα αυτά, προκύπτουν ερωτήματα τα οποία θα μπορούσαν να αποτελέσουν αντικείμενο μελλοντικής έρευνας. Ειδικότερα, θα μπορούσε να γίνει μια συγκριτική μελέτη αναφορικά με τα επαγγέλματα που προβάλλονται στις δύο πρώτες εκπαιδευτικές βαθμίδες μέσα από τα σχολικά εγχειρίδια, καθώς και συσχέτιση τους με τις επαγγελματικές προτιμήσεις των μαθητών, όπως αυτές εκφράζονται κατά την υποβολή των μηχανογραφικών τους δελτίων στη Γ' τάξη του Λυκείου. Παράλληλα, η ανισομερής εκπροσώπηση των επαγγελματικών κατηγοριών στα υφιστάμενα διδακτικά εγχειρίδια, καθώς και η πληρότητα και επάρκεια της κάθε κατηγορίας σε αυτά¹⁸, εγείρουν ερωτήματα σχετικά με τη λειτουργικότητά τους ως προς την ομαλή επαγγελματική ανάπτυξη των μαθητών.

Το σχολείο αποτελεί μικρογραφία της κοινωνίας. Είναι φορέας κοινωνικών προβλημάτων και αναγκών και αποσκοπεί στην κοινωνικοποίηση των ατόμων. Καθοριστικής σημασίας για την ένταξη στο κοινωνικό σύνολο είναι η επιλογή επαγγέλματος. Η πολιτεία οφείλει, λοιπόν, να συνεισφέρει σε αυτό, μέσα από κατάλληλα διαμορφωμένα διδακτικά εγχειρίδια με δραστηριότητες που θα προβάλλουν ισομερώς όλα τα επαγγέλματα και θα συμβάλλουν στην ομαλή επαγγελματική ανάπτυξη των μαθητών.

¹⁸ Από τη μελέτη της επίσημης λίστας επαγγελμάτων του Εθνικού Οργανισμού Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΟΠΠΕΠ), παρατηρούμε ότι δεν προβάλλεται στα διδακτικά εγχειρίδια μια σειρά από επαγγέλματα, όπως ασφαλιστικός υπάλληλος, επιπλοποιός, τεχνικός τηλεπικοινωνιών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Amundson, N. E., Harris-Bowlsbey, J. & Niles, S. G. (2008). Βασικές αρχές επαγγελματικής συμβουλευτικής: διαδικασίες και τεχνικές, Α. Αδαμοπούλου, Φ. Βλαχάκη & Στ. Δουλάμη (Επιμ.). Αθήνα: Εκδοτικός οίκος Rosili.

Ασβεστάς, Α. (2007). Ο Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός. Στο Χ. Κοσμίδου - Hardy, , & Φ. Βλαχάκη (Επιμ.), *Οδηγός Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού στον τομέα της Εκπαίδευσης* (σσ. 81-109). Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Auger, R. W., Blackhurst, A. E., & Wahl, K. H. (2005). The development of elementary-aged children's career aspirations and expectations. *Professional School Counseling, 8*, 322-329.

Βασιλικό Διάταγμα (Φ.Ε.Κ. 76 τευχ. Α/30-3-53). Ανακτήθηκε 23/7/2016 από:

<http://www.et.gr/index.php/2013-01-28-14-06-23/2013-01-29-08-13-13>

Boklund-Λαγοπούλου, Κ. (1980). Τι είναι η σημειωτική;. *Διαβάζω* (αφιέρωμα στη Σημειολογία), 71, 15-23.

Boklund-Λαγοπούλου, Κ. (1982). Οι σύγχρονες μέθοδοι ανάλυσης λογοτεχνικών κειμένων. *Φιλολογος*, 29, 145-162.

Βουλή των Ελλήνων, (2013). *Το Σύνταγμα της Ελλάδας: όπως αναθεωρήθηκε με το Ψήφισμα της 27ης Μαΐου 2008 της Η' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων*. Αθήνα: Διεύθυνση εκδόσεων και εκτυπώσεων της Βουλής των Ελλήνων.

Γαβριηλίδου, Ζ., Σφυρόερα, Μ. & Μπεζέ, Λ. (2013). *Γλώσσα Β' Δημοτικού: Ταξίδι στον κόσμο της Γλώσσας* (ΒΜ, 3 τεύχη). Αθήνα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος».

Γαβριηλίδου, Ζ., Σφυρόερα, Μ. & Μπεζέ, Λ. (2013). *Γλώσσα Β' Δημοτικού: Ταξίδι στον κόσμο της Γλώσσας* (ΤΕ, 2 τεύχη). Αθήνα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος».

Γερογιάννης, Κ. & Μπούρας, Α. (2007). Αναλυτικά Προγράμματα- Σχολικά Εγχειρίδια: Σχεδιασμός Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών-Νέες Τάξεις. Στο Γ. Δ. Καψάλης & Α. Ν. Κασίκης (Επιμ.), *Πρακτικά Συνεδρίου Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση και οι προκλήσεις της εποχής μας, 17-20 Μαΐου 2007* (σσ. 482-490). Ιωάννινα: Σχολή Επιστημών Αγωγής

Γεωργιοπούλου, Β.Μ. (2013). *Η επαγγελματική ανάπτυξη των μαθητών της Ε΄ τάξης Δημοτικού σχολείου: μια ποιοτική έρευνα* (Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία). Πάτρα: Πανεπιστήμιο Πατρών.

Chandler, D. (2002). *Σημειωτική για Αρχαρίους* (μτφρ. Μ. Κωνσταντοπούλου) [eBook version]. Ανακτήθηκε 2 Αυγούστου 2016, από: http://semiotics.nured.uowm.gr/?page_id=71

Cole, M. & Cole, S.R. (2001). *Η ανάπτυξη των παιδιών: Γνωστική και ψυχοκοινωνική ανάπτυξη κατά τη νηπιακή και μέση παιδική ηλικία* (Β΄ τόμος), Μ. Σόλμαν (Επιμ.), Ζ. Μπαμπλέκου (Μετ.). Αθήνα: Τυπωθήτω – Γιώργος Δαρδανός.

Δημητρόπουλος, Ε. Γ. & Μπακατσή, Α. (2004). Η εφαρμογή της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Στο Μ. Κασσωτάκης (Επιμ.), *Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός* (σσ. 413-420). Αθήνα: Τυπωθήτω – Γιώργος Δαρδανός.

Διακογιώργη, Κ., Μπαρής, Θ., Στεργιόπουλος, Χ. & Τσιλιγκιριάν, Ε. (2013). *Γλώσσα Δ΄ Δημοτικού: Πετώντας με τις λέξεις* (ΒΜ, 3 τεύχη). Αθήνα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος».

Διακογιώργη, Κ., Μπαρής, Θ., Στεργιόπουλος, Χ. & Τσιλιγκιριάν, Ε. (2013). *Γλώσσα Δ΄ Δημοτικού: Πετώντας με τις λέξεις* (ΤΕ, 2 τεύχη). Αθήνα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος».

Διλαβέρη, Β. (2010) *Καλειδοσκοπικές Αναλύσεις, Κρίσεις και Επικρίσεις. Η περίπτωση των νέων Διδακτικών εγχειριδίων Γλώσσας του Δημοτικού* (Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία). Αθήνα: Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Ε.Κ.Ε.Π. (χ.χ.). Ο ρόλος του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Ανακτήθηκε 8 Ιουλίου, 2016, από www.Ekep.gr/guidance/rolos.asp

Greimas, A. J., & Courtés, J. (1982). *Semiotics and language: An analytical dictionary* (transl. L. Christ et al.) Bloomington : Indiana University Press.

Ιντζίδης, Ε., Παπαδόπουλος, Α., Σιούτης, Α. & Τικτοπούλου, Α. (2013). *Γλώσσα Γ΄ Δημοτικού: Τα απίθανα μολύβια* (ΒΜ, 3 τεύχη). Αθήνα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος».

Ιντζίδης, Ε., Παπαδόπουλος, Α., Σιούτης, Α. & Τικτοπούλου, Α. (2013). *Γλώσσα Γ΄ Δημοτικού: Τα απίθανα μολύβια* (ΤΕ, 2 τεύχη). Αθήνα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος».

Ιορδανίδου, Α., Αναστασοπούλου, Α., Γαλανόπουλος, Ι., Δρυς, Ι., Κόττα, Α. & Χαλικιάς, Π. (2013). *Γλώσσα Ε΄ Δημοτικού: Της γλώσσας ρόδι και ροδάκι* (ΒΜ, 3 τεύχη). Αθήνα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος».

Ιορδανίδου, Α., Αναστασοπούλου, Α., Γαλανόπουλος, Ι., Δρυς, Ι., Κόττα, Α. & Χαλικιάς, Π. (2013). *Γλώσσα Ε΄ Δημοτικού: Της γλώσσας ρόδι και ροδάκι* (ΤΕ, 2 τεύχη). Αθήνα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος».

Ιορδανίδου, Α., Κανελλοπούλου, Ν., Κοσμά, Ε., Κουταβά, Β., Οικονόμου, Π. & Παπαϊωάννου, Κ. (2013). *Γλώσσα ΣΤ΄ Δημοτικού: Λέξεις...Φράσεις...Κείμενα* (ΒΜ, 3 τεύχη). Αθήνα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος».

Ιορδανίδου, Α., Κανελλοπούλου, Ν., Κοσμά, Ε., Κουταβά, Β., Οικονόμου, Π. & Παπαϊωάννου, Κ. (2013). *Γλώσσα ΣΤ΄ Δημοτικού: Λέξεις...Φράσεις...Κείμενα* (ΤΕ, 2 τεύχη). Αθήνα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος».

Καραντζόλα, Ε., Κύρδη, Κ., Σπανέλλη, Τ. & Τσιαγκάνη, Θ. (2013). *Γλώσσα Α΄ Δημοτικού: Γράμματα, Λέξεις, Ιστορίες* (ΒΜ, 2 τεύχη). Αθήνα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος».

Καραντζόλα, Ε., Κύρδη, Κ., Σπανέλλη, Τ. & Τσιαγκάνη, Θ. (2013). *Γλώσσα Α΄ Δημοτικού: Γράμματα, Λέξεις, Ιστορίες* (ΤΕ, 2 τεύχη). Αθήνα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος».

Κασσωτάκης, Μ. (2002). Η εφαρμογή και η εξέλιξη του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην Ελλάδα. Στο Μ. Κασσωτάκης (Επιμ.), *Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός* (σσ. 73-96). Αθήνα: Τυπωθήτω –Γιώργος Δαρδανός.

Κατάλογος επαγγελματικών περιγραμμάτων ΕΟΠΠΕΠ. (χ.η.). Ανακτήθηκε από:

<http://www.eoppep.gr/index.php/el/structure-and-program-certification/workings/katalogos-ep>

Κρασάς, Στ. Κ. (2004). Τα επαγγελματικά πρότυπα των μαθητών της Στ' τάξης του δημοτικού σχολείου ως κίνητρα των μελλοντικών επαγγελματικών τους στοχοθετήσεων. Στο Ν. Μακρής & Δ. Δεσλή (Επιμ.), *Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου Γνωστικής Ψυχολογίας Η Γνωστική Ψυχολογία σήμερα: Γέφυρες για τη μελέτη της νόησης, 4-7 Νοεμβρίου 2004*. Αλεξανδρούπολη: Τυπωθήτω - Γιώργος Δαρδανός.

Κρίβας, Σ. (2011). *Η αποδόμηση του σχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού*. Ανακτήθηκε 20/7/2015 από:

http://users.sch.gr/marmazarak/www/index.php?option=com_content&view=article&id=688:2011-09-27-08-00-11&catid=60:2010-01-12-16-49-57&Itemid=306

Magnuson, C. S., & Starr, M. F. (2000). How Early Is Too Early to Begin Life Career Planning? The Importance of the Elementary School Years. *Journal of Career Development*, 27, 89-101.

Μακλούαν, Μ. (1964). *Media: Οι Προεκτάσεις του Ανθρώπου*. Αθήνα: Κάλβος.

Ματσαγγούρας, Η. Γ. (2004). *Κριτική Ανάλυση των Διδακτικών Εγχειριδίων: Κριτική Ανάλυση Γνωσιακής, Διδακτικής και Μαθησιακής Λειτουργίας* (διδακτικές σημειώσεις). Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Μήτσης, Ν. Σπ. (2004). *Η διδασκαλία της γλώσσας υπό το πρίσμα της επικοινωνιακής προσέγγισης. Εισαγωγή στη θεωρία και τις τεχνικές του επικοινωνιακού μοντέλου*. Αθήνα: Gutenberg

Mikk, J. (2002). *Experimental Evaluation of Textbooks and Multimedia*. Stockholm Institute of Education Press. Ανακτήθηκε 26 Ιουλίου, 2016, από: <http://eric.ed.gov/?id=ED472706>

Μπονίδης, Κ. (2009). Κριτικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις στην έρευνα του περιεχομένου των σχολικών βιβλίων: θεωρητικές παραδοχές και «παραδείγματα» ανάλυσης. *Συγκριτική και Διεθνής Εκπαιδευτική Επιθεώρηση*, 13, σσ. 86-122.

Μωυσιάδου, Αικ. (2012). Ο θεσμός της επαγγελματικής συμβουλευτικής και του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Σ.Ε.Π.). *Σ.Ν.Ρ. Παιδαγωγικής & Εκπαίδευσης*. Ανακτήθηκε 6 Ιουλίου, 2016, από: <http://www.vipapharm.com/greek/free-online-journals/education/education-articles/moisiadou-aikaterini-epaggelmatikos-prosanatolismos/moisiadou-epaggelmatikos-prosanatolismos.htm>

Νόμος 309/1976. Ανακτήθηκε 23/7/2016 από:
<http://www.et.gr/index.php/2013-01-28-14-06-23/2013-01-29-08-13-13>

Νόμος 1566/85. Ανακτήθηκε 5/7/2016 από:
http://dipe.kav.sch.gr/wp-content/uploads/2014/12/N_1566_1985.pdf

Νόμος 2525/97. Ανακτήθηκε 5/7/2016 από:
http://dide.flo.sch.gr/web/wp-content/uploads/2013/05/DIDEFlorinas_N_2525_1997_Me_Oles_Tis_Allages.pdf

Παπαγιαννόπουλος, Δ. (2011). *Παιδαγωγική αξιολόγηση των σχολικών εγχειριδίων του δημοτικού σχολείου* (Διδακτορική Διατριβή). Ιωάννινα: Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

Πατέστη, Α. (2007α). Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός. Το παρόν και το μέλλον για την Ευρώπη και την Ελλάδα. Στο Χ. Κοσμίδου - Hardy, & Φ. Βλαχάκη (Επιμ.), *Οδηγός Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού στον τομέα της Εκπαίδευσης* (σσ. 27-54). Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Πατέστη, Α. (2007β). Η Συμβουλευτική και ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός στο χώρο της Εκπαίδευσης. Στο Χ. Κοσμίδου - Hardy, & Φ. Βλαχάκη (Επιμ.), *Οδηγός Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού στον τομέα της Εκπαίδευσης* (σσ. 55-80). Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Πλάτωνας, (2002). *Πολιτεία*. Ν. Μ. Σκουτερόπουλος (μτφρ.). Αθήνα: Πόλις.

Savickas, M. L. (2002). Career Construction: A Developmental Theory of Vocational Behavior. In D. Brown & Associates (Eds.), *Career Choice and Development*, 4th Edition (pp. 149-205). San Francisco: Jossey-Bass.

Schultheiss, D. E. P., Palma, T. V., & Manzi, A. J. (2005). Career development in Middle Childhood: A Qualitative Inquiry. *The Career Development Quarterly*, 53, 246-262.

Σιδηροπούλου-Δημακάκου, Δ. (2008). *Συμβουλευτική και προσανατολισμός* (παιδαγωγική επιμόρφωση επιμορφωτών ΟΑΕΔ). Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής & Τεχνολογικής Εκπαίδευσης.

Σιδηροπούλου- Δημακάκου, Δ., Αλεξοπούλου, Γ., Αργυροπούλου, Α., Δρόσος, Ν., & Ταμπούρη, Σ. (2008). *Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός*. Αθήνα: Πανεπιστήμιο Αθηνών-Τομέας Ψυχολογίας.

Σιδηροπούλου-Δημακάκου, Δ. (2013). *Επαγγελματική αξιολόγηση και καθοδήγηση* (Διδακτικές σημειώσεις). Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Slavin, R. E. (2007). *Εκπαιδευτική Ψυχολογία: Θεωρία και πράξη*, Κ. Μ. Κόκκινος (Επιμ.), Ε. Εκκεκάκη (Μετ.). Αθήνα: Μεταίχμιο.

Σοφού, Ε., Κατσαντώνη, Σπ. & Ταβουλάρη, Ζ. (2011). Η διδακτική της χρήσης των σχολικών βιβλίων. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 17, 104-119

Spokane, A. R., Luchetta, E. J. & Richwine, M.H. (2002). Holland's Theory of Personalities in Work Environments. In D. Brown & Associates (Eds.), *Career Choice and Development*, 4th Edition (pp. 373-426). San Francisco: Jossey-Bass.

Super, D. E. (1980). A Life-Span, Life-Space Approach to Career Development. *Journal of Vocational Behavior*, 16, 282-298.

Trice, A. D., & McClellan, N. (1994). Does childhood matter? A rationale for the inclusion of childhood in theories of career decision. *California Association for Counseling and Development Journal*, 14, 35-44

Τσιρώνη, Γ., Σμυρναίος, Θ. & Ανδριανουπολίτου, Β. (2013). Σύνδεση της Ερευνητικής Εργασίας (project) με το Σχολικό Επαγγελματικό Προσανατολισμό (ΣΕΠ). *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, 101, 152-156.

Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων, (2002). *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Σπουδών και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών. Τόμος Α' Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Warren, C. (1981). Adopting textbooks. In J. Cole & T. Sticht (Eds.), *The Textbook in American Society* (pp.43-45). Library of Congress: Washington DC.

Watson, M. & Mc Mahon, M. (2005). Children's career development: A research review from a learning perspective. *Journal of Vocational Behavior*, 67, 119-132

Watson. M. & Mc Mahon, M. (2007). School and work: connections made by South African and Australian primary school children. *South African Journal of Education*, 27, 565-577

Χριστοδούλου, Α. (2003). *Σημειωτική ανάλυση και πολιτισμό στην ξένη γλώσσα. Σημειωτική ανάλυση ξενόγλωσσου μαθησιακού υλικού: η παρουσίαση των πολιτισμικών χαρακτηριστικών σε εγχειρίδια ιταλικής*. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.